

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Viite: UUELY/14587/2023

Asia: Mielipide Evitskogin pellonparannushanketta Kirkkonummella koskevasta ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua mielipiteemme Evitskogin pellonparannushankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Yleistä

Pellonparannushankkeen mittakaava vaikuttaa täysin ylimitoitetulta siitä yleisin tiedoin arvioitavaan hyötyyn nähden. Siirrettävän täyttömaan tilavuus on yli 600 000 kuutiota, kun valtakunnallisesti suurena hankkeena pidetyn Hailuodon sillan pengerrysten täyttöjen tilavuus on noin 1 000 000 kuutiota. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä on arvioitava myös hankkeesta saatavia hyötyjä, joiden tämän hankkeen kohdalla voi arvioida olevan vaatimattomat.

Erityisesti, koska hankkeen tuomia hyötyjä ei ole esitetty arviointiselostuksessa lainkaan, on syytä kysyä, onko näin suuri pellonkorotus ja maansiirto pellonparantamisen viljelyteknisestä näkökulmasta lainkaan tarpeellinen.

Koska arviointiselostuksessa esitetään, että hanke olisi toteuttamiskelpoinen pelkästään ympäristövaikutusten arviointiselostuksen pohjalta, olisi siinä oltava perusteellinen arviointi myös yhteiskunnallisten hyötyjen ja hankkeeseen ryhtyneen hyötyjen osalta. Yksinomaan kuljetuskustannukset yli 600000 kuution kuljettamisesta pääkaupunkiseudulta ovat yli 10 miljoonan euron luokkaa. Arvio on suuntaa antava, mutta parempi tieto asiasta olisi hankkeesta vastaavalla ja hänen edustajillaan. Mikäli peltoviljelyksen tuotoksi arvioidaan optimistinen 20000 € hehtaarilta vuodessa, on kokonaisuuden takaisinmaksuaika yli 50 vuotta. Toisaalta peltihehtaarin hinta alueella on noin 10000 € eli jo yksinomaan kuljetuskustannuksilla saisi noin tuhat hehtaaria peltoa. Viljelyteknisesti tarkastellen hanke ei ole mitenkään perusteltavissa, vaan hankkeella on olemassa muut syyt, jotka verhotaan pellonparannuksen taakse piiloon.

Kuulemistilaisuuksissa kuultu arvio hankkeesta vastaavalle tulevista korvauksista oli noin 500000 €. Tälläkin summalla saisi 50 hehtaaria peltomaata Uudeltamaalta.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen kuvien perusteella voi arvioida, että iso osa 30 hehtaarista saadaan parannettua huomattavasti pienemmillä panoksilla kuin mitä hankkeessa on suunniteltu.

Arviointisuunnitelmasta esitetyissä lausunnoissa sekä asukkaat, että yhteysviranomaiset pitivät tärkeänä, että hankkeen suunnittelun aikana huolehditaan riittävästä yhteydenpidosta ja tiedotuksesta hankkeen lähialueella. Arviointiselostuksessa olisi tullut vastata annetuissa mielipiteissä esiin nostettuihin kysymyksiin ja huoliin. On valitettavasti todettava, ettei yhteydenpito ja kysymyksiin ja huoliin vastaaminen ole toteutunut pienimmässäkään määrin. Tilaisuuksia on järjestetty, mutta niiden ilmapiiri on ollut vähättelevä ja välinpitämätön asukkaiden huolia kohtaan.

Yhteydenpito on ollut harhaanjohtavaa jo ensimmäisestä tiedottamisesta lähtien. Hankevastaava pyysi, että pellonparantamista käsiteltäisiin Törnäsintien tiekokouksen kokousasiana. Pyyntö tuli kuitenkin vasta kokouskutsun lähettämisen jälkeen ja asia käsiteltiin keskusteluasiana. Hankevastaava jätti sekä pyynnössään, että keskustelussa kertomatta, että tiekunnan päätöstä tarvittiin jo aikaisemmin Kirkkonummen ympäristöviranomaisen hankevastaavalta edellyttämän Törnäsintien tieoikeuden haltijoiden suostumuksen hankkimista. Tiekkunnan osakkailta asiaa ei kuitenkaan lainkaan kysytty, vaikka tilaisuus siihen oli ja vaikka se on ollut alun perin Kirkkonummen ympäristöpäällikön lausunnossa hankkeen hyväksymisen edellytys. Hanketta siis valmisteltiin ja edistettiin ilman yhteyttä tiekuntaa edustavaan tienhoitokuntaan. Hankevastaava jopa ryhtyi rakentamaan raskaiden ajoneuvojen ajoramppia Mossarnan alueelle vaikka lupa-asia oli päättämättä. Ramppia ehdittiin rakentamaan jo n. 100 m. matka ennen kuin asiasta kuultuaan ympäristöpäällikkö keskeytti sen rakentamisen.

Yksityiskohtaiset huomiot YVA-selvityksestä

Seuraavassa on käyty läpi joitakin yksityiskohtaisia huomioita, jotka olivat osin esillä jo arviointiohjelmasta lausuessamme.

Lupatarve

Yhteisviranomaisen tekemässä arviointisuunnitelman lausuntokoosteessa mainitaan, että hankkeen tarvitsemien lupien osalta Kirkkonummen rakennus- ja ympäristölautakunnan huomauttaa, että arviointiohjelmassa esitetty kunnan lausunto on Kirkkonummen ympäristönsuojeluyksikön lausunto, ei Kirkkonummen kunnan lausunto. Rakennus- ja ympäristölautakunta katsoo ohjelmassa esitetystä poiketen, että hanke edellyttää ympäristölupaa vesistön pilaantumisen vaaran sekä naapurikiinteistöille aiheutuvan haitan perusteella (ympäristönsuojelulain 27.2 § kohdat 1 ja 3).

YVA-selvityksen selostuksen taulukon 4 ja sen johtopäätösten mukaan hankkeelle ei tarvittaisi mitään lupia. Arviointiselostuksen hyväksyminen tarkoittaisi siis hankkeeseen ryhtyvän mielestä sitä, että hankkeen voi käynnistää saman tien. Tämä sotii yleistä oikeustajua vastaan. Hanke, jonka suuruusluokka on maansiirtojen ja -kuljetusten osalta esimerkiksi puolet Hailuodon siltatyömaan täyttöistä, voitaisiin toteuttaa ilman tarkempaa tarveharkintaa.

Perusteluissa viitataan 1.1.2025 voimaan astuviin rakentamislakiin ja alueidenkäyttölakiin. YVA-selostusta arvioitaessa on tärkeää huomata, että ohjelma ja siitä annetut lausunnot on tehty aikaisemmin voimassa olleiden säädösten pohjalta. Rakentamislaki ja alueidenkäyttölaki astuvat voimaan vain vajaa kaksi viikkoa ennen lausuntoajan päättymistä. Kirkkonummen yleiskaava on tehty 2020 eikä sen kaavamääräyksissä ole voitu huomioida uutta tilannetta. Lisäksi, mikäli kaavamääräys olisi ratkaiseva, sanoo Kirkkonummen yleiskaava 2020, että MT-alueelle rakentamisen on liityttävä olemassa oleviin tilakeskuksiin tai muuten maisemallisesti sopiviin kohtiin siten, että pellot säilyvät rakentamattomina.

Lainsäädännöllisen murrosvaiheen vuoksi on hyvin tärkeää harkita selvityksen riittävyyttä ja lupatarvetta suhteessa uusiin lakeihin. Mittakaavaltaan näin suuri hanke on pystyttävä perustelemaan myös yhteiskunnallisen hyödyn näkökulmasta. Ei ole riittävää, että perusteluna on vain hankkeeseen ryhtyvän halu tai tarve. Yhteiskunnallinen hyöty tai vaihtoehtoisesti hankkeeseen ryhtyvän hyödyt suhteessa yhteiskunnallisiin haittoihin ja vaikutuksiin olisi aiemmin voimassa olleiden säädösten perusteella voitu arvioida asianmukaisen lupamenettelyn yhteydessä, mutta mikäli YVA-selvityksen lisäksi muuta ei tarvittaisi, ei yleisempää arviointia enää voisi tehdä.

YVA-selvityksen lupatarvearvioinnin osalta näkemyksemme kuitenkin on, että hanke tarvitsee asianmukaisen lupakäsittelyn, joka voi liittyä ympäristölupamenettelyyn tai maisematyölupaan tai molempiin.

Viljelytekniinen tarve

Ympäristöministeriön muistiossa on kuvattu maa-ainesten hyödyntämisen periaatteet, jotka soveltuvat sekä ei-jätteen luokiteltavan maa-aineksen että maa-ainesjätteen hyödyntämiseen. Yhteysviranomaisen arviointisuunnitelmasta antaman lausunnon mukaan arviointiselostuksessa on hankesuunnitelmaan pohjautuen esitettävä arvio, miten ympäristöministeriön muistiossa esitetyt kriteerit täyttyvät. Keskeinen kriteeri on maa-ainesten todellinen, perusteltu viljelytekniinen tarve.

Yhteysviranomaisen toteaa lausunnossaan arviointisuunnitelmasta, että arviointiselostuksessa tulee esittää hankkeesta vastaavan arvio maa-ainesten viljelyteknisestä tarpeesta sekä esittää sen tueksi riittävät suunnitelmat ja piirustukset. Käytettävän ylijäämämaa-aineksen määrä on arviointiselostuksessa perusteltava, sekä esitettävä arvio, voitaisiinko haluttuun viljelytekniiseen parannukseen päästä pienemmällä maa-ainesmäärällä. Myös kosteikon toteutus suunnitelmat on esitettävä osana hankekuvausta.

YVA-selostuksessa ei kuitenkaan ole hankkeesta vastaavan arviota viljelyteknisestä tarpeesta vaihtoehdon VE0 osalta eli siinä tapauksessa, että peltolina käytettäviä peltolohkoja parannettaisiin viljelyyn paremmin soveltuviksi. Nyt viljelytekniisen tarpeen mitoituksena on käytetty suurinta mahdollista pinta-alaa sen sijaan, että tarkasteltaisiin pienempää aluetta ja maa-ainesmäärää, joka voitaisiin toteuttaa viljelykelpoisen pintamaan lisäämisellä pellon radikaalin korottamisen sijasta.

Tavoite

Hankkeen tavoitetta ei ole edelleenkään kuvattu arviointiselostuksessa.

Ehdotimme, että arviointiohjelman kohtaan 2 olisi lisätty alakohta Tavoitteet, jossa kuvataan mm. seuraavia asioita

- Kuinka suuri osa 30 ha:n pinta-alasta on viljelykelvotonta nyt ja
- kuinka paljon viljelyalaa hankkeella tavoitellaan saatavaksi viljelykelpoiseksi hankkeen kautta

Sen sijaan on kerrottu, että ”Maanomistaja ja hankevastaava ovat suunnitelleet peltoalueen kunnostamista Kirkkonummella, Evitskogin alueella. [...] Kunnostettava, noin 30 ha:n kokoinen peltoalue on tulva-aikoina osittain veden alla, mikä hankaloittaa viljelytoimintaa huomattavasti. [...] Hankkeen tarkoitus on korottaa peltoaluetta 1–4 metriä ylijäämämailla, jolla parannetaan sekä pellon viljelykelpoisuutta että ympäristön tilaa.”

Korkein hallinto-oikeus on käsitellyt samankaltaista hanketta ennakkopäätöksessään KHO:2021:95. Sen mukaan, ”kun otettiin huomioon hakemuksen mukainen suuri maa-aineksen määrä, toiminnan kokonaiskesto, pellon korkeussuhteiden huomattava muuttaminen ja peltoviljelyn parantamiseksi poikkeuksellinen maaperän muokkaus, toimintaa oli pidettävä laitosmaisena jätteenkäsittelynä. Edelleen kun otettiin huomioon se, että hakijayhtiö harjoitti maanrakennustoimintaa, jonka toiminnassa syntyvän jätteen käsittelyyn se haki ympäristölupaa, kyse oli myös jätteen ammattimaisesta käsittelystä.” Arviointiselostuksen kohteessa hakijana on tosin hankevastaavana toimiva yksityishenkilö sukunsa omistamilla mailla, mutta muuten ennakkopäätös soveltuu hyvin tämänkin hankkeen arviointiin.

Pellonparantamisella tarkoitetaan yleensä toimintaa, jossa kehitetään maan kasvukuntoa [Mattila, T. J., Rajala, J. Voiko maan kasvukuntoa kehittää? Kokemuksia 8 koelohkosta neljältä vuodelta. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti]. Vaikka arviointiselostus onkin otsikoitu pellonparantamisen nimellä, on kyse huomattavasti järeämmästä ratkaisusta, jossa viljelyolosuhteita sanotaan parannettavan maanrakentamisen keinoin. Kyse on maanrakentamisesta kosteikkona olevan vanhan järvenpohjan raivaamiseksi pelloksi. Hankkeessa tuodaan viljelykelpoisen pintamaan alle uusi kerros täyttömaata, joka ei sovellu viljelyyn.

Hankkeen todellinen tavoite, jää edelleen arvailun varaan, ja arvauksena on, että tavoite on ylijäämään vastaanottaminen korvausta vastaan. YVA-selvityksessä sanotaan, että maanomistajan mukaan peltoalueella on viljelty mm. sokerijuurikasta ja perunaa vuoteen 2004 asti. Tämän jälkeen alueella on viljelty viljaa ja säilöheinää. Pahimpia tulva-alueita on ajoittain pidetty kesannolla. Toisin sanoen pahimpia tulva-alueita ei ole pidetty viljelyksessä 20 vuoteen. Pahimmat tulva-alueet eivät ole olleet viljelyn piirissä vuosikausiin. On totta, että osaa pellosta käytetty viljan ja säilöheinän tuotannossa vuoden 2004, mutta sanomatta on jäänyt, että osa alueesta on ollut pitkään aikaa kosteikkoaluetta, jota ei ole hyödynnetty viljelyssä. Määräaikaisessa laissa 1385/1991 muuta aluetta kuin metsä- ja turvetuotantoaluetta pidetään viljelemättömänä, jos sitä ei raivausta edeltäneen kymmenen kalenterivuoden aikana ole viljelty tai käytetty viljelynä laitumena.

On välttämätöntä näin mittavan hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tuoda esille hankkeen kaikki tavoitteet. Niiden kautta voisi paremmin arvioida hankkeen yhteiskunnallista merkittävyyttä suhteessa aiheutettuihin haittoihin ja vaikutuksiin, sekä arvioida, onko samankaltaisia hankkeita käsitelty aikaisemmin eri lupaprosesseissa.

Törnäsintie

Törnäsintie kulkee hankealueen läpi. Ehdotimme, että arviointisuunnitelmaan olisi lisätty kohta siitä, mitä riskejä ja mahdollisia suoria kustannuksia aiheutuu Törnäsintien tienpidolle. Riskien arvioinnissa olisi otettava huomioon muiden seikkojen lisäksi seuraavat:

- Kosteikkoalueen jäätyminen mahdollinen vaikutus kapeaan tiepenkereeseen
- Tie on perustettu savimaalle. Vaikuttaako täyttäminen tien pitkäaikaiskestävyyteen.
- Tien hiljalleen tai äkkinäisesti tapahtuva murtuminen täytön aiheuttaman savimaan liikkumisen seurauksena.
- Tulviminen kosteikkoalueen kaivamisen aiheuttaman mahdollisen tien korkeusaseman laskemisen johdosta.
- Tien käytettävyys hankkeen aikana on taattava koko hankkeen aikana (suunnitellut ja suunnittelelmattomat käyttökatkot ja niihin varautuminen).

Pellon korottamisesta aiheutuvia riskejä Törnäsintielle ei kuitenkaan ole käsitelty laisinkaan. Tie on ainoa kulkutie yli 50:lle vakitukselle tai vapaa-ajan asunnolle ja suuren kuormituksen johdosta tapahtuva maaperän liikkuminen on ilmeinen riski, joka olisi tullut käsitellä huolellisesti. Liitteen 3 lopussa on mainittu, että Eurokoodin käyttörajatilan mitoituksen mukaan stabiliteetti on riittävä. Kyseessä on kuitenkin mitoituslaskelma, eikä lausunto stabiliteetista. Yli 600000 kuutiometrin maatayttöön liittyy vääjäämättä riski ja stabiliteettitarkastelussa olisi välttämätöntä arvioida riskin suuruutta sekä sitä, miten mahdolliseen riskin toteutumiseen on varauduttu.

On myös välttämätöntä, että mittakaavaltaan näin suuressa hankkeessa riskien tarkastelun tekee riippumaton 3. osapuoli. Nyt YVA-selvityksessä stabiliteetti on arvioitu mitoittajan toimesta ja mitoitus perustuu **yhteen** siipikairaukseen ja **oletukseen** pohjaveden pinnan tasosta!

YVA-selvityksen liitteessä 2 on myös tarkasteltu stabiliteettiriskejä lähinnä suunnitteluvastuun rajaamisen kannalta ja todettu, että vesienhallintarakenteisiin kohdistuvat merkittävimmät toteutusriskit ja epävarmuustekijät liittyvät alueen pohjamaan yleiseen vakavuuteen ja kantavuuteen tilanteessa, jossa rakenteiden lähiympäristössä on tarkoitus toteuttaa mittavia maantäyttötöitä. Epätasapainotilanteessa pohjamaan kantavuus ylittyy ja muodostuu maanliukuma, jolloin liikkeelle lähtenyt massa saattaa nousta altaiden tai kosteikon pohjalta ylös.

Liitteessä 2 todetun riskin voi katsoa hyvin kohdistuvan myös Törnäsintiehen, sillä se sijaitsee samalla savipatjalla kuin kosteikkokin. Riski on siis olemassa ja mahdollisesti ilmeinenkin, koska se on huomioitu vesienhallintasuunnitelmassa.

Väestö, ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys

Arviointiselostuksessa sanotaan, ettei hankealueella sijaitse asuin- ja lomarakennuksia. Hankealueen lävitse kuitenkin kulkee tie, joka johtaa varsin aktiiviseen vakituisista asukkaista ja loma-asukkaista muodostuvaan yhteisöön. Törnäsintien asukkaat ovat myös osa Evitskogin kyläyhteisöä. Ehdotimme, että ympäristövaikutusten arvioinnissa käsiteltäisiin myös hankkeen vaikutuksia kyläyhteisön sosiaaliseen elämään ja suhteisiin. Hankkeella on jo tähän mennessä ollut näihin vaikutusta, ja ne olisi huomioitava myös jatkoon suunnittelussa.

Lisäksi, vaikka hankealueella ei asukaan ketään, on sen välittömässä läheisyydessä ja hankealueeseen rajautuen useita asuinrakennuksia, joiden kokemaan ympäristön laatuun hankkeella on välittömiä ja mahdollisesti pitkäaikaisia vaikutuksia. Ehdotimme myös, että arviointisuunnitelmaan lisätään hankealueen välittömässä läheisyydessä olevien asukkaiden kuuleminen.

Myös yhteysviranomaisen piti lausunnossaan arviointisuunnitelmasta tärkeänä huomioda myös vaikutusalueen vapaa-ajan asukkaisiin kohdistuvat vaikutukset niin, että ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen sekä terveyteen kohdistuvat vaikutukset arvioidaan omina erillisinä kokonaisuuksinaan.

YVA-selostuksessa on asianmukaiset kohdat mainituille asioille, mutta niitä käsittelevä luku 21 on kirjoitettu ala-arvoisen huonosti, erityisesti kun ottaa huomioon yleisötilaisuuksissa vallinneen ilmapiirin ja esitetyn huolestuneisuuden hankkeen vaikutuksista. YVA-selostuksessa sanotaan, että yleisötilaisuudessa, ylimääräisessä keskustelutilaisuudessa sekä tilaisuuksien jälkeen annetut mielipiteet on huomioitu YVA-selostuksessa. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa vaan niiden käsittelytapa on ylenkatsova ja näytelmällisten eli näön vuoksi järjestettyjen kuulemistilaisuuksien aikana saatua palautetta suuresti vähättelevä.

Lisäksi arviointiselostuksessa sanotaan luvussa 21, että iso osa tarkasteluista tullaan selvityksen jälkeen tekemään, eikä niitä siis ole vielä tehty. Myöskään mitään osoituksia tai koosteita saaduista palautteista tai niiden käsittelytavasta ei ole mukana arviointiselostuksessa.

Oma käsityksemme on, että hankkeesta vastaava ei ole huomioinut millään tavalla hankkeen vaikutuksia väestöön, ihmisten terveyteen, elinoloihin tai viihtyvyyteen. Kuulemisen lisäksi olisi tärkeää myös kuunnella ja ymmärtää sekä mukauttaa suunnitelmia niiden johdosta.

Stabiliteetti

Tuomme uutena huomionamme arviointiselostukseen sen suunnitelmaan esittämiemme ehdotusten lisäksi stabiliteettitarkastelun puutteellisuuden. YVA-selostuksessakin todetaan, että pelto on painunut vuosien varrella. Lisäksi todetaan, että ”Tasaus ja tarvittavien maa-ainesten määrä on mitoitettu sillä periaatteella, että pellon kaltevuus ja sinne asennettavat salaojat toimisivat jatkossakin pitkällä aikavälillä, vaikka pohjamaan painuminen jatkuisikin lievästi ajan kanssa.”

Kun pohjamaa on painunut ajan kanssa ja tulee mittavasta maantäytöstä johtuen painumaan edelleen, on olemassa perusteltu riski siitä, että pohjamaan kantavuus ylittyy ja muodostuu maanliukuma, jolloin liikkeelle lähtenyt massa saattaa nousta alaiden tai kosteikon pohjalta ylös. Kyse ei siis välttämättä ole maanvyörymästä vaan siitä, että yhdessä paikassa tapahtuvan maan painumisen johdosta savea nousee ylös jossakin toisessa paikassa. Ylös nouseva maa-aines kuten sulfiittisavi voi pilata alapuolisia vesistöjä sekä aiheuttaa huomattavaa haittaa alueen lävitse kulkevalle Törnäsintielle. Stabiliteettiriski olisi tämän johdosta arvioitava erityisen huolellisesti ja niin, että arvioija on hankkeesta vastaavasta riippumaton taho.

Riskit

YVA-selostus on laadittu olettaen, että kaikki sujuu suunnitellulla tavalla. Tämä ei ole koskaan ollut totta, eikä ole nytkään. Ehdotimme, että arviointisuunnitelmaan lisättäisiin kohta, jossa arvioidaan hankkeen toteutuksen keskeyttäviä tai sitä viivästyttäviä riskejä ja näiden aiheuttamia haittoja. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- hankkeen keskeytyminen hankkeeseen ryhtyvistä johtuvista syistä
- hankkeen keskeytyminen toteuttajasta johtuvista syistä
- hankkeen toteuttamisen merkittävä viivästyminen

Haittoja ovat esimerkiksi:

- työn jääminen kesken ja maiseman ja alueen pilaantuminen
- muille aiheutuvien haittojen jättäminen huomiotta työn keskeydyttyä (esim. täyttömaa on tuotu, mutta työ keskeytyy ennen viimeistelyä)

Myös yhteysviranomainen on lausunnossaan arviointisuunnitelmasta katsonut, että hankkeen pitkän keston vuoksi arviointiselostuksessa tulee arviointisuunnitelmassa esitetyn lisäksi arvioida korotushankkeen viivästymiseen tai keskeytymiseen liittyviä riskejä sekä arvioida niiden vaikutuksia. On myös hyvä ottaa huomioon, liittyykö läjitettävän materiaalin saatavuuteen riskejä, jotka voivat vaikuttaa hankkeen keston.

Riskejä on käsitelty lyhyesti luvussa 4, mutta valitettavasti arvioinnista on jätetty pois se, miten riskien toteutumiseen on varauduttu tai mitä vaikutuksia mahdollisesti toteutuva riski aiheuttaa.

Hankkeen laajuuteen nähden riskien arviointi on hyvin suppea ja täysin riittämätön. YVA-arviointiselostuksen pituus on yli 300 sivua, mutta riskejä käsitellään yhden sivun ja 6 rivin mittaisella tekstillä.

Mahdollisesti toteutuvat riskit ovat niitä asioita, joista asukkaat ovat huolissaan. Aiheen huolellinen käsittely olisi voinut osoittaa, että kuulemistilaisuuksien viestejä olisi kuunneltu aidosti.

Hankkeeseen ryhtyvä on yksityishenkilö, joka edustaa yhtä tai osaa hankealueen maanomistajista. Muut tahot ovat hankkeeseen ryhtyvän edustajia, joilla ei ole korvausvastuuta mahdollisesti aiheutuvista vahinkoriskeistä tai joiden toiminnasta aiheutuviin aikatauluriskeihin hankevastaava ei voi vaikuttaa. Ympäristöselostuksessa kuvattu hankkeen organisointi ja organisaatioon liittyvät viittaukset ovat epämääräisiä ja jättävät viime kädessä paljon tulkinnan varaa siitä, mitkä ovat vastuut riskien toteutuessa. Yksityishenkilön mahdollisuudet vahinkojen korvaamiseen voi kyseenalaistaa tai ainakin ne tulisi ilmoittaa riskeihin toteutumiseen varautumisessa.

Melumallinnus

Melumallinnuksessa on virheellisesti esitetty, että siinä asuinrakennukseksi 1 merkitty rakennus olisi asuinkäytössä.

Yhteenveto

Mielestämme pellonkorotushanketta ei tulisi toteuttaa lausuttavana olevan ympäristövaikutusten arviointiselvityksen antamien tietojen perusteella. Lyhyinä perusteluina seuraavat:

- hankkeen tavoite on kuvattu harhaanjohtavasti ja puutteellisesti
- hanke ei voi olla taloudellisesti perusteltavissa siitä viljelyn kautta saatavien tulojen kautta
- hankkeen yhteiskunnallinen hyöty on mitätön suhteessa yhteiskunnallisten haittojen ja vaikutusten määrään
- hankkeesta vastaava on yksityishenkilö, jolla ei ole taloudellisia resursseja hankkeen toteuttamiseen tai sen aiheuttamien vahinkojen korjaamiseen

- hankkeesta vastaavan ja hänen edustajiensa suhtautuminen esitettyihin huoliin ja kysymyksiin on ollut puutteellista, eikä niitä ole huomioitu hankkeen toteutussuunnitelman valmistamisessa
- hankkeen riskit ovat merkittäviä ja toteutuessaan suurta ja peruuttamatonta haittaa aiheuttavia. Riskien käsittely on ollut puutteellista ja niiden toteutumiseen varautuminen on jätetty täysin käsittelemättä
- riski, joka kohdistuu järven etelärannalla olevia asuntoja palvelevaan Törnäsintiehen on toteutuessaan vaikutuksiltaan suuri, eikä YVA-selostus anna riittävää ja luotettavaa kuvaa siitä, ettei tienkäyttöön kohdistuisi lisäkustannuksia ja pitkäaikaisiakin katkoksia

6.1.2025

Lähtettä: [REDACTED]
 Lähetetty: perjantai 10. tammikuuta 2025 9.07
 Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Uusimaa; [REDACTED] (ELY)
 Aihe: Törnäsintienhoitokunnan lausunto Evitskogin pellonparannushankkeeseen, viite: UUDELY/14587/2023
 Liitteet: Tienhoitokunnan lausunto YVA-selostukseen.pdf
 Luokat: [REDACTED]

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)

Törnäsintienhoitokunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto otsikkoasiassa koskien kyseisen hankkeen YVA-arviointiselostusta 7.11.2024. Selostuksen on laatinut nuori ja pieni yhdyskuntasuunnittelutoimisto Envineer Oy, joka silti mainostaa kykenevänsä tarjoamaan laadukkaita ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja. Tienhoitokunta on perehtynyt YVA-selostukseen ja olemme tulleet siihen tulokseen että selostuksen laadun ja substanssin suhteen on varsin paljon toivomisen varaa. Yhteyksien puute Evitskogin kylään on rajoittanut selostuksen teon kirjoituspöytätyöksi ja faktaperusta on huterä.

Tienhoitokunta antoi oman lausuntonsa jo ennen YVA-prosessin alkamista osoittaakseen ne merkittävämmät ympäristökohteet, jotka erityisesti pitää selostuksessa käsitellä. Tyrmistyksemme oli suuri, kun huomasimme, että tienhoitokunnan lausunto oli jätetty tykkänään käsittelemättä eikä hoitokuntaankaan oltu kertaakaan yhteydessä prosessin aikana!!! Kyseisen alueen eli Mossarnan kosteikon tuntee parhaiten juuri tiekunnan osakkaat ja olisi ollut luontevinta heti aluksi ottaa hoitokuntaan keskusteluyhteys. Tiekunnan osakkaat ovat iso ryhmä evitskogilaisia ja kun kylän sisällä on hyvä ja avoin keskusteluympäristö, myös laajemmin olisimme voineet auttaa konsulttia selvittämään hankkeen ympäristövaikutuksia varsinkin elinolosuhteiden ja viihtyvyytekijöiden osalta. Tiekunnasta isolla osalla osakkaista on vapaa-ajan asunto Storträskin rannoilla ja näille asukkaille viihtyvyys, maiseman ja luontoarvojen tuhoutuminen sekä mahdollinen järven saastuminen olisivat dramaattisia onnettomuuksia.

Jäämme mielenkiinnolla odottamaan yhteysviranomaisen perusteltua päätelmää, joka lainkin mukaan tulee perustua paitsi YVA-selostukseen myös siihen annettuihin henkilöiden mielipiteisiin ja eri yhteisöjen lausuntoihin.

Yhteistyöterveisin,

[REDACTED]

Törnäsintien hoitokunnan [REDACTED]

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)

Viite: UUDELY/14587/2023

Asia: Törnäsintienhoitokunnan lausunto GRK Suomi Oy:n tilaamaan ja YVA-konsultti Envineer Oy:n laatimaan Evitskogin YVA selostukseen

1.0 Törnäsintienhoitokunta ja Törnäsintie YVA-selostuksessa

YVA selostus koskee aluetta, jonka halkaisee Törnäsintie. Tie on ainoa kulkuväylä Evitskogintielle Törnäsintien pysyville asukkaille, joita on 10 taloutta sekä vapaa-ajan asukkaille, joita on 31 kpl. Lisäksi on 10 muuta tienhoitokunnan osakasta, jotka omistavat metsäalueita tai rakentamattomia tontteja sekä julkisyhteisöjä kuten Telia Towers ja Caruna. Alueen, jota paikallisesti kutsutaan Mossarnaksi, on ympäri vuoden oleva lintukosteikko, jonka hankevastaava haluaa muuttaa pelloksi.

Tienhoitokunta on antanut hankkeesta 15.12.2023 laajan lausuntonsa (16 sivua), johon viittaamme, liite1. Tienhoitokunta paneutui silloin hankkeeseen perusteellisesti ja käytti myös ulkopuolisia peltoviljelyn, kosteikkorakentamisen ja linnuston asiantuntijoita laatiakseen huolellisen lausunnon hankkeesta. Tämä liitteen 1 lausunto on YVA-selostuksen jälkeenkin kaikilta osin paikkansa pitävä, joten täydennämme sitä tässä lausunnossa vain oleellisimmilta osin. On käsittämätöntä, että YVA-selostuksen laatija eli konsulttiyhtiö Envineer ei ole näitä aiemmassa lausunnossamme esitettyjä arviointikohtia eikä vaikutuksia Törnäsintiehen lainkaan huomionnut. Erityisen outoa on, että tienhoitokuntaan olla oltu kertaakaan yhteydessä selostuksen teon aikana vaikka lausuntomme täytyy osoittaa syvää paikallista asiantuntemusta. Ilmeisesti tien käsittely arvioinnissa on liian hankala asia, joten on tehty yritys jättää se kokonaan huomiotta.

Tienhoitokunnan osakkaat käyttävät tietä päivittäin, joten osakkailla on erinomainen ja konkreettinen näkemys hankkeen ympäristövaikutuksista sekä niihin liittyvistä riskeistä. ELY edellytti lausunnossaan, että erityisesti tulvimiseen liittyvät vaikutukset tulee käsitellä naapurikiinteistöillä, rantakiinteistöillä ja Törnäsintieellä. Tätäkään ei ole selostuksessa tehty.

YVA-selostuksesta ei käy ilmi miten selostuksessa nimetty ns. kosteikko mutta todellisuudessa erilaisten saasteiden saostusallas on tarkoitus rakentaa mukaan lukien raskaan kaluston liikenne ja maiden poiskuljettaminen altaan alueelta. Oletusarvoisesti on varmaan ajateltu käyttää siihen Törnäsintietä, mutta tie ei sellaista liikennettä kestä eikä kulkulupaa ole tienhoitokunnalta kysytty ja on luultavaa ettei hankevastaava tule sitä saamaankaan.

Tienhoitokunta esitti lausunnossaan myös tutkittavaksi aktiivista ja konstruktivista vaihtoehtoa VE0+, mutta tätä ei ole edes mainittu selostuksessa. VE0+ olisi maanomistajan, ympäristön ja Evitskogin asukkaiden kannalta ylivoimaisesti paras vaihtoehto, jolla estettäisiin kylän sisäisen hengen ja sovun rikkoutuminen. Samalla kosteikon omistajat saisivat alueesta parhaan rahallisen tuoton kun jätetään huomioimatta maankaatopaikasta saatavat korvaukset. ELY on katsonut, että VE0+

ei olisi YVA-lain tarkoittama kohtuullinen hankkeen vaihtoehto. Käsitys on täysin väärin ymmärretty. VE0+ on VE0 vaihtoehdon tarkennettu versio, joka ehdottomasti olisi tullut käsitellä.

2.0 YVA-selostuksesta tiedottaminen ja palautteet

ELY on järjestänyt 3 tiedotustilaisuutta 22.11.2023, 28.5.2024 ja 11.12.2024. Näihin tilaisuuksiin on osallistunut kymmeniä asukkaita Evitskogista. Vielä hämmästyttävämpää on, että asukkaiden selkeät mielipiteetkään eivät näy selostuksessa mitenkään, paitsi osittain valheellisesti kirjoitettuna. Tilaisuuksista kerrottiin tehtävän myös pöytäkirjat, mutta niitä ei ole laitettu nähtäville. Tilaisuuksien järjestäjänä on ollut ELY:n yhteysviranomaisen, jonka on ollut pakko havaita nämä merkittävät erot Evitskogin asukkaiden kannatojen ja YVA-selostuksen tekstin välillä.

Lausunnossaan 8.1.2024 yhteysviranomaisen todennut moneen kertaan, että riittävästä yhteydenpidosta ja tiedotuksesta on huolehdittava. Evitskogin asukkaat jopa opastivat Envineerin henkilöitä miten yhteydenpidon voi järjestää. Tätä ei ole tapahtunut ja yhteydenpito on kokonaan jätetty hoitamatta. Tästä syystä YVA-selostuksen useat kohdat ovat höttöisiä ja luuloon perustuvia. YVA-selostuksessa on ilman liitteitä yli 300 sivua, mutta jälleen kerran on todettava, että määrä ei korvaa laatua. Selostus on muodollisesti oikea, mutta substanssiltaan vinoutunut ja virheellinen minkä osoitamme jatkossa. ELY:n YVA-ohjeistuksessa on useita muitakin kohtia mitä ei ole täytetty, mutta ne vertailut voi tehdä yhteyshenkilö itse.

Kirkkonummen Rakennus- ja ympäristölautakuntaa (RYL) ei olla selvityksessä kuultu eikä kutsuttu tilaisuuksiin. Hanke on kuitenkin todennäköisesti suurin maanläjitys Kirkkonummella kautta aikain ja vaatii lautakunnan hyväksymisen. Kokonaan on unohdettu, että RYL on jo päättänyt aiemmin että hanketta ei voi toteuttaa ilman Törnäsien tiekunnan osakkaiden hyväksyntää ja ympäristölupaa. Todettakoon tässä yhteydessä, että hanketta yritettiin alunperin toteuttaa salassa sekä Evitskogin asukkailta että RYL:ltä. Evitskogilaisten aktiivisuuden takia Kirkkonummen kunta heräsi kuitenkin huomaamaan millaisesta hankkeesta on kysymys.

3.0 KHO:n päätös ja soveltuva lainsäädäntö

Pääkaupunkiseudulla on havaittu, että näissä ns. pellonkorotushankkeissa on useimmiten kyse maankaatopaikoista. Viranomaiset olettavat lähtökohtaisesti, että heille toimitetut hakemukset ja dokumentit on laadittu oikein ja vilpittömässä mielessä. Näin ei isommissa maankaatohankkeissa ole vaan hankkeet on yritetty verhota vaikkapa pellonkorotushankkeiksi ja todelliset tarkoitukset salataan. Onneksi KHO:n linjapäätös **KHO:2021:95** yli puolta pienemmän hankkeen tapauksessa on yksiselitteinen eikä jätä tulkinnoille sijaa. Sen perusteluissa todetaan:

”Kun otettiin huomioon hakemuksen mukainen suuri maa-aineksen määrä, toiminnan kokonaiskesto, pellon korkeussuhteiden huomattava muuttaminen

ja peltoviljelyn parantamiseksi poikkeuksellinen maaperän muokkaus, toimintaa oli pidettävä laitospaikkana jätteenkäsittelynä.”

KHO:n päätös selkeyttää maankaatopaikkojen lupatulkintaa ja antaa Suomen viranomaisille taustatukea tehdä päätöksiä oman kokonaisarviointinsa pohjalta. KHO:n linjapäätös ohjaa kaikkia viranomaisia Suomessa ja tulee vähentämään turhia oikeudenkäyntejä.

Viitaten liitteen 1 tienhoitokunnan lausuntoon ja paikallisten asukkaiden antamiin mielipiteisiin suhteessa YVA-selostukseen, on todettava, että niiden välillä on silmiinpistävä ristiriita. Voidaan perustellusti kysyä onko muodollisesti oikein tehty YVA-selostus tarkoituksella laadittu substanssiltaan puutteelliseksi, tarkoitushakuisesti ja asiasisällöltään vääristellyksi?

Selostuksessa todetaan, että yleiskaava ei asettaisi esteitä hankkeen toteuttamiselle. Tämä käsitys on väärä. 1.1.2025 rakentamista ja alueiden käyttöä koskevat lait ovat muuttuneet.

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) korvattiin kahdella uudella lailla 1.1.2025 alkaen. Erityisesti rakentamista koskee uusi Rakentamislaki (751/2023) ja alueiden käyttöä ja alueita koskee Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (752/2023), eli ns. Alueidenkäyttölaki.

Pellon korotukseen liittyy Rakentamislaki ja sen 54 §. Poikkeuslistassa 2 §:ssä esitetyt vaatimukset on täytettävä tai löydettävä poikkeuksille peruste. Alueella, jolla on voimassa asemakaava tai yleiskaava, kunnan on myönnettävä myös maisematuotanto- ja rakennuslupa. Mossarnan maisema muuttuisi läjityksessä dramaattisesti, joten tästäkin syystä hankkeen tulee mennä Kirkkonummen RYL:n käsittelyyn.

YVA-selostuksessa todetaan, että maanomistajan mukaan peltoalueella on viljelty mm. sokerijuurikasta ja perunaa vuoteen 2004 asti. Merkittävintä tulva-aluetta on pidetty ns. kesannolla eli Mossarnaa ei miltäään osin olla viljelty yli 20 vuoteen. Tämän voivat vahvistaa kaikki Törnäsintien osakkaat. Eli kyseessä on uuden pellon teko läjittämällä aluksi 630.000 m³ maamassoja Mossarnan kosteikoille. Kyseessä on silloin maankaatopaikka.

Metsän, turvetuotantoalueen tai muun viljelemättömän alueen muuttaminen pelloksi, niityksi tai laitumeksi oli laissa 1385/1991 määritelty pellonraivaamiseksi. Muuta aluetta kuin metsä- ja turvetuotantoaluetta pidetään viljelemättömänä, jos sitä ei raivausta edeltäneen kymmenen (10) kalenterivuoden aikana ole viljelty tai käytetty viljeltynä laitumena. Tämä on tilanne tässä Evitskogin läjityshankkeessa eikä kosteikkoa mitenkään voi tulkita olleen peltoa eikä hanketta pellonparantamiseksi.

Perustellusti on huomioitava myös naapuruussuhdelaki ja ympäristösuojelulaki. Eri lait on selostuksessa jätetty tutkimatta, mutta kuitenkin väitetään ilman perusteluja että ympäristölupaa ei tarvittaisi. Ympäristöluvan arviointi ei edes kuulu konsultin toimenkuvaan. Tämä väite on täysin väärä. ELY voi arvioida ympäristölupaa vesien pilaantumisen kannalta, mutta muuten lupapäätökset kuuluu Kirkkonummen kunnalle ja AVI:lle. RYL on jo kertaalleen päättänyt, että ympäristölupa tarvitaan. Koko

läjityshanke on herättänyt suurta tyrmistystä Evitskogissa, jonka takia naapuruuksuhdelaki tulee myös arvioitavaksi, jos hanketta yritetään viedä eteenpäin.

Mikäli lupaharkintaa ei tehtäisi asianmukaisesti, jäisi hyvän ja monipuolisen luontoympäristön yhteiskunnallisen merkittävyyden ja hankkeen rahallisen kannattavuuden keskinäinen vertailu tekemättä. YVA-selostus ei ota tähän kantaa. Tarkemmin sanoen, onko kokonaisuutta tarkasteltaessa järkevää kuljettaa 630.000 m³ rakennusten perustusten kaivuumaita Evitskogiin, jotta maanomistaja voisi muuttaa viljelyskelvottoman kosteikon pelloksi? Tämä yhteiskunnallinen harkinta jää ELY:n tehtäväksi ja viime kädessä Kirkkonummen kunnalle. RYL:n päätökset osoittavat, että Mossarnan alue on kunnan kannalta tärkeä luontokohde.

YVA-selostuksesta käy ilmi käsitys, että läjityksen vaikutukset ovat pääsääntöisesti vesistöön ja vain välillisesti liikenteeseen kohdistuvia. Nämä ovat tietysti merkittäviä negatiivisia vaikutuksia, mutta tämä käsitys on puutteellinen. Muita pääsääntöisiä vaikutuksia on linnustoon, ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen liittyvät vaikutukset. Koska yhteyttä paikallisiin ihmisiin tiedotustilaisuuksien lisäksi ei ole pidetty, nämä vaikutukset on korvattu yleisillä kommentteilla ja konsultin yksipuolisilla luuloilla.

4.0 Linnusto, kasvisto ja eläimistö

Linnuston havainnointi on ollut pääsääntöisesti oikeata. Vuosittaista vaihtelua on, mutta laji- ja suuruusmäärät vastaavat suurinpiirtein normaalitilannetta. Joitain kommentteja voidaan antaa Mossarnan kosteikkoa jatkuvasti tarkkailevilta ornitologeilta. Kotkia ei ole selostuksessa havaittu vaikka varsinkin merikotka saalistaa alueella jatkuvasti ja maakotka satunnaisesti. Muita petolintujakin asustaa alueella kuten varpus- ja kanahaukka. [REDACTED] on ollut sarvipöllön reviirit ja metsässä [REDACTED] lehto- ja varpuspöllöjen reviirit. Maatalousrakennusten läheisyydessä on viihtynyt fasaaniperhe. Kaivuiden ja läjityksen aikana nämä lajit tulevat häiriintymään vuosiksi ja luultavasti siirtymään muualle. Havaitsematta on jäänyt kuusitiainen ja yökuuntelussa kaulushaikara Lonoksin kosteikolta. Hanhia, varsinkin metsähanhia ja tundrahanhia oli Mossarnalla 2024 keväällä paljon, ehkä 2-3 kertaa havaittua enemmän vastaten aiempien vuosien määriä. Hanhijoukossa oli myös metsähanhen vaarantunutta alalajia *fabilis*. Samoin äärimmäisen uhanalainen suokukko esiintyi useammassa parvessa, yhteensä yli 100 lintua. Puuttumaan listasta jäi myös säännöllisesti havaittu vaarantunut heinätavi ja varsinkin syksyllä levähtävä sepelhanhi. Varmaankin tarkkailijan virhe on, että närhi on määritelty ei pesiväksi vaikka alueella havaitaan useita pesiviä pareja.

Kaikkiaan vähänkin aktiivinen lintujen tarkkailija voi Mossarnan alueella havaita vuosittain helposti yli 100 eri lintulajia, mikä on yhdelle maantieteelliselle paikalle poikkeuksellisen korkea luku.

YVA-selvityksessä todetaan, että uusi kosteikko toisi otollisemmat olosuhteet kuin nyt ja joillekin lajeille jopa positiivista muutosta! Tämä lausuma on käsittämätön eikä voisi olla enempää väärä. Kyseessä ei ole kosteikko vaan vesiin liuenneiden saasteiden saostusallas.

Ensinnäkin ns. uusi kosteikko on aivan liian pieni muiden kuin perussorsien, kuten sinisorsa ja tavi, ehkä joutsenen käyttöön. Toiseksi kosteikko on liian lähellä tietä. Jo nyt kaikki aremmat linnut viettävät aikaa laajan 30 ha kosteikkoalueen keskiosassa ja ne ovat yleensä paremmin näkyvissä Evitskogintieltä käsin ja huonommin Törnäsintien suunnasta. Kolmanneksi altaan vesi tulisi sisältämään linnuille vaarallisia läjityksestä ja myöhemmin mahdollisesta viljelyksestä liuenneita kemikaaleja ja pohjalle tiivistynyttä saastepitoista humusta, joten ruokailumahdollisuuksia ei ole. Saostusaltaaseen jää pääsääntöisesti veden mukana salaojaputkia pitkin tullutta kiinteätä maa-ainesta, mutta veteen liuenneet mikrobit, kemikaalit ja muut saasteet jäävät altaaseen ja jatkavat vähitellen matkaansa suunnitellun vallin läpi Storträskin järveen.

Oikein on todettu, että rakennusaikana lintujen elinolosuhteet heikkenee tai jopa häviää vuosiksi. Selostuksessa jää sanomatta, että lintujen elinolosuhteet tulevat häviämään maankaatopaikalla lopullisesti. Konsultin tekemä tulkinta ja yhteenvedo hankkeen vaikutuksesta linnustoon on kokonaisuudessaan väärä. Selvää on, että molemmissa tutkituissa vaihtoehdoissa vaikutus sekä levähtäviin että pesiviin lajeihin on suuri ja ehdottoman kielteinen. Ratkaisuna ehdotetaan maa-ainesten tuonnin siirtämistä levähdys- ja pesimäajan ulkopuolelle, millä ei ole pienintäkään positiivista vaikutusta itse asiaan. Kun läjitystä taas jatketaan, linnut tulevat hylkäämään pesänsä ja poikasensa.

Alueella esiintyy viitasammakko, joka on luonnonsuojelulain mukaan suojeltu. Väite että viitasammakoita ei aiemmin olisi esiintynyt alueella on perätön. Sammakko on kosteikon yleinen sammakkolaji ympäri vuoden ja tulisi häviämään kaivuissa ja läjityksessä koko Mossarnan alueelta. Se olisi jo sinällään luonnonsuojelurikos. Myös väite, että vettä olisi pumpattu Storträskiin koko alueelta on väärä. Törnäsintien ja Storträskin välistä kosteikkoa on yritetty pumppaamalla kuivata sokerijuurikasta ja perunaa varten, mutta se ei onnistunut. Suurin osa muusta alueesta, eli Törnäsintien länsipuoli, säilyi silloinkin luonnontilaisena kosteikkona. Pumppauksia ei sitten ole tehty vuoden 2004 jälkeen.

YVA-selvitys listaa muutkin alueen eläimet ja niiltä osin tiedot ovat jokseenkin oikeita. Totta kai kaikki muu eläimistö häiriintyy pitkäaikaisesta kaivuista ja läjityksistä ja muuttavat pois alueelta. Jatkossa biotyyppi (pelto) muuttuu eläimille vastenmieliseksi.

5.0 Vaikutukset maisemaan ja ihmisten elinolosuhteisiin ja viihtyvyyteen

Suurin vaikutus maisemaan on uusi pellonraivaus ja maanpinnan nosto läjittämällä maa-aineksia. Tämä muuttaa tietenkin maiseman pysyvästi aivan toisennäköiseksi ja yksitoikkoisemmaksi, mikä tarkoittaa viihtyvyyden vähentymistä. Varsinkin Törnäsintien osakkaat kokevat maiseman muuttumisen erittäin negatiivisesti. Konsultin selvityksessä vaikutusten sanotaan olevan pieni tai kielteinen, mutta arvio ei perustu mihinkään eikä sillä ole totuuspohjaa. Jos tuntee paikallisväestöä tai olisi edes huomionnut saadut palautteet tilaisuuksissa niin vaikutusten arviot pitäisi olla suuri ja erittäin kielteinen. Kovaa faktaa arviointiin olisi voinut saada haastattelemalla paikallista väestöä, minkä olisi voinut tehdä jopa sähköisesti kuten konsulttia evästettiin. Näin ei ole tehty, asukkaita ei ole kuultu, joten konsultin arvioinnit ovat tyhjän arvoisia. Ainoa faktaperusteinen arviointi voidaan johtaa tiedotustilaisuuksista, ihmisten esittämistä mielipiteistä ja niiden viesti maiseman muuttumiseen on ollut yksiselitteisesti ja ehdottomasti kielteinen.

Vaikutukset elinolosuhteisiin ja viihtyvyyteen ovat suuret, isompia kuin maisema-arvot vaikka toisin väitetään. Ensinnäkin hanke kestää vähintään 7-10 vuotta, mikä on pitkä aika. Toiseksi rakennusajan melu- ja ympäristöhaitat ovat merkittäviä. Kolmanneksi rekkarallin aiheuttamat pöly- ja vahinkoriskit ovat suuria vaikka niitä on pyritty selittämään pieniksi tai kohtuullisiksi. Vaikutukset ihmisten viihtyvyyteen ja elinolosuhteisiin ovat suuria, negatiivisia ja ehdottoman kielteisiä. Jälleen kerran tiedotustilaisuuksien anti on ainoa konkreettinen tiedon lähde. Konsultti ei ole paikallisten ihmisten haastatteluja tehnyt viihtyvyydenkään osalta joten tämäkin kohta YVA-selvityksessä on tyhjän arvoinen.

Tiedotustilaisuuksien lisäksi paikallisia ihmisiä ei ole miltään osin haastateltu sosiaalisten vaikutusten osalta joten johtopäätökset ovat joko konsultin omia tai kerrottu olevan ns. asiantuntija-arvioita. Asiantuntijoita ei ole kuitenkaan ole nimetty, joten niiden näkemykset ei ole tiedossa. Kukaan konsultin ihmisistä ei asu eikä tunne Evitskogin paikallisväestöä. Silti vaikutusarvioiksi on määriteltä pieni, jopa vähemmän merkittäviksi kuin maiseman pilaantumisvaikutus! Tämä on käsittämätöntä asian vääristelyä ja tyhjän arvoista kirjoittamista. Painotamme vielä että ainoa varma sosiaalisten vaikutusten palautedata on tiedotustilaisuuksissa annetut viestit eikä niitä voi mitenkään todeta pieniksi, vaan suuriksi ja erittäin kielteisiksi.

6.0 Vedet ja tulvat

Suunnitelma on korottaa Mossarnan kosteikkoa Törnäsintieltä etelään aina 4 m asti ja järven ja tien väliin rakentaa saostusallas. Tämä suunnitelma poikkeaa aiemmasta jossa molemmat tien puolet oli tarkoitus korottaa. Tilanne on stabiloinnin kannalta täysin eri, mutta siitä huolimatta selostuksessa esitetään ilman perusteluja, että

aiemmat stabilointilaskelmat olisivat päteviä. Näin ei suinkaan ole vaan Törnäsintien länsipuolen stabiilisuuslaskelmat olisi pitänyt tehdä uudelleen ja tiheämmällä rasterilla sillä maapaine Törnäsintien kohdalla tulisi olemaan epäsymmetrinen. Lisäksi aiemmatkin stabiilisuuslaskelmat olivat pinnallisesti tehtyjä ja riittämättömiä. Liitteessä 1 tienhoitokunta on esittänyt millä tarkkuudella stabiiliteettilaskelmat olisi tehtävä.

Mossarnan alla on useita metrejä vanhan merenpojan savea ja kokemusperäisesti on todennäköistä, että suuret maa-massat tulevat painollaan aiheuttamaan liukumia savipatjan päällä, riippumatta stabiloinnista. Tästä on paikallisesti ikäviä kokemuksia Evitskogintiellä. Mossarnan alue on avoin ja kattilamainen, jossa ainoa mahdollinen liukumasuunta on Törnäsintie ja Storträskin järvi. Liukumat tulisivat murtamaan Törnäsintietä sekä katkomaan tien viereen maahan kaivettuja sähkö- ja telekaapeleita ellei tietä paaluteta Mossarnan ylityksessä. Liukumat eivät ole kuitenkaan ainoa riskitekijä savipatjan päällä. Tälläkin hetkellä Mossarnan maat painuvat kuten selostuksessa todetaan, mutta arvioimatta jää miten tilanne muuttuu jos alueelle tuodaan suunnitellut määrät maamassoja. Massat painavat savipohjaa vielä lisää ja vetisen saven käyttäytyminen lisätyn painon alla on arvaamatonta. Paino voi nostaa savipurskeita ylös siellä missä maapaine on vähäisin eli Törnäsintien läheisyydessä ja saostusaltaassa. Riskiä ei ole tutkittu saati edes mainittu selostuksessa.

YVA-selvityksen oudoimpia arviointeja on vedet ja tulvien käsittely. Lopputuloksena hankkeen vaikutuksia pidetään kokonaisuutena pieninä ja jopa myönteisinä, mikä on täysin vääristynyt tulkinta.

Mossarnan laaksoon sataa ja valuu ympäröiviltä rinteiltä sade- ja lumien sulamisvesiä vuosittain suurinpiirtein sama määrä. Nyt vedet muodostavat Mossarnan yli 30 ha tulva-alueen, josta ne imeytyvät maihin. Jos kosteikko läjitetään ja kaiken lisäksi vielä kaltevaksi Törnäsintien suuntaan, niin sama vesimäärä kuitenkin sataa laaksoon vuosittain, mutta vedet kertyisivät vain n. 2 ha alueelle joten vedenpinta tulee nousemaan saostusaltaassa ja sen seurauksena tie jää veden alle. Tilanne vain pahenee jos Storträskin järven ja saostusaltaan väliin rakennetaan vesien vapaata virtausta järveen estävä maavalli. On selvää, että toteutuu riski sille, että Törnäsintie säännöllisesti tulvii ellei tietä merkittävästi nosteta ja pengerretä muuttunutta vesimäärää vastaan. Törnäsintie ei nykyisellään tulvi, mutta tiessä ole juurikaan varaa tulviville lisävesille. Tämäkin tarkastelu puuttuu selostuksesta vaikka siihen on KVVY:n vesienhallintaselvityksessäkin jo kiinnitetty huomiota.

Sulavesien purkautuessa tapahtuu myös suurta pintavirtaamaa tien suuntaan joka eroosion kautta voi syödä tien. Nyt peltoalue toimii luontaisena kosteikkona, joka Storträsk-järven kannalta pidättää ravinteita ja ajallisesti tasaa valuntaa. Virtauseroosiotakaan ei ole huomioitu selostuksessa.

Sitten arvioidaan ilman perusteluja, että sekä rakentamisen aikana että sen jälkeen Storträskiin kohdistuva kuormitus olisi nykytilaa pienempi! Tämä on yritys tehdä mustasta valkoista, mutta ketään ammattimaisesti asiaa tarkastelevaa väite ei hämää.

On selvää, että kun hulevesien annetaan nykyisin rauhassa imeytyä tasaisesti koko 30 ha alueella, järveen päätyvät ainesosat ovat minimissään eikä ylimääräistä saastekuormaa kosteikolla ole. Jos aluetta aletaan kaivamaan ja sinne tuodaan 630.000 m³ uusia maa-aineksia, niin Storträskin kuormitus väistämättä kasvaa. Läjitetävät maa-ainekset eivät varmasti ole puhtaita, sillä eteläisessä Suomessa ei ole enää puhtaita maa-aineksia missään. Sen sijaan sanotaan, että maa-ainekset olisivat ns. pilaantumattomia, mutta lainsäädännössä pilaantumattomalle maa-ainekselle ei löydy vahvistettua yleispätevää määritelmää, joten ne voivat olla mitä vaan paitsi ei puhtaita. Pilaantumattomiksikin luokiteltavien maa-ainesten suunnitelmallinen pitkäaikainen käyttö tulee vahvistaa ympäristöluvalla.

Maitten tarkastukset eivät voi olla kattavia, joten on mahdollista, että näin massiivisesti alueelle tuotavat maa-ainekset sisältävät myös pilaantuneita maita. Tästä syystä läjitettävästä maa-aineksesta aiheutuu hienoaines- ja ravinnekuormitusta, joka näkyy vesien samentumisena. Saostusallas samentuu suurimmalta osin itse joten osiltaan vähentää Storträskin samentumista. Maa-aineksista liukenee myös aina sadeveteen kemikaleja ja mikrobeja, jotka imeytyvät vähitellen järveen vuosien aikana. Järven kuormitus tulee väistämättä kasvamaan.

ELY:n tulee puolestaan arvioida uusien tietojen valossa paremmin myös sulfaattimaiden riskit Storträskille. Hankealue tiedetään happamien sulfaattimaiden riskialueeksi. Kaikki kaivuut ja etenkin saostusaltaan kaivaminen tulevat vapauttamaan sulfaatteja.

Yleisötilaisuudessa 11.12.2024 erikseen kysyttäessä Törnäsintiestä Envineerin vastaus oli, että hanke ei aiheuta mitään ongelmia tielle, joten se voitiin jättää käsittelemättä. Tämä näkemys osoittaa paitsi ylimielisyyttä tiekunnan osakkaita kohtaan, myös todella heikkoa ammattitaitoa tai todennäköisemmin harkittua tarkoituksenmukaisuutta.

7.0 Hankkeen taloudellinen tarkastelu

YVA ei kata hanketta sen taloudellisuuden kannalta kuten tiedetään. Silti on tarpeen muistuttaa jälleen siitä mikä on hankkeen todellinen tavoite eli pyrkimys rahanansaintaan ympäristön ja luontoarvojen kustannuksella.

YVA ohjelman esittelytilaisuudessa Evitskogin Övidsborgissa 22.11.2023 yleisökysymyksessä kävi ilmi, että hankevastaava on pyrkinyt saamaan kaikki 4 Mossarnan alueen pellon tai palstan omistajaa mukaan hankkeeseen markkinoimalla sitä edunsaajille niin että "siitä maksetaan". Näistä 3 nyt selostuksessa julkaistua

rahansaajaa lähti mukaan, mutta neljäs kieltäytyi ja selvitti koko tilaisuuden yleisölle läjityksen todelliset juurisyyt.

Hankevastaava [REDACTED] vastasi tämän 4. omistajan kysymykseen hankkeen kannattavuudesta ja maksuihin toteamalla, että hanke itsessään ei tule olemaan pitkään aikaväliin kannattava peltoviljelmänä, minkä tienhoitokuntakin on osoittanut taloudellisin laskelmin jo liitteen 1 lausunnossaan. Toiseksi hän vahvisti, että hänen ja toteuttaja GRK Suomi Oy:n välillä on todella voimassa ”taloudellinen yhteistyö”, mikä kiistatta kertoo miksi hanketta ajetaan eteenpäin keinoja kaihtamatta. Taloudellinen yhteistyö tarkoittaa rahallisia etuja kaikille osapuolille. Tienhoitokunnan liitteen 1 lausunnossa on konkreettisesti selvitetty nämä taloudelliset edut samoin kuin kosteikon omistajien saama korvaus per m3 maa-aineksa. Tieto osapuolten välisestä sopimuksesta ja tarkasta rahakorvauksesta on aiemmin vahingossa lipsautettu Evitskogin ihmisille suoraan edunsaajien sisäpiiristä. Tiedotustilaisuudessa 22.11.2023 maanlajityksen juurisyy tuli siis lopullisesti vahvistetuksi.

YVA-selostuksessa ei myöskään selvitetä miten tämän hankkeesta kieltäytyneen 4. tontin omistajan maa-alue suojattaisiin. Miten estetään, ettei hänen tontilleen valu korotetun maan hulevedet? Joka tapauksessa hänen maisemansa olisi lopullisesti pilattu kuten hän itsekin totesi.

Maanlajityksen jälkeen peltoon pitäisi vielä investoida merkittävästi sen viljelykuntoon saattamiseksi. Paikallisilla ihmisillä on epäily, että sen jälkeen kun rahat on maankaatopaikasta saatu tuloutettua, kiinnostus pellonraivauksen loppuunsaattamiseen hiipuu. Viljelyksestä saatava tuotto on negatiivinen uusilla pelloilla, joten ei ole taloudellisesti kannattavaa tehdä lisäinvestointeja omalla kustannuksella. Toistaiseksi kustannusten maksajana on ollut GRK Suomi Oy, jolla on hankkeeseen usean miljoonan euron intressi. Evitskogissa on muutenkin peltoa myytävänä edullisesti ja suuri osa kylän pelloista on vuokrattuna. Suomessa peltoja metsitetään ja viljan viljely on kannattamatonta ilman tukiaisia.

Haluamme tässä yhteydessä vain todeta Ympäristöministeriön muistion 3.7.2015 ohjeistuksesta että:

”tarkastelussa voi olla merkitystä esimerkiksi sillä, saako maanviljelijä rakennusyhtiöltä korvauksen maa-ainesten vastaanotosta; korvauksen saamista voitaneen yleensä pitää vahvana indikaationa siitä, että maa-aineksen tarve on toissijaista maa-aineksen vastaanotosta saatavaan taloudelliseen hyötyyn nähden”

YVA selostuksesta puuttuu selvitys siitä mitkä ovat hankkeen oikeat perustelut ja varsinkin mitkä ovat sen konkreettiset hyödyt. Olisi luullut, että ainakin hankkeen hyödyt viljelykselle kyetään esittämään verraten yksityiskohtaisesti. Näin ei ole tehty, joten Evitskogin asukkaat eivät voi ymmärtää koko hankkeen järkevyyttä.

Käsityksemme mukaan suunniteltu Mossarnan täyttö ei edes vastaa aitoa viljelymaan tarvetta, ts. että maa-aines korvaisi aidosti kyseiseen tarkoitukseen käytettävää muuta

ainesta. Ei myöskään ole osoitettu, että hakija olisi korottamassa peltoa joka tapauksessa, jolloin hän voisi aidosti korvata muualta suunnittelemaansa maa-ainesta.

Olettaen, että hankevastaavalla on oikeasti erityisen suuri halu ja tarve hankkia lisää peltomaata viljelykseen, hoitokunta ehdottaa VE0+ vaihtoehdon täydennykseksi harkittavaksi peltojen vuokrausta Evitskogista, jossa sitä on hyvin saatavilla.

Peltomaan vuokra Uudellamaalla v 2023 oli keskimäärin 256 €/ha/vuosi (<https://www.luke.fi/fi/uutiset/vuonna-2023-peltomaa-oli-kalleinta-etelasuomessa>) ja korvauksen määrä kosteikkojen hoitosopimuksessa oli 500 €/ha. <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/peltotuki-opas/peltotukien-tukiehdot-2024.pdf>. Tekemällä yksinkertaisesti Mossarnan kosteikosta eli nykyään viljelemättömästä alueesta 30 ha kosteikon hoitosopimuksen ja vuokraamalla saaduilla tuloilla vastaavasti peltoa, voisi hankevastaava vaivattomasti ja pelkällä kosteikon huoltosopimuksen tuotoilla vuokrata kylältä kaksinkertaisen viljelyalan peltoa.

8.0 Hankkeen riskit

YVA-selvitys sivuuttaa kokonaan hankkeen riskit. Eri kohdissa on pintapuolisesti käsitelty haitallisten vaikutusten estämistä eli on hahmoteltu jonkintasoista riskien hallintaa. Maankaatopaikan läjittämisestä syntyviä riskejä on osoitettu tienhoitokunnankin lausunnoissa lukuisa määrä ja jotkin niistä tulisivat varmasti toteutumaan. Haitallisten vaikutusten estämislausumat YVA-selostuksessa ovat yleisluontoisia eivätkä ne ole oikeaoppista ja konkreettista riskien hallintaa. Maankaatopaikan riskien osoittaminen ja niiden hallinta ei ole Envineerin osaamisaluetta.

Tienhoitokunta edellyttää jokaisen tarkastellun kohdan osalta selkeitä kannanottoja siinä ikävässä tapauksessa, että yksittäinen riski toteutuu. Mitkä ovat takuut paikallisille ihmisille ja mitkä ovat katastrofia seuraavat toimenpiteet ja vastuut sekä miten käsitellään korvausasiat. Hankkeen mennessä pieleen miten toimijat sitoutuvat palauttamaan nykytilanteen, vai joutuvatko paikalliset asukkaat kärsimään tehdystä vahingosta pysyvästi. Luultavasti näin käy. Jälleen kerran tulee verrata maanomistajan todellisia, sekä dokumenteissa kerrottuja että viranomaisilta salattuja hyötyjä suhteessa yhteiskunnallisiin hyötynäkökohtiin.

Itse Törnäsintien kannalta suurimmat ja todennäköisimmät konkreettiset riskit ovat tien liukuminen sivuun vinoutuneen maapaineen alla, tielle nousevat tulvat ja kaivuiden aiheuttamat tien rungon ja reunojen murtuminen. Nämä käsittelyt puuttuvat kokonaan YVA-selostuksesta, koska tienhoitokunnan liitteen 1 lausunto on jätetty käsittelemättä. Tiehen kohdistuvat katastrofit estävät toteutuessaan tiekunnan osakkaiden liikkumisen, koska muuta yhteyttä Evitskogintielle ei ole. Tie on pidettävä kulkukelpoisena, erityisesti hälytysajoneuvoille, kaikissa mahdollisissa tilanteissa.

Virkistyskäytön kannalta suurimmat riskit on Storträskin saastuminen kosteikolle tuotavasta maa-aineksista, kaivuista johtuvat sulfaattipitoisuuksien nousu vesissä, maiseman muuttuminen kauniista ikäväksi, linnuston ja osan eläimistöstä kuten viitasammakon katoaminen, rekkakuljetusten aiheuttamat riskit ja haitat, sekä hyvin negatiivinen vaikutus naapurisopuun.

9.0 Yhteenveto

Maankaatopaikkahanketta, jota YVA-selostuksessa kutsutaan pellonparannus-hankkeeksi, on tiekunta käsitellyt vuosikokouksissaan ja viesti on ollut yksiselitteisen kielteinen koko hankkeelle. Tienhoitokunta on lausunut asiasta jo ennen YVA-selostuksen käynnistämistä (liite 1) sekä suoraan ELY:lle että Kirkkonummen kunnalle. Tässä lausunnossa on esitetty aiempien lausuntojen täydennykseksi YVA-selostuksen keskeiset puutteet ja heikkoudet.

Tienhoitokunta on omalla osaamisellaan ulkopuolisia asiantuntijoita käyttäen lausunut perustellut näkemyksensä hankkeesta ja katsoo, että hanke tulee pikimmiten lopettaa. Viranomaisille on hankkeesta annettu tietoja, jotka eivät perustu tosiasioihin ja YVA-selostus on tehty väistellen tai kokonaan ohittaen todelliset ja vaikeimmat arviointikohteet. Ammattimaisesti laadittu YVA-selostus olisi käsitellyt juuri nämä vaikeimmat kohteet ensisijaisesti ja perusteellisemmin kuin vähemmän oleelliset arviointikohteet. Yleisötilaisuuksissa asukkaiden kysymyksiin on vastattu kierrellen, ylimielisesti tai ei ollenkaan. Joka tapauksessa asukkaiden palautteita ei ole huomioitu YVA-selostuksessa. Nämä seikat paljastavat sen, että Evitskogin asukkaat on laitettu mukaan käsikirjoitettuun näytelmään, jotta voitaisiin paperilla osoittaa, että vaaditut tiedotustilaisuudet on muodollisesti pidetty ja että kyllä ihmisiä on kuultu!

Hankkeen riskit on jätetty kokonaan käsittelemättä. Hankkeessa on yksityinen rahallinen etu toistuvasti asetettu luonnon, ympäristön ja asukkaiden etujen edelle, mikä ei ole hyväksyttävää. Näin mittavan hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee tuoda esille hankkeen kaikki tavoitteet mukaan lukien hankkeen yhteiskunnallinen merkittävyys suhteessa aiheutettuihin haittoihin ja vaikutuksiin. Arviointiin on otettava konkreettisesti mukaan raha, paljonko ollaan valmiita uhraamaan isompia luonto- ja yhteiskunnallisia arvoja pienen ryhmän rahallisen edun takia? Maankaatopaikka toteutuessaan olisi peruuttamaton virhe, jossa Evitskogin asukkaat joutuisivat olemaan sekä rakentamisen aikaisia että tulevaisuuden kärsijöitä.

Mikäli hankevastaava jatkaa toimintaansa, niin YVA-selvityksen jälkeen näin massiivinen maankaatopaikka tarvitsee tietenkin asianmukaisilta viranomaisilta normaalit ympäristö- ja vesiluvat sekä useita muita lupia kuten maisematyö lupa. Lisäksi Kirkkonummen kunnan tulee tarkastella mitä rikkomuksia on tehty raskaan liikenteen ajorampin rakentamisen osalta ja sen uudesta liittymästä Evitskogintiehen. Rampin rakentamisen perusteluissa on viranomaisille alunperin annettu valheelliset tiedot.

Tienhoitokunta on esittänyt kiistattomasti, että ns. pellonparannuksen taustalla on muut juurisyyt kuin pellonparannus. Olemme osoittaneet nämä syyt perustuen taloudellisiin laskelmiin, asianomaisten julkisiin lausuntoihin ja ristiriitaisiin YVA-selostuksen osuuksiin. Vähintään nyt on kaikille selvää, että hankkeeseen osallistuvien tavoitteena on ensisijaisesti ylijäämämaiden läjityksestä saatava taloudellinen hyöty ja sen seurauksena tehdä Mossarnasta maankaatopaikka.

Lopuksi esitämme, että olisi kaikkien osapuolten kannalta parasta paneutua jatkossa esittämämme vaihtoehdon VE0+ kehittämiseen. Tässä ratkaisussa tienhoitokunta voi olla mukana merkittävällä suunnittelu- ja työpanoksella. Tiedämme perustuen keskusteluihin RYL:n jäsenten kanssa, että VE0+ olisi hyvin mieluinen myös Kirkkonummen kunnalle puhumattakaan Evitskogin asukkaista.

Liite 1: Törnäsien tienhoitokunnan mielipide ja lausunto viitteen YVA ohjelmaan
15.12.2023

Evitskogissa 10.1.2025

[Redacted signature]

Törnäsien tienhoitokunnan [Redacted name]

LIITE 1

Uudenmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus (ELY)

Viite: UUDELY/14587/2023

Asia: Törnäsintienhoitokunnan mielipide ja lausunto viitteen YVA ohjelmaan

1. Törnäsintie

YVA ohjelma koskee aluetta, jonka halkaisee Törnäsintie. Tie on ainoa kulkuväylä Evitskogintielle Törnäsintien pysyville asukkaille, joita on 10 taloutta sekä vapaa-ajan asukkaille, joita on 31 kpl. Lisäksi on 10 muuta tiekunnan osakasta, jotka omistavat metsäalueita tai rakentamattomia tontteja sekä julkisyyhteisöjä kuten Telia Towers ja Caruna. Törnäsintien tiekunta on järjestäytynyt yksityistielain mukainen tiekunta. Tiekunnan asioita hoitaa ja tiekuntaa edustaa vuosikokousten välillä tienhoitokunta, johon tiekunta on valinnut aina kolmeksi vuodeksi kerrallaan 5 nimettyä jäsentä. Koska tiekunnan osakkaista enemmistö on vapaa-ajan asukkaita, on selvää, että tienhoitokunnalta odotetaan tien normaalin hoidon lisäksi luontoarvoja ja luonnon monimuotoisuutta edistävää toimintaa, jotta asukkaiden viihtyvyys säilyisi mahdollisimman hyvänä.

Käytämme jatkossa yksinkertaisuuden vuoksi tästä YVA ohjelman kohteesta paikallisten ja lintuharrastajien tuntemaa nimeä Mossarna.

Törnäsintie kulkee Mossarnan kosteikkoalueen poikki kuten myös tien vieressä asukkaiden sähkö- ja telelinjat sekä Telian radiomastolle menevät valokaapelit. Viime vuosina operaattorit ovat kaivaneet kaapelit maihin ja ne kulkevat Mossarnan alitse. Itse tie on tehty matalalla pengerryksellä Mossarnan ylitse. Tie on pengerretty sen verran korkealle, että se ei tulvi korkeankaan veden aikana.

Nykyisin viereisen Storträskin järven ranta on lähes täyteen rakennettu kesäasuntoja, jotka pääsääntöisesti ovat erittäin korkeatasoisia ja omistajien käytössä ympäri vuoden. Näitä on järven molemmin puolin. Storträsk on puhdasvetinen, jyrkkärantainen ja siellä sijaitsee Kirkkonummen kunnan ylläpitämä yleinen uimaranta ja kanoottimelojien yhdistyksen kanoottien säilytysrakennus. Järvi on myös kalaisa ja keskeinen asukkaiden vapaa-ajan veneily-, kanoottimelonta- ja monipuolinen rantaelämän ajanviettopaikka.

1.1 Hankkeen riskit Törnäsintielle: tulvat ja virtauseroosio

Mossarnan alue on Storträskin suuntaan avautuva avoin ja iso laakso. Keväällä se on sulamassa ensimmäisenä alueena mistä syystä se on

suosittu lintujen kevätmuuton levähdys- ja tankkauspaikka. Sama pätee myös niihin lintuihin, kuten lokit, jotka siirtyvät kosteikolta läheisiin Lonoksin lintujärviin pesimään, koska Lonoksin järvet sulaa myöhemmin.

Mossarnan sulamisvedet jäävät nyt kosteikolle ja imeytyvät maihin ajan kanssa, eivätkä aiheuta tulvia tielle eikä saastumisvaaraa Storträskiin. Jos Mossarnan alueen maapintaa nostetaan, maan ollessa roudassa eikä salaojat vielä vedä, lumen sulamisvedet valuvat pintaa pitkin Storträskin suuntaan eli Törnäsintielle, johon syntyy tulva-allas. Tämä tarkoittaa vaaraa tien tulvimiseen kevätkaudella lumien sulaessa ja muunakin aikana kun maihin imeytyneitä vesiä poistetaan eli aluetta aiotaan kuivata salaojien avulla.

Sulavesien purkautuessa tapahtuu myös suurta pintavirtaamaa tien suuntaan joka eroosion kautta voi syödä tien. Nyt peltoalue toimii luontaisena kosteikkona, joka Storträsk-järven kannalta pidättää ravinteita ja ajallisesti tasaa valuntaa. Virtauseroosiota ei ole lainkaan huomioitu ohjelmassa.

YVA ohjelmassa tulee selvittää paljonko alueella vuosittain sataa, erityisesti syksyn ja talven aikana ja miten keväinen sekä syksyinen tulvimisvaara ja eroosiovaara on tarkoitus eliminoida.

1.2 Hankkeen riskit Törnäsintielle: maan siirtymiset painon alla

Mossarnan alla on paksult savea ja kokemusperäisesti on todennäköistä, että suunnitellut maa-massat tulevat aiheuttamaan liukumia savipatjan päällä, riippumatta stabiloinnista. Alue on avoin ja kattilamainen, jossa ainoa mahdollinen liukumasuunta on Törnäsintie ja Storträskin järvi. Liukumat tulisivat murtamaan luonnollisesti tietä ellei sitä kunnolla paaluteta Mossarnan ylityksessä.

Evitskogin alue on vanhaa merenpohjaa ja kaikissa alavissa paikoissa löytyy paksut savikerrokset. Tästä on ollut tiekunnallekin omat routahaittansa, mutta kyläläiset saivat siitä vielä konkreettisemman muistutuksen vuonna 2020. PEAB Oy:n toimesta maantietä 1130 korjattiin ja Evitskogissa Evitskogintiellä kaksi vajonnutta kohtaa asianmukaisesti stabiloitiin ja korotettiin. Tästä huolimatta tie alkoi lisätyn painon alla liukua sivuun savipedin päällä, tie katkesi ja oli liikenteeltä suljettuna vuoden. (ilmeisesti siitä syystä, että vahingon maksajaa ei heti löytynyt). Kyläläiset ja muut tien käyttäjät joutuivat käyttämään kiertoteitä kunnes tien korjaus erikoistoimenpitein saatiin valmiiksi.

Vastaavia saviongelmia tunnetaan läjitysten osalta paitsi Kirkkonummella niin ympäri Suomen. Muutama vuosi sitten mm. Aavarannan maitten läjitys liukui läheiseen Hviträskin järveen aiheuttaen ympäristökatastrofin.

Ohjelmassa tulee selvittää läjitettävien maa-ainesten laatu ja laskea niiden tonnipaino, joka on tässä tärkeämpi kuin kuutiomäärä. Karkeasti ottaen tarkasteltava kuutiomäärä painaa vajaasta miljoonasta tonnista 1,2 miljoonaan tonnin riippuen siitä onko läjitettävä maa kuivaa multaa tai savea, soraa vaiko märkää multaa tai savea.

Se, että alue näyttää maan pinnalla tasaiselta, ei tarkoita että savi- ja liejakerrostumat ovat syvällä maan alla tasaisesti jakautuneet. Näin ollen Mossarnaan kohdistuva maa-massojen paino ja saviliejun paksuus pitää ilmoittaa alueen osalta kartassa pienin n. 10x10 m ruudukoin, jotta liukumisriskiä voidaan ylipäättään arvioida. Kun nämä mittaukset on tehty, YVA selvityksessä tulee esittää ennuste liukumien suunnasta ja määrästä.

1.3 Hankkeen riskit Törnäsintielle: sähkö- ja telekaapelit

Ohjelmassa ei ole huomioitu, että on selvitettävä miten varmistetaan sähkö- ja telekaapeleiden keskeytymätön toiminta ja myöhempi kunto läjitystöiden aikana ja sen jälkeen. Kaapeleiden omistajien kanssa on laadittava hankkeesta erilliset sopimukset.

1.4 Hankkeen riskit Törnäsintielle: sopimus korvauksista riskien toteutuessa

Törnäsien tienhoitokunta katsoo, että tielle kohdistuvat riskit ovat sitä luokkaa, että hankkeen toteuttajien ja Törnäsien tienhoitokunnan välillä on tehtävä erillinen vastuusopimus, jossa edellä mainituissa ongelmissa taloudellinen korjausvastuu on yksiselitteisesti ja täysimääräisesti hankkeen toteuttajilla. Vastuun tulee kattaa hankkeen kaikki rakennusvaiheet ja 20 vuotta viimeisenkin vaiheen päättymisen jälkeen.

Vastuuseen kuuluu, että tien riittävä korottaminen tulee tapahtua ilman liikenteellisiä katkoksia, esimerkiksi tilapäisen sivutien rakentamisen avulla päätien korjauksen ajaksi.

Sopimuksen liitteenä tulee olla tienhoitokunnan hyväksymä yksityiskohtainen työkuvaus materiaaliselvityksineen siitä miten tien korotus ja sen rungon levennys tulisi vahingon sattuessa tekemään.

2. Mossarnan täyttö

2.1 Mossarnan täyttö on epäaitoa

YVA ohjelmasta puuttuu kokonaan selvitys siitä mitkä ovat hankkeen perustelut ja varsinkin mitkä ovat sen hyödyt. Luulisi, että jo hankkeen ohjelmavaiheessa kyetään esittämään ainakin hankkeen hyödyt verraten yksityiskohtaisesti. Näin ei ole tehty. Selvitysvaiheessa tarkentuu sitten haitat.

Käsityksemme mukaan suunniteltu Mossarnan täyttö ei edes vastaa aitoa tarvetta, ts. että maa-aines korvaisi aidosti kyseiseen tarkoitukseen käytettävää muuta ainesta. Ohjelmassa ei ole osoitettu, että hakija olisi korottamassa peltoa joka tapauksessa, jolloin hän voisi aidosti korvata muualta suunnittelemaansa maa-ainesta.

Täyttöalueeksi on määritelty n. 30 ha. Marraskuun lopussa 2023 olemme mitanneet Mossarnan länsipuolen senhetkisen vesialueen koon, jonka oli 14,81 ha, eli alle puolet suunnitellusta pinta-alasta. Alue on nyt jäässä ja hyvän syksyn takia siellä ovat lapset luistelleet. Lasten alkutalven leikkeihin jäänyt kosteikko onkin hyvä, koska heikonkin jään aikana hukkumisvaaraa ei ole.

Mossarnan kosteikon ja Storträskin järven vedet ovat toisiinsa kiinteässä maayhteydessä kapean rantaluhdan kautta ja vedenkorkeudet vaihtelevat samaan tahtiin. Storträskin pinta oli tekemämme Mossarnan pinta-alamittauksen aikaan 75 cm korkeammalla kuin kesä-heinäkuussa viljelyaikaan (korkein mitattu on ollut 80 cm marraskuun alussa). Mossarnan kosteikon vedet oli siis marraskuun lopussa lähes koko vuoden korkeimmalla tasolla kesään verrattuna. Alimman Storträskin vedenkorkeuden aikaan kesällä Mossarnan kosteikonkin tiedetään olevan vesialueeltaan huomattavasti alle nyt mitattua 14,81 hehtaaria.

Mikäli Törnäsintien kohdalla esiintyy tulvaa niin kohonnut vedenpinta nostaa myös Storträskin vedenpintaa, siirtyminen on tyypillisesti näinpäin johtuen valumasuunnasta. Ohjelmassa tulee arvioida mitä riskejä mahdollisesti normaalia korkeammalle nouseva järvenpinta aiheuttaa Storträskin ranta-asukkaille.

Johtopäätös on, että kun verrataan mitattuja pinta-aloja, suunniteltu täyttötarve yli 630.000 m³ on viljelyä ajatellen enemmän kuin liioittelua. YVA ohjelmassa tulee selvittää miksi suunniteltu iso täyttötarve olisi aidosti välttämätöntä ja toisaalta minkälainen hyöty täytöstä oletetaan saatavan. Hyödyt pitää tarkastella sekä taloudellisesta näkökulmasta että suhteessa menetettyihin luontoarvoihin, asukkaiden taloudellisiin etuihin, kuten omaisuuden arvonalentumisiin ja sosiaalisiin suhteisiin Evitskogin kylässä.

Mielipiteemme on, että korotuksen tarve ja määrä on epäaito. Kyseessä on maankaatopaikka ja läjitettävää maa-ainesta pitää tästäkin näkökulmasta käsitellä jätteenä.

2.2 Kosteikon (suodatusaltaan) rakentaminen

Hankkeessa on tarkoitus rakentaa Törnäsintien ja Storträskin väliin suodatusallas. Tästä osasta ei ohjelmassa ole esitetty mitään tarkempaa rakentamissuunnitelmaa.

Tienhoitokunnan näkemyksen mukaan suodatusaltaan, jota ohjelmassa kutsutaan kosteikoksi, rakentamisella on selvä vaikutus tiehen, järveen ja naapureihin, joten ohjelmaan on lisättävä yksityiskohtainen työsuunnitelma siitä miten kulku alueelle on tarkoitus järjestää ja miten allas on tarkoitus rakentaa aikatauluineen.

Suodatusaltaaseen jää pääsääntöisesti veden mukana salaojaputkia pitkin tullutta kiinteätä maa-ainesta, mutta veteen liuenneet mikrobit, kemikaalit ja muut saasteet jatkavat tietenkin matkaansa Storträskin järveen.

Ohjelmassa kuvataan suodatusallasta "lintukosteikkona". Tämä on monella tapaa harhaanjohtava ilmaisu. Ensinnäkin allas on liian pieni toimiakseen lintukosteikkona. Toiseksi allas olisi liian lähellä liikennöityä Törnäsintietä häiriten lintujen reviirejä ja pesimärauhaa. Kolmanneksi altaan vesi tulisi sisältämään linnuille vaarallisia läjityksestä ja myöhemmin viljelyksestä liuenneita kemikaaleja ja pohjalle tiivistynyttä saastepitoista humusta. Jos allasta kutsutaan lintukosteikoksi niin ohjelmassa on selvitettävä miten linnuille tarkoitettu turvallinen kosteikko aiotaan rakentaa niin, että se noudattaa lintukosteikoiden asiantuntijoiden ohjeita. Tienhoitokuntaa kiinnostaa tietää keitä asiantuntijoita on tarkoitus rakentamisessa käyttää sillä oikeiden lintukosteikoiden asiantuntijoita on Suomessa vähän.

Ehdotamme, että ohjelmassa ei missään kohdin yritetäkään viherpestä jätteiden suodatusallasta lintukosteikoksi.

2.3 Maa-ainesten saasteet, näytteidenotto ja frekvenssi

YVA ohjelmassa ei ole osoitettu miten kuljetettavien maa-aineitten saastepitoisuudet analysoidaan, mitkä yhtiöt niitä analysoi, millä näytteenottofrekvenssillä toimitaan ja miten sitten toimitaan kun haitta-aineiden pitoisuudet ylittää PIMA-asetuksessa säädetyt alimmat raja-arvot. On myös tarkoin selvitettävä mistä väitetysti pilaantumattomat maa-ainekset aiotaan kaivaa ja kuljettaa.

Samoin puuttuu lain vaatima suunnitelma, mistä selviää, että "maa-aines vastaa laadultaan sellaisia maa-aineita, joita muutoinkin – ilman nyt tarjolla olevaa rakennustoiminnan sivuvirtana syntyvää maa-ainesta – voitaisiin käyttää mainittuun tarkoitukseen kyseisellä alueella".

Ohjelmassa mainitaan, että läjitykseen käytetään puhtaita maa-aineksia. Tämä lienee konsultin asiavirhe, koska YM:n ohjeiden mukaan käsitettä ”puhdas maa-aines” ei suositella käytettäväksi viranomaisten asiakirjoissa lainkaan. Maa-ainekset sisältävät aina jossain määrin haitallisia aineita, ainakin alueellisina taustapitoisuuksina. Varsinkin tiheään asutulla pääkaupunkialueella saastumisen raja-arvot ylittyvät käytännössä aina, kuten jälempänä luettelemamme esimerkit osoittavat.

Evitskogilaisilla on perusteet vaatia, että toimitettavien maa-ainesten pilaantumattomuus pitää varmistaa riittävällä laadunvarmistusjärjestelmällä. Tällaista laadunvarmistusjärjestelmää ei ole YVA ohjelmassa esitetty. Pelkkä väite esimerkiksi kuormakohtaisista tarkistuksista ei ole laadunvarmistusjärjestelmä.

Evitskogissa on hyvin tiedossa lähialuetten ympäristökatastrofit, joihin liittyy läjitettävien maiden saastepitoisuuksien ylitykset. Uudenmaan suurimmassa läjitysprojektissa, Vantaan Golfpuisto Oy:n alueelle ajettiin 56 hehtaarille 1,8 milj. m³ maita vastaten 150.000 autokuormaa. Sekä Sitowisen että Swecon väitetyistä tiukoista tarkistuksista ja kuormakohtaisista näytteenotoista huolimatta n. 10% Petikkoon ajetuista maamassoista sisälsi myöhemmissä tarkastuksissa raja-arvot ylittäviä pitoisuuksia arseenia, lyijyä, öljyä ja PAH yhdisteitä. Näidenkin maa-aineksien väitettiin alunperin olevan ns. ”puhtaita” maa-aineksia. Lopputulemana oli Vantaan kaupungin suurin ympäristökatastrofi.

Golfpuiston tapauksesta oppineena Vantaa on tämän jälkeen kieltänyt kaiken läjityksen mailleen. Hyvin samanlainen, mutta Evitskogin hanketta puolta pienempi oli [REDACTED] Vantaan hanke, 300-400.000 m³ ”pellonparannus”. Kaupunki eväsi hakemuksen ja katsoi, että kyse ei enää ole maamassojen määrän vuoksi pellonparannuksesta vaan maankaatopaikasta, josta saa rahaa. Vantaan kaupungin kanta voitti oikeuskäsittelyn ja päätös on lainvoimainen.

Yksi laajalti tunnettu esimerkkitapaus on Vihdistä jossa Vihti Ski Centerin toimitusjohtaja [REDACTED] sai käräjäoikeudessa 9 kk ehdollisen vankeustuomion törkeästä ympäristön turmelemisesta läjitettyään vain 0,115 milj. tonnia jätemaata, jonka haitta-ainepitoisuudet ylittivät sallitut raja-arvot. Oikeusprosessi on tietävästi käyty loppuun ja [REDACTED] sekä hänen omistamansa Hiidenlinna Oy ja Vihti Ski Center joutuvat korvaamaan yhteisvastuullisesti lähes 200.000 Euroa ympäristörikoksesta.

Maa-aines kuljetettiin Uotilankin laskettelukeskukseen kahdelta aivan tavanomaiselta rakennusalueelta Espoosta.

Esimerkkitapauksia ei ole vaikeaa löytää ja ne ovat hyvin ELY:n virkamiesten tiedossa.

Ympäristönsuojelulain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten perusteella pilaantumattoman maa-aineksen voidaan katsoa tarkoittavan maaperästä kaivettua maa-ainesta, joka on luonnontilaista tai joka ei sisällä haitallisia aineita siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Ohjelmaa tulee asianmukaisesti ja hankkeen suuren koon takia aivan erityisen perusteellisesti täydentää tältä osin.

2.4 Taloudelliset sidokset

YVA ohjelman esittelytilaisuudessa Evitskogin Övidsborgissa 22.11 yleisökysymyksessä kävi ilmi, että [REDACTED] on pyrkinyt saamaan kaikki Mossarnan alueen pellon tai palstan omaavat ihmiset mukaan hankkeeseen markkinoimalla hanketta niin että "siitä maksetaan".

[REDACTED] vastasi kysymykseen hankkeen kannattavuudesta ja maksuihin toteamalla, että hanke itsessään ei tule olemaan pitkään aikaväliin kannattava peltoviljelmänä, minkä mekin osoitamme taloudellisiin laskelmin kohdassa 6. Toiseksi hän vahvisti, että hänen ja toteuttaja GRK Suomi Oy:n välillä on todella voimassa "taloudellinen yhteistyö".

Haluamme tässä yhteydessä todeta Ympäristöministeriön muistion 3.7.2015 ohjeistuksesta että:

"tarkastelussa voi olla merkitystä esimerkiksi sillä, saako maanviljelijä rakennusyhtiöltä korvauksen maa-ainesten vastaanotosta; korvauksen saamista voitaneen yleensä pitää vahvana indikaationa siitä, että maa-aineksen tarve on toissijaista maa-aineksen vastaanotosta saatavaan taloudelliseen hyötyyn nähden"

YVA ohjelmassa tuleekin selvittää hankkeen taloudelliset sidonnaisuudet kaikkien niidenkin maanomistajien osalta, joiden maalle Mossarnan suunniteltu läjitys ulottuu. Kartoista näkyy, että Mossarnan läjitysalue kattaa useamman muunkin tahon omistamia peltoalueita ja tontteja kuin hakijan vuokraama alue. Nämä muut omistajat ei ilmene mistään dokumentaatiosta.

Evitskogin asukkaat ihmettelevät sitä, miksi kukaan haluaisi enää isolla vaivalla lisätä peltoalaa, kun nykyisetkin kylän pellot ovat enimmäkseen harrasteviljelyksessä, vuokrattuna tai kesannolla. Evitskogissa on peltoa tarjolla ostettavaksi varsin kohtuuhinnoin. Peltoviljelyn tiedetään olevan heikosti kannattavaa ja sekin perustuu Suomen valtion ja EU:n tukiaisiin.

Lisäksi on taloudellisesti tutkittava vaihtoehtoiset ratkaisut arviointikohdassa VE0+. Tienhoitokunta esittää tähän ohjelman kohtaan peltoviljelyä kannattavampia ratkaisuja hankkeesta vastaavalle.

3. Vaikutukset Evitskogintiehen, yhteiskuntaan ja maisemaan

Törnäsien tiekunnan osakkaat kuuluvat isona ryhmänä Evitskogin kyläyhteisöön ja tienhoitokunnalle on toimitettu runsaasti kommentteja hankkeeseen liittyen. Kaikki tietävät, että kotitiemme kulkee hankealueen läpi.

3.1 Vaikutukset Evitskogin kylän läpi kulkevaan Evitskogintiehen

Tie 1130, jota pitkin pääsääntöisesti maa-aineksen on tarkoitus kuljettaa, menee Evitskogin kylän läpi aina Lapinkylästä alkaen (ja kauempaakin).

Rekkaralli on huomattava. Tästä kyläläisille raskaasta liikenteen huomattavasta lisäyksestä syntyisi asukkaille iso ja pitkäaikainen viihtyvyyshaitta sekä merkittävä turvallisuusriski. Ohjelmasta puuttuu yksityiskohtainen selvitys miten hankkeen melu- ja pölyhaitat on tarkoitus selvittää ja mallintaa. Lisäksi ne on selvitettävä ja mallinnettava erikseen kaikkina neljänä vuodenaikana kattavan analyysin saavuttamiseksi.

Kylän tienvarren asujaimisto on maaseutumaisen tiheää ja siellä asuu useita lapsiperheitä. Lapset kulkevat kouluun busseilla ja mopoillansa. Tie on kapea, joten turvallisuusriskit ovat merkittäviä. On tehtävä liikenteen turvallisuusselvitys ja haastateltava tien varren asukkaat.

Evitskogintie on myös pyöräilyurheilijoiden säännöllinen harjoitus- ja kilpailutie, mihin se muotonsa puolesta hyvin sopii. Ryhmiä näkee harjoittelemassa kesäaikaan lähes päivittäin. Urheilijaryhmät on usein kooltaan jopa yli 10 pyöräilijää. Ohjelmassa tulee selvittää vaikutukset tämän kilpapyöräilyyhdistyksen harjoittelumahdollisuuksiin.

YVA selvityksessä tulee ehdottaa ratkaisuja miten rekkaliikenteen aiheuttamaa turvallisuusriskiä pienennetään, esimerkiksi laskemalla rekkojen maksimi ajonopeus Lapinkylän ja Evitskogin välillä arvoon 30 km/h.

Käsityksemme mukaan Evitskogintie ei ole kestävyydeltään kelvollinen näin suurelle lisäkuormitukselle. Nykyiselläkin liikennemäärillä tietä joudutaan paikkaamaan ja uusimaan säännöllisesti. Erillinen selvitys on tehtävä tien rakenteesta ja sen rasituskestävyydestä kattaen hankkeen pitkä aikaväli. Evitskogin kylän asukkaat eivät halua jälleen siirtyä käyttämään kiertoteitä jos tie murtuu tai sen kunto rapautuu tavanomaista nopeammin.

3.2 Vaikutukset hankealueen ympäristössä

Mossarnan välittömässä läheisyydessä ja alle 500m etäisyydellä asuu pysyvästi paljon ihmisiä. Läjitystoissa syntyy pöly- ja meluhaittoja joiden vaikutus pitää ohjelmassa selvittää konkreettisesti ja mittauksin. Se ei ole mahdollista perustuen yleiseen keskiarvotarkasteluun vaan selvityksessä pitää

antaa tarkka luettelo niistä työkoneista mitä läjityksessä aiotaan kussakin vaiheessa käyttää sekä niiden aiheuttamat pöly- ja meluvaikutukset etäisyyden funktiona eri ilmansuuntiin. Töiden aikana mittaukset pitää toistaa säännöllisesti.

Mossarnan välittömässä läheisyydessä pysyvästi asuvat ihmiset sekä kesäasukkaat tulee kaikki haastatella ja heidän näkemyksensä asianmukaisesti kirjata. Erityisesti pitää selvittää onko läjitysalueella ja sen reunoilla maita omistavilta tiloilta saatu luvat läjitykseen sekä onko heillä myös GRK Suomi Oy:n kanssa sopimus eli ns. ”taloudellinen yhteistyö”. Edelleen niiltä asukkailta, joiden maisemalliset arvot muuttuu tulee selvittää minkä vaikutuksen he kokevat läjityksellä olevan asuntojensa arvoon ja miten pitkäaikaisen rakentamisen aikainen pöly- ja meluhäiriö vaikuttaa heidän jokapäiväiseen elämäänsä.

Lisäksi läjityksen ja varsinkin itäpuolen suodatusaltaan kaivamisen vaikutus alueen vieressä sijaitsevaan lähteeseen tulee huolellisesti tutkia. Lähistöllä tiedetään olevan myös muita lähteitä, joista osasta otetaan jopa juomavettä. Törnäsintien alue on haja-asutusalue, jossa asukkaat saavat vetensä omista maakaivoistaan tai porakaivoistaan. Kaikki 500 m läjitysalueelta lähempänä olevat lähteet ja kaivot tulee ohjelmassa rekisteröidä ja selvittää niihin kohdistuvat riskit kaivuutöiden ja läjityksen aikana sekä niiden jälkeen.

Kaivuutyöt voivat aiheuttaa myös maaperässä esiintyvien happamien sulfiittimaiden vuoksi saastumisen vaaraa pohjavesille tai järvelle. Tätä ei ole ohjelmassa lainkaan huomioitu.

Tienhoitokunnan kanta on, että missään hankkeen toteutusvaiheessa tiehen ei saa kohdistua minkäänlaista liikenteellistä haittaa eikä tietä saa käyttää työkoneiden kulkemiseen tai kuljettamiseen.

3.3 Hankkeen maisemalliset arvot

Maisemalliset kulttuuriarvot on ohjelmassa sivuutettu. Tämäkään ei ole oikea totuus. Evitskog on yksi Kirkkonummen parhaita vanhoja kulttuurimaisemia keskiajalta lähtien ja ohjelmassa on tehtävä näiden maisemien paikallinen arviointi. Ohjelmassa on valokuvattava Mossarnan maisema eri suunnista kaikkina vuodenaikoina tarkempaa arviointia varten ja verrattava sitä kylän muuhun vanhaan Evitskogin kulttuurimaisemaan.

Selvityksessä on mallinnettava kuvallisesti samoista suunnista läjityksen jälkeinen Mossarnan maisema, arvioitava valokuvatun ja mallinnetun maisemien väliset erot ja selvitetävä ainakin Törnäsintien asukkaiden mielipiteet maiseman muuttumisesta.

3.4 Hankkeen yhteiskunnalliset vaikutukset

Ohjelmassa oletetaan, että hankkeella ei olisi kylän ihmisille yhteiskunnallisia vaikutuksia. Tämä oletus on täysin faktapohjaa vailla. Hankkeella on merkittävä kylää repivä vaikutus ja tulisi vaikuttamaan pitkäaikaisesti useiden ihmisten elämään sekä kyläläisten naapurisopuun.

Ohjelmassa kaavaillaan, että kyläläisille järjestettäisiin kaksi yleisötilaisuutta, toinen kuulutustilaisuus oli marraskuussa 2023 ja toista on suunniteltu syksylle 2024. Tämä on täysin riittämätöntä kommunikaatiota.

On välttämätöntä selvittää haastatteluin ja kuulemisin millainen sosiaalinen vaikutus hankkeella on Evitskogin kylän asukkaisiin. Evitskog on valittu Uudenmaan vuoden kyläksi vuonna 1992. Vuoden kyläksi se *valittiin* monipuolisen ja talkoohenkisen asukastoiminnan vuoksi. *Parhaillaan kylässä käydään keskustelua miten tämä vuoden kylä-status voitaisiin uudelleen saavuttaa, mm. Nuorisoseuran supersuosittu Revye-toiminta on elvytetty. Aktiivisesti toimiva Nuorisoseura (Evitskog Ungdomsförening r.f.) on Kirkkonummen vanhin nuorisoseura, perustettu v. 1902. Mikäli tämä läjityshanke toteutuu, vuoden kylä-suunnitelmat voidaan haudata.*

Kylän yhteishenkeä ei paranna se, että [REDACTED] on [REDACTED], joka ei asu Evitskogissa vaan [REDACTED]. Hän ei omista Mossarnan kosteikkoa ja liittyviä peltoja vaan [REDACTED], joka puolestaan asuu [REDACTED]. On aiheellista selvittää, mikä on pellon todellisen omistajan näkemys kyseiseen hankkeeseen, Evitskogin kylän ihmisten hyvinvointiin ja millä valtuuksilla vuokralainen hoitaa hänen pellojaan.

Evitskogin kyläläisiä pitää kuulla säännöllisesti aina kun selvityksissä on edetty seuraavaan vaiheeseen. Ohjelmasta valitettavasti puuttuu kokonaan tehtävien selvitysten vaiheistus. Vaiheistus on tarkennettuna esitettävä, kaikki vaiheet aikataulutettava ja kommunikoituva kyläläisille. Kunkin vaiheen jälkeen on järjestettävä kyläläisten kanssa yleisötilaisuus missä kerrotaan selvitysten eteneminen, saadut tulokset ja rekisteröitävä jatkokäsittelyjä varten kyläläisten palautteet.

4. Storträskin ja Lonoksin lintujärvien saastumisvaara

Kaikki hule- ja imeytyneet ylimääräiset vedet valuvat väistämättä Storträskin järveen, koska muuta valumasuuntaa ei ole. Suunniteltu saostusallas vähentää ja hidastaa kiinteiden saateiden etenemistä mutta ei niitä estä. Vesien mukana järveen valuu myös kaikki liuenneet läjitettyjen jätemaiden mikrobit ja kemikalit, joita saostusallas ei estä lainkaan. Järven saastumista voidaan vain vähän hidastaa suodatussaltaalla. Ohjelmassa tulee esittää laskelmat mikä on viipymän kesto ja luonne sekä laskennallisesti osoitettava mitoitusvirtaama saostusaltaan veden siirtymisestä rantaluhdan kautta järveen.

Ohjelmassa esitetty allas näyttää vaatimattomalta läjitysalueen kokoon nähden ja suodatusvaikutuksen kannalta riittämättömältä.

Kaiken lisäksi Mossarnan kosteikko liittyy Storträskin järveen juuri sen pohjoispäässä eli lähellä sitä paikkaa mistä järven vesien ainoa poistojoki lähtee viereisiin Lonoksin lintujärviin, ensin kaakosta Stora Lonoksiin, sitten Lilla Lonoksin, Karhujärven (Siuntio), Tjusträskin (Siuntio) ja Vikträskin (Siuntio) kautta Pikkalanlahteen. Kaikkien näiden vesien saastumisriski on ilmeinen.

Storträskin tila on nyt hyvä, mutta alapuolisen Harvsinojan tila ei. Lonoxit lasketaan samaan vesimuodostumaan kuin Harvsån-Kvarnån. Sen elinympäristökunnostus on parhaillaan meneillään tavoitteena saada tyydyttävä nykytila parannetuksi tasolle hyvä vuoteen 2027 mennessä. Tämä vesienparannushanke ei kestä mitään lisärasitteita Storträskin suunnasta. Ohjelmassa ei ole tätä vesienparannushanketta huomioitu, joten on myös selvitettävä kyseisen Harvsån-Kvarnån hankkeen aktiivien kanssa vaikutukset alapuolisen jokiosuuden ja järvien tilaan ja liittyviin saastumisriskeihin.

Suomen tärkeät lintualueet (Finnish Important Bird Areas - FINIBA) kartoitettiin ja rajattiin 2000-luvun alussa. FINIBA-alueet ovat kansallisesti merkittäviä uhanalaisten, silmälläpidettävien ja kansainvälisen erityisvastuun lintulajien pesimis- tai kerääntymisalueita (Leivo ym. 2002). FINIBA-alue ”Pohjois-Kirkkonummen lintujärvet” sijaitsee kahden järven, Lilla Lonoksin ja Stora Lonoksin osalta Mossarnan välittömässä läheisyydessä eivätkä muutkaan FINIBA-järvet sijaitse kaukana.

Kaiken lisäksi ELY on tehnyt kyseiselle alueelle luonnonsuojelualuevarauksen, joka toteutettaneen kun Kirkkonummen kunta sen käsittelee. Pohjoiskirkkonummella ei ole toista vastaavankokoista kosteikkoa ja pesimäaluetta kahlaajille ja sorsalinnuille.

Storträsk on puhdas ja syvä järvi sekä hyvähappinen, johon Evitskogin kalastuskunta on istuttanut menestyksekkäästi siikaa. Kalakanta muutenkin on vahva, kuha, hauki, ahven, suutari ja made ovat ehkä eniten pyydettyjä ruokakaloja. Ravustus on toistaiseksi järvellä keskeytetty kun sinne ilmaantui rutto. Kalastuskunta ei kuitenkaan ole halunnut istuttaa järveen ruton kestäväää täplärapua vaan odottaa että aiemmin erittäin vahva jokirapukanta elpyy.

Kaikki muutkin ympäristövaikutukset pitää myös perusteellisesti selvittää, mukaan lukien luontoammattilaisten tekemä puolueeton tutkimus mikä vaikutus läjityksellä olisi linnustoon, sen pesimärauhaan ja muuhun lähialueen faunaan ja flooraan. On oletettavaa, että alueen ainutlaatuisuuden vuoksi laaksossa ja lähiseudulla pesii, kasvaa ja elää varsin moninainen lajisto, jolla on suuri vaikutus paikallisen luonnon monimuotoisuuteen.

Tienhoitokunta yhtyy Kirkkonummen kunnan aiemmin esittämään kantaan siinä, että riski vakavista luontoon kohdistuvista ympäristövahingoista on olemassa ja on kiistattomat perusteet AVI:n ympäristöluvan hakemiseen selvitysvaiheen jälkeen. Luultavasti hankkeeseen tarvitaan myös vesilupa.

5. Vaihtoehdon VE0 selvittäminen

Ohjelmassa ei ole esitetty mitään konkreettista ohjelmaa miten vaihtoehto VE0 aiotaan selvittää. Se, että ainoa vaihtoehto olisi ”ei tehdä mitään”, on riittämätön selvitys, konsultin ote asiaan tulee olla paljon aktiivisempi. VE0+ vaihtoehtoon on tehtävä ohjelmassa asianmukainen ja koko alueen kattava suunnitelma. Esitämme tässä yhden vaihtoehdon VE0+ laskelmien pohjaksi.

5.1 Hoidettu kosteikko

Evitskogin aktiivit ovat selvittäneet mitä Mossarna muuttaminen hoidetuksi kosteikoksi tarkoittaisi. Siihen olisi saatavissa sekä EU-rahoitusta että Suomen valtion rahoitusta. Myös yksityisiä säätiöitä, maaseudun kehittämisrahastoa (Evitskogissa Pomoväst) ja yksityisiä henkilöitä olisi saatavissa mukaan kosteikkoprojektiin.

Pienimuotoinen kosteikko on Evitskogissa jo näin perustettu, mutta pieni 1-2 ha alue on linnuston ja muun luonnon kannalta vähämerkityksellinen. Yli 30 ha suuruinen kosteikko olisi jo aivan toisen vaikutusluokan investointi luonnon monimuotoisuuteen. Suomen johtavat kosteikkoasiantuntijat ovat lupautuneet antamaan asiantuntijatukea hankkeelle. Alueen luontoarvot nousisivat, joten ymmärrettävästi kosteikkoa kannattaa ja ovat ehdottaneet sekä lintuyhdistys Tringa, Kirkkonummen kunta, Kirkkonummen ympäristöyhdistys että Törnäsintienhoitokunta ja vapaa-ajan asukkaat.

Lisäksi kosteikon alueen reunoja kiertävät nykyiset pellot voisi maanomistajat suojata suojavaöhykenurmikolla, jota nykyaikaiset maanviljelijät pitävät tulonmuodostuksen kannalta pellon kaikkein kannattavimpana osana. Suojavaöhykkeen voi perustaa järven, joen tai kosteikon reunoille sitomaan maa-aineksia ja ehkäisemään ravinteiden päätymistä vesistöön. Suojavaöhykenurmikon EU-tuki on luokkaa 1000 Eur/ha vuodessa. Tuki voidaan sääntöjen mukaan myöntää nykyisille pelloille, mutta ei uusille rakennetuille pelloille. Karkeasti arvioituna Mossarnan kiertävä 10m leveä suojavaöhyke olisi alaltaan n. 3,5 ha jolloin vuotuinen tuotto on yli 3500 Euroa ja välittömät kustannukset merkityksettömät. Suojavaöhykettä, jonka leveyden pitää ylittää 3 m minimileveys, ei tarvitse eikä edes saa muuten hoitaa kuin vuosittain kerran niittää nurmikko ja korjata niittojäte pois. Ympäröiviä pelloja voi silti viljellä normaalisti ja nostaa niiden EU tuet.

5.2 Haukitehdas

Mikäli kosteikosta tehtäisiin julkisin ja yksityisin varoin hoidettu kosteikko, Mossarnan Törnäsintien ja Storträsk -järven välinen rantaluhta kannattaisi osittain poistaa, jolloin alueelle syntyisi lähes luonnostaan haukitehdas.

Haukitehtaalla olisi huomattava positiivinen vaikutus järven käytössä virkistyskalastukseen. Virkistyskalastajille haukitehdas olisi lottovoitto.

Suomen kosteikkoasiantuntijat ovat lupautuneet hahmottelemaan tämän vaihtoehdon määrittelyn kosteikon kokonaisratkaisussa.

Mikäli alueella olisi näin voimakkaasti järven kalakantaa lisäävä elementti, epäilemättä Evitskogin alueen linnusto monipuolistuisi vielä enemmän pesivillä sääkseillä, haikaroilla ja kahlaajilla.

5.3 Lintutorni

Kosteikon läheisyyteen Törnäsintien alkupäähän voitaisiin rakentaa lintutorni lisäämään alueen virkistyskäyttöä mikä korottaisi Evitskogin kylän arvoa luontokohteena.

Myös lintutornin pystyttämiseen tiedetään olevan mahdollista löytää asianmukainen rahoitus ja talkooporukka.

6. Alustavat taloudelliset tarkastelut

Olemme haastatelleet peltoviljelyn asiantuntijoita saadaksemme tarkemman kuvan peltoviljelijän ansaintanäkökulmasta. Keskimääräisten arvioiden mukaan hyväkunton pelloin bruttotuotto viljalla voi olla luokkaa 1100 Eur/ha, jossa on mukana EU tukia n. 500 Eur. Sato on keskimäärin 3 tonnia/ha, saatavan viljan hinta on keskimäärin 200 Eur/tonni. Suorien kustannusten jälkeen jää bruttoliikevaihdoista myyntikatetta n. 600 Eur/ha kattamaan kiinteitä muita kustannuksia kuten konekustannuksia, pellon vuokraa (käypä markkinahinta on 300 Eur/ha) ja omaa palkkaa. Mossarnan läjitysalueen 30 hehtaarin viljasadon bruttoliikevaihto vuodessa voi olla siis 33.000 Eur ja saadun viljan myyntikate 18.000 Eur. Kiinteiden kustannusten ja poistojen jälkeen nettotulos jää tasolle 5-6000 Eur/vuosi vaikka viljelijä ei ottaisi itselleen palkkaa lainkaan. Suomessa viljanviljely on kannattamatonta ilman EU tukia eikä juuri houkuttelevaa liiketoimintaa niiden kanssakaan.

Tiedossa on, että komissio ja poliitikot ovat ottamassa jyrkentyvää linjaa maataloustukiin, joten on oletettavissa, että seuraavan 10 vuoden aikana tukia tullaan vielä leikkaamaan. Leikkaukset heikentäisivät viljan viljelyn kannattavuutta entisestään ja kiihdyttäisi viljelystä luopumisia maassa. Ilmiö nähdään Evitskogissakin.

Tästä syystä ei ole yllättävää, että viljelystä ollaankin monin paikoin luopumassa Suomessa.

EU:n ja muut viljelyn tuet voi olla siis 500 Eur/ha. Tosin Mossarnan tapauksessa tukia ei voi lainkaan saada, koska uudelle pellolle EU kieltää tuet. Uudella pellolla ei muutenkaan saa viljellä muuta kuin heinää EU:n uuden metsäasetuksen mukaan vuodelta 2023. Näin ollen edellä esitetyt

kannattavuuslaskelmat saattavat nekin menettää merkityksensä useamman vuoden ajaksi läjityksen ja pellonrakentamisen jälkeen. Heinän viljelyssä kannattavuudesta ei juuri voi puhuaakaan ellei ole omaa karjataloutta.

Tullakseen pelloksi Mossarnan kosteikko tarvitsee muitakin merkittäviä investointeja kuin läjitys. Läjityksen jälkeen alue ei ole vielä viljelykelpoinen. YVA ohjelmasta puuttuu yksityiskohtainen kuvaus itse pellonparannustyöstä, mutta oletetaan, että tarkoitus on kuoria nykyisen kosteikkoalueen pintamaat ja läjityksen jälkeen levittää ne peltoraakileen päälle. Happamien kosteikkoperäisten pintamaitten muuttaminen viljelykelpoiseksi tarvitsee vielä muokkaamisen, runsaan kalkituksen, lannoituksen, ravinteiden lisäämisen sekä huomattavan määrän lisää ostettua hyvälaatuista peltomultaa ja/tai turvetta kolmannelta osapuolelta. Arviolta vähintään n. 10.000 m³. Tämä alueen oikeaksi pelloksi konvertoimisen vaihe maksaa lisää ja tuo arviolta kolmen lisärakennusvuoden hankkeeseen. Konvertoimisen vaikutus puuttuu ja se on otettava mukaan YVA ohjelman tarkasteluun.

Voidaan todeta, että hyvin pitkään aikaan investoinnin tuotto hankkeessa on pelkästään negatiivinen. Vaihtoehdossa VE0+ tuotto olisi jo ensimmäisestä vuodesta alkaen peltoviljelijälle positiivinen. Ohjelmassa tuleekin laskea kaikkien kolmen vaihtoehtoon tuottolaskelmat eikä ole yllätys jos vaihtoehtojen VE1 ja VE2 tuotto ei missään järkevässä aikaikkunassa ole taloudellisesti kannattava investointi viljanviljelyyn. Selvitykseen tulee kuulua EU tukien vaikutus tuottoihin. Vaihtoehdot VE1 ja VE2 tulevat kannattaviksi ainoastaan siitä syystä, että GRK Suomi Oy maksaa läjittämisestä maanomistajille.

GRK Suomi Oy:lle taas hanke on erityisen kannattava. Oletetaan, että kuljetusmatkat olisivat samat kunnan osoittamalle maanotto paikalle kuin Evitskogiin. Oletetaan myös, että laatutarkastukset olisivat identtiset. Virallinen maanottoalue veloittaa pilaantumattomasta maasta luokkaa 4 Eur/m³ ja saasteisesta kuormasta n. 10 Eur/m³. Oletettavasti tässäkin hankkeessa, kuten edellämainituissa esimerkeissä pääkaupunkiseudulta, sama määrä n. 10% kuormista tulee olemaan saastuneita. Tällöin 630.000 m³ läjityskustannus maksaisi GRK:lle n. 2,9 milj. Euroa virallisella maanottoalueella. Jos sama määrä voitaisiin läjittää Evitskogiin tai muuhun sopivaan paikkaan niin vastaanottajalle kannattaisi helposti maksaa vaikka 1 Eur/m³ jolloin maitten vastaanottajan saama raha ylittäisi 0,5 milj. Euroa ja GRK:n saama säästö ja kateparannus kaivuutöistä olisi silti luokkaa 2,4 milj. Euroa. Luonnollisesti itse läjitykseen liittyvät työt vähentävät jonkin verran GRK:n tulosta.

Molemmat hankkeen osapuolet saisivat poikkeuksellisen hyvät tuotot tästä "taloudellisesta yhteistyöstä". Maanomistaja ei voisi kuvitellakaan saavansa maastaan parempaa tuottoa millään muulla tavalla haja-asutusalueella.

7. Yhteenveto

Tienhoitokunta on edellä osoittanut, että YVA ohjelma on laadittu erittäin yleisellä tasolla ja keskeisiltä osiltaan hyvin puutteellisesti. Ohjelmasta näkyy, että tekijät eivät ole lainkaan jalkautuneet Evitskogin kylälle eikä tutkimaan Mossarnan läjitysaluetta eikä luontoympäristöä paikallisesti. Tarkasteltavat arvioinnin kohteet ovat huomattavan ylimalkaisesti lueteltu eikä edes mainittujen kohteitten selvitystyön sisältöön ja kattavuuteen ole paneuduttu lainkaan. Puuttuvat arviointikohteet, jotka olemme esittäneet, on otettava mukaan ohjelmaan ja sen jälkeen kaikkien arviointikohteiden osalta ohjelmaa on oleellisesti syvennettävä yksityiskohtaisemmalle tasolle sekä esitettävä kohteittain aikataulutettu konkreettinen selvitystyöohjelma.

Ohjelmaan on kopioitu ilman kritiikkiä aiempia maaperäselvityksiä joiden perusteet, laajuus ja tarkoitusperät voidaan kyseenalaistaa. Nämä on otettu mukaan annettuina ja ikäänkuin hyväksytyinä selvityksinä ilman kriittistä tarkastelua. Länsi-Uudenmaan maaston kuvaus ja asutus on kyllä ansiokkaasti kerätty yleisesti saatavilla olevista lähteistä kirjallisuustutkimuksena ja ne ovat luonnollisesti paikkansa pitäviä silloin kun puhutaan yleisellä maakunnallisella tasolla. Sen sijaan näitäkään tietoja ei ole edes alustavin maastotutkimuksin tarkennettu hankkeen ohjelmaa varten itse Evitskogin mikrotason ympäristöstä tai luonnosta.

Törnäsintien osalta kaikki selvitykset puuttuu ohjelmasta, itse tiekin mainitaan nimeltä vain pari kertaa ja sekin yleisessä tiivistelmässä. Kokonaan on jäänyt tarkastelun ulkopuolelle se kohdassa 2.2 mainittu seikka, että Kirkkonummen Rakennus- ja Ympäristövaliokunta on perustellusti päättänyt, että hanketta ei saa edes aloittaa ilman kaikkien kiinteistöjen omistajien ja Törnäsintien tieoikeuden haltijoiden hyväksyntää. Sitä hyväksyntää ei ole koskaan tienhoitokunnalta kysytty eikä hankkeen suunnitelmia ole tienhoitokunnalle koskaan esitetty nimenomaisesta pyynnöstä huolimatta. Tienhoitokunnan näkökulmasta näyttääkin siltä, että Törnäsintie ja sen tieoikeuden haltijat halutaan tarkoituksellisesti hankkeessa joko kokonaan syrjäyttää tai ainakin pyrkiä osoittamaan, että tämä osapuoli olisi selvitysten kannalta epäoleellinen.

On korostettava, että Törnäsintie on kaikkien sen asukkaiden ainoa kulkuyhteys Evitskogintielle, kulkee Mossarnan kosteikon läpi ja sitä kautta muualle, joten Törnäsintien käsittely tässä hankkeessa on oltava koko selvitysvaiheen ensisijainen, kaikkein tärkein ja kaiken kattava selvityskohde.

Tienhoitokunta on esittänyt lausunnossaan suuren määrän konkreettisia tarkennuksia ja täydennyksiä YVA ohjelmaan. Käsityksemme mukaan ne kaikki pitää siihen lisätä ja edelleen selvitysvaiheessa tutkia, mitata ja analysoida. Konsultille virheellisesti annettuja tietoja olemme korjanneet. Useita tarkennus- ja jopa vaihtoehtoisia selvityspolkuja olemme hahmotelleet konsulttia opastaaksemme. Ohjelmassa on aivan välttämätöntä toteuttaa lukuisia kylän ihmisten haastatteluja, jotta voidaan saada kokonaisvaltainen käsitys kaikista faktoista ja niistä vaikutuksista mitä hankkeella olisi Evitskogin kylään, teihin, ihmisiin, ympäristöön, kulttuurimaisemaan ja luontoon.

Erityisen outona pidämme konsultti Envineerin kohdassa 5.2 esittämiä ennakkokäsitystä siitä, että tämän suuruusluokan hanke ei lähtökohtaisesti tarvitsisi esimerkiksi ympäristölupaa tai vesilupaa! Yksikään ammattitaitoinen ympäristökonsultti ei voi tällaista ennakkokäsitystä ottaa ennenkuin on tehnyt hankkeesta mitään konkreettisia tutkimuksia ja selvityksiä eikä kyllä sen jälkeenkään. Päätösten teko tai päätöstentekijöiden eli virkamiesten tarkoitushakuinen ohjailu ei ollenkaan kuulu konsultin valtuuksiin. Konsultin tehtävänä on koota ja esittää puolueettomasti kaikki toimeksiantoonsa liittyvät ja keräämäänsä tarkistettut faktatiedot. Tämän materiaalin pohjalta viranomaiset, kunnan virkamiehet ja muut päätösten tekijät tekevät aikanaan hankkeesta omat arvionsa ja päätöksensä, mikä kuuluu yksiselitteisesti heidän vastuutontilleen, ei materiaalia kokoavalle konsultille.

YVA-prosessissa konsultin tekemän YVA-selostuksen jälkeen ELY laatii perustellun päätelmän ja vasta sen jälkeen alkaa itse lupamenettely. Envineer ei ilmeisesti ole tätä prosessin vaihetta sisäistänyt.

Huomattavasti pienempiinkin kohteisiin Uudellamaalla ympäristölupa on ollut välttämätön ja niiden luulisi olevan Envineerillä tiedossa tai ellei ole niin ELY voi antaa tietoa. Tienhoitokunnan mielestä kyseessä on kaikilla mittareilla mitattuna merkittävä maankaatopaikka, joka tietenkin tarvitsee myös kyseiset AVI:n luvat.

Tienhoitokunta toteaa, että tutkimalla pelkästään nyt esitetyssä YVA ohjelmassa mainittuja kohteita ja täydennettynä lausunnossamme lisätyillä selvityskohteilla, ei YVA-vaikutukset ole kokonaisarvioinnin kannalta vielä riittäviä. Selvityksiin on otettava mukaan taloudellinen näkökulma. Taloudellinen näkökulma kattaa hankkeesta vastaavien rahalliset edut, sekä hankkeen tuloshyödyt versus ympäristön monimuotoisuuden aleneminen sekä Evitskogin kylälle ja sen asukkaille aiheutetut haitat rahassa arvioituna. Tämä voi olla arviointina vaikeaa johtuen hakijaosapuolten todennäköisestä haluttomuudesta antaa lisäselvityksiä, muttei suinkaan mahdotonta epäsuorasti, kuten olemme edellä osoittaneet. Kaikissa kolmessa vaihtoehtoissa taloudellinen näkökulma on selvitettävä, koska on ilmennyt, että taloudelliset edut tässä hankkeessa voivat olla hankkeen osapuolille se ainoa ja todellinen pääsyy ajaa hanketta toteutusvaiheeseen kaikista muista menetetyistä arvoista riippumatta.

Erityisesti vaihtoehto VE0+ on tarkastelussa tärkeä, koska siinä hankkeesta vastuussa olevalle voidaan osoittaa järkevä ja taloudellisesti kohtuullisesti kannattava sekä sosiaalisesti hyväksyttävä etenemispolku Mossarnan kosteikon yhteiskunnallisesti hyväksyttävään hyödyntämiseen.

Evitskogissa 15.12.2023

Törnäsien tienhoitokunnan

Lähetittäjä: [redacted]
Lähetetty: perjantai 10. tammikuuta 2025 15.13
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Uusimaa
Kopio: [redacted]
Aihe: Viite: UUDELY/14587/2023

Luokat: [redacted]

Evitskogin pellowparannushanke Diaarinumero: UUDELY/14587/2023

Kirjoitus sisältää kommentteihin liittyviä lainauksia useasta hankkeeseen sisältyvästä materiaalista. Kommentit esitetään lihavoidulla fontilla.

2.TOIMENPIDEALUEEN PERUSTIEDOT

2.3. Kiinteistöt ja niiden omistajatiedot:

Hankkeen vaikutusalueeseen rajautuen sijaitsee myös kiinteistö [redacted] jota ei ole selvityksessä huomioitu. [redacted] metriä hankealueesta sijaitsee kiinteistön käyttöveden porakaivo.

2.5. Infrastrukturi

Toimenpidealue on alueen fiestöä ja peltomaan salaojituksia lukuun ottamatta entuudesta rakentamatonta maatalousympäristöä.

Luonnonvarojen hyödyntäminen

Hankealue on peltoaluetta, joka on ollut viljelykäytössä jo noin 100 vuotta.

Ilmanlaatu ja sääolosuhteet

Pellowparannusalue on nykyisin peltoviljelykäytössä ja siellä käytetään ajoittain pölyä aiheuttavia maataloustyökoneita. Pellowparannushankkeen rakentamisvaiheessa pölyämistä aiheutuu maanrakennustöistä ja ylijäämämaiden kuljetuksista hankealueelle. Pellow korotuksen jälkeen peltoviljely alueella jatkuu ja ilmanlaatuvaikutuksia muodostuu vain ajoittain

normaaleista maatalouskoneista sekä Evitskogintien liikenteestä.

Melu ja tärinä

Pellonparannusalue on nykyisin peltoviljelykäytössä ja siellä käytetään ajoittain melua aiheuttavia maataloustyökoneita. Pellonparannushankkeen rakentamisvaiheessa melua ja tärinää aiheutuu maanrakennustöistä ja ylijäämämaiden kuljetuksista hankealueelle. Pellon korotuksen jälkeen peltoviljely alueella jatkuu ja melua muodostuu vain ajoittain normaaleista maatalouskoneista sekä Evitskogintien liikenteestä.

Ilmasto

Hankealue on vettyvä, viljelyskäytössä oleva pelto, josta aiheutuu nykyisellään tyypillisiä maanviljelyn kasvihuonekaasupäästöjä. Ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan, kuinka hankevaihtoehtojen mukainen pellon korottaminen ja kosteikon rakentaminen vaikuttaa ilmastoon ja kuinka ilmastonmuutos vaikuttaa hankkeeseen.

Myös kohdassa Väestö, ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys sanotaan: Hankealue on viljelyskäytössä olevaa peltoa.

Hankkeesta annetaan harhaanjohtavaa tietoa. Pelto ei ole ollut viljelykäytössä yli 20 vuoteen. Tästä syystä ei ole ollut melua eikä tärinää eikä myöskään alueen fosfori- ja kiintoainepäästöjä tai ilmanlaatuvaikutuksia voida verrata tulevaan.

Maanmittauslaitoksen kartta vuodelta 1872 esittää alueen kosteikkona. Tästä on aikoinaan raivattu turvepitoista viljelysmaata. Alue on ollut kosteikkona kauemmin kuin viljelysmaana. GRK:n laatimissa asiapapereissa kerrotaan että alue on ollut viljelysmaana n. 100 vuotta. Kuitenkaan ei viimeiset 21 vuotta koska alue on sinä aikana ollut pääsääntöisesti kosteikkona kuten ennen 1900-lukua.

Jo 90-luvulla alueen viljely oli harvinaista sillä maa oli vajonnut ja tulvi usein. Kulku kotiini [redacted], kiinteistötunnus: [redacted] (osoite [redacted]) oli monesti vaikeaa sillä tie oli veden peitossa keväisin ja syksyisin vaikka Ollaksen kartanon mailla sijaitsi pumppaamo joka satunnaisesti pumppasi vettä Storträskiin.

Muuttaessani Evitskogiin vuonna [redacted] silloiset naapurini [redacted] ([redacted]) kertoivat liikkuneensa 50 ja 60-luvulla ajoittain kotiin rakentamallaan lautalla kun [redacted] tie tulvi. Ilmiö ei siis ole uusi.

2.9. Luontoarvot

Toimenpidealueella ei ole luonnonsuojelu- ja/tai Natura-alueita, eikä tiedossa olevia uhanalaisten tai erityisesti suojeltavien lajien tunnettuja esiintymispaikkoja. Toimenpidealueella ei esiinny myöskään luonnonsuojelulain 64 §:ssä tarkoitettuja suojeltuja luontotyyppisiä tai metsälain 10 §:ssä tarkoitettuja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Toimenpidealueen ojitilla ei ole tiedossa olevia kalataloudellisia arvoja.

Hankkeen arvioinnissa ei ole perehdytty tarpeeksi alueen ominaisuuksiin. Vuonna 2022 havaitsin peltojen yllä saalistavan sinisuohaukkakoiraan (*Circus cyaneus*). Sinisuohaukka pesii pääosin rämeillä, soiden tuntumassa ja kosteikkojen lähellä. Laji on vaarantunut ja kanta taantunut. Sen lisäksi pellolla on lintujen muuton aikaan huomattava merkitys levähdyspaikkana.

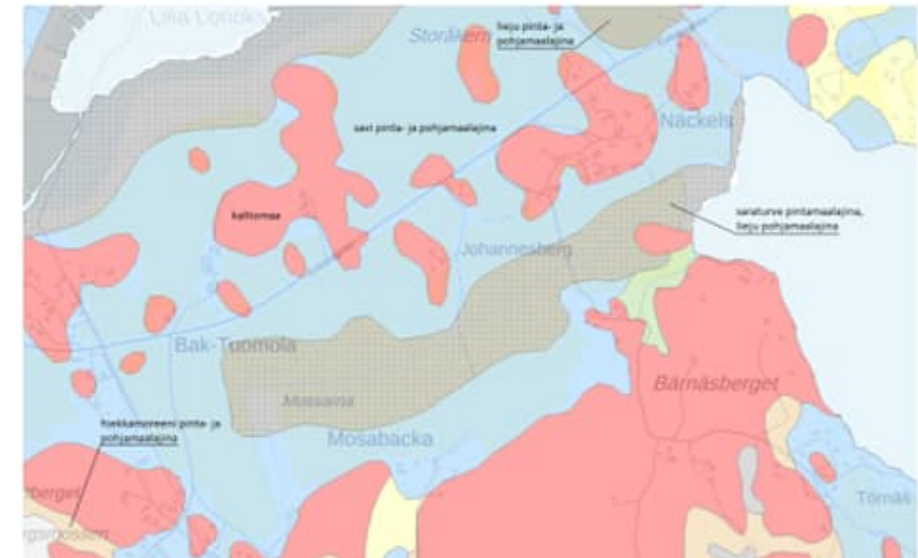
<https://tiedostot.birdlife.fi/julkaisut/finiba/finiba-raportti.pdf>

Viitasammakko on luontodirektiivin liitteen IV tiukkaa suojelua edellyttävä laji. Maanmuokkauksen myötä alueella sijaitseva viitasammakon lisääntymis- ja levähdysalue hävitetään pysyvästi. Rakennettava kosteikko tarjoaa mahdollisesti uuden elinympäristön viitasammakoille, mutta sen kehittyminen sopivaksi voi kestää useita vuosia. Nykyinen kasvillisuus menetetään peltoalueelta. Vaikutus kasvillisuuteen on paikallisesti suuri ja pysyvä.

Tämä on ristiriidassa kohdassa 2.9.mainittujen luontoarvojen sekä luontodirektiivien kanssa.

2.12. Maankamaratiedot

Geologian tutkimuskeskuksen ylläpitämän maankamaratiedon perusteella toimenpidealueen rinnemaat ovat savea ja notkon alavimmat alueet saraturvetta pintamaan ja liejua pohjamaan osalta (ks. kuva 1).

Kuva 1. Geologian tutkimuskeskuksen maankamaratietoon perustuvat toimenpidealueen ja sen lähiympäristön maalajit.

Happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys on arvioitu toimenpidealueella suureksi (riskiarvio on tarkistettu GTK:n paikkatietoaineistoista 09.08.2024, kuva 2). Myös OLLAKSEN tilan kaivukosteikkoa lähinnä sijainneessa kairapisteessä on todettu happamia sulfaattimaita. Sulfidikerroksen alkamissyvydeksi on ilmoitettu yli 1,5–2,0 metriä. Kosteikon perustamisen toimenpidealueella ei ole tehty kairauksiin perustuvia sulfidiselvityksiä.

Kosteikon varsinaiset kaivu- ja rakentamistyöt on suunniteltu toteutettavaksi sulan maan aikaisena työnä mahdollisimman kuivissa kesän alivirtaamakauden aikaisissa olosuhteissa, mikä parantaa sekä rakentamistöiden teknisen toteutuksen onnistumista että vähentää työaikaista vesistökuormitusta. Talviaikaista toteutusta ei suositella, sillä lumi ja jää lisäävät kohteen työmäärää sekä heikentävät työnjälkeä ja pintojen viimeistelyn onnistumista.

Kosteikon kaivumaita tulee käsitellä tarkemman selvityksen puuttuessa happamina sulfaattimaina. Happamoitumishaittojen hallinta ja torjunta edellyttävät joko kosteikon kaivumaiden kalkitsemista Ympäristöministeriön sedimenttien ruoppaus- ja läjitysohjeen (2015) mukaisesti tai vaihtoehtoisesti läjitysmassojen sijoittamista hapettomiin olosuhteisiin. Jälkimmäinen vaihtoehto edellyttäisi sitä, että kosteikon läjitettävät kaivumaat peitettäisiin lopuksi esimerkiksi pellon poiskaavutun ruokamultakerroksen maamassoilla.

Maaperää tullaan korottamaan ja tiivistämään, jolloin vaikutukset ovat pysyviä. Välilliset vaikutukset, kuten esimerkiksi metallien liukeneminen happamien sulfaattimaiden hapettuessa, voivat ulottua hankealueen ulkopuolelle.

Asiasta ei ole tehty riittävää selvitystä. Liitteenä valtioneuvoston dokumentti sulfiittimaiden vaikutuksista luontoon. Artikkelin mukaan ongelma muodostuu valtaosin keinotekoisien kuivatuksen myötä.

Keinotekoinen kuivatus tulee vaikuttamaan kuormittavasti lähistöllä oleviin vesistöihin ja sitä kautta laskujokien kautta Itämereen. Vaikutus on kielteinen ja suuri.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163782/YM_2022_3.pdf

2.2 Happamien sulfaattimaiden vaikutukset

2.2.1 Vesistö- ja eliöstövaikutukset

Hapettumissyvyyden alapuolella sijaitessaan häiriintymättömät kerrostumat pysyvät neutraaleina, eivätkä ole haitaksi ympäristölleen. Maankohoamisen ja/tai maankäytön, kuten ojituksen, massanvaihdon ja maiden kuivatuksen myötä pohjaveden pinta laskee, kuivatussyvyys muuttuu ja kyseiset maakerrokset altistuvat hapettumiselle ja muuttuvat vähitellen aktiivisiksi happamiksi sulfaattimaiksi. Österholmin ja Åströmin (2004) laskelmien mukaan yksin maankohoamisella ei kuitenkaan ole käytännön merkitystä happamoitumisongelmaan, vaan ongelma muodostuu valtaosin keinotekoisien kuivatuksen myötä. HaSu-maat aiheuttavat tyypillisesti pintavalunnan happamoitumista erityisesti pitkän kuivan jakson jälkeen tulevan sateen aikana ja pohjaveden pinnan vaihdellessa. Happamoitumisesta johtuva metallien mobilisoituminen voi aiheuttaa pintavesien kemiallisen ja ekologisen tilan heikkenemistä sekä mm. kalakuolemia. Lisäksi happamista sulfaattimaista aiheutuu haittoja kasvillisuuden monimuotoisuudelle ja pohjaveden pilaantumista.

Tietty metallit sekä maaperän happamoituminen aiheuttavat ongelmia ja kustannuksia mm. viljelykäytölle sekä kuormitusta HaSu- maa-alueen alapuolisiin vesistöihin. Hapan vesi liuottaa maaperästä ja veden kiintoaineksesta mm. alumiinia (Al) ja rautaa (Fe) pintavesiin. Happamien vesien vaikutuksesta myös kadmiumin (Cd), koboltin (Co), kuparin (Cu), mangaanin (Mn), sinkin (Zn) ja nikkelin (Ni) päästöt vesiin lisääntyvät (Sutela ym., 2012). Seuraavassa on lueteltuna joitakin merkkejä happamien sulfaattimaiden vaikutuksista, jotka näkyvät paljaalla silmällä selvästi etenkin pienissä vesistöissä, kuten ojissa ja puroissa:

Valtaosa Suomen happamista sulfaattimaista sijaitsee maatalousmailla, joilla nykyaikainen viljelytekniikka edellyttää yleisesti maaperän tehokasta kuivatusta. Viljelysmaiden laajamittainen kuivatus on johtanut aktiivisten HaSu-maiden muodostumiseen ja ajoittaiseen happamuus- ja metallikuormitukseen vesistöissä (MMM ja YM, 2011). Maatalousmailla olevien happamien sulfaattimaiden yleisyydestä johtuen, myös suurin osa hapan sulfaattimaastrategian (MMM ja YM, 2011) mukaisista happamuuden hallintatoimenpiteistä on suunnattu maatalousmaille.

EU hyväksyi ennallistamisasetuksen 17.6.2024 joten ELY:n hyväksymä pellonparannushanke on asetuksen vastainen. Hankkeen tarkoitus ei ole kyse luonnon tilan parantamisesta. Alue on (Maankamaratiedot kohta 2.12.) mukaan saraturvetta jolloin ennallistamistoimen kuuluisi olla vettämistä.

<https://ym.fi/ennallistamisasetus>

Ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttää luonnon tilaa parantavia toimia esimerkiksi soilla, metsissä, maatalousympäristöissä, tuntureilla, rannoilla, merellä ja sisävesissä.

Maatalouskäyttöön ojitetut turvemaat ovat merkittävä kasvihuonekaasujen päästölähde. Turvemaiden valumat myös heikentävät niiden alapuolisten vesistöjen tilaa. Jäsenmaiden on ennallistettava ojitetuista turvepelloista vuoteen 2030 mennessä 30 prosenttia ja vetettävä niistä neljäsosa. Vuoteen 2040 mennessä on ennallistettava 40 prosenttia ja vuoteen 2050 mennessä 50 prosenttia turvepelloista. Jälkimmäisinä vuosina vähintään kolmanneksen ennallistamistoimista on oltava vettämistä.

4.1.3. Kosteikon käytännön rakentamistoimenpiteet ja työohjeet:

Kosteikon kaivuluiskan ulkoreunan ja täyttöpenkereen luiskan väliin olisi hyvä jättää esimerkiksi 1–2 metrin levyinen koskematon reunakaistale, mikä ylläpitää kosteikon rantojen avoimuutta. Kaivumaiden läjitystyössä on tärkeää estää maiden uudelleenvaluminen takaisin kosteikkoon ja/tai alapuolisiin vesistöihin. Tämän vuoksi kaivumassoja tulisi sijoittaa ranta-alueita täytettäessä vain hyvin muodossaan pysyvien ja mekaanisesti hyvälaatuisista maamassoista rakennettavien tukipenkereiden taakse. Kaivumaita tulee myös tiivistää aika ajoin täyttötöiden aikana. Ranta-alueiden muotoilu- ja pinnantasausvaiheessa on tärkeää varmistua, että pintavedet pääsevät valumaan pelloilta esteettä kosteikkoon.

Kosteikon kaivuluiskan ulkoreunan ja täyttöpenkereen luiskan väliin olisi hyvä jättää esimerkiksi 1–2 metrin levyinen koskematon reunakaistale, mikä ylläpitää kosteikon rantojen avoimuutta. Kaivumaiden läjitystyössä on tärkeää estää maiden uudelleenvaluminen takaisin kosteikkoon ja/tai alapuolisiin vesistöihin. Tämän vuoksi kaivumassoja tulisi sijoittaa ranta-alueita täytettäessä vain hyvin muodossaan pysyvien ja mekaanisesti hyvälaatuisista maamassoista rakennettavien tukipenkereiden taakse. Kaivumaita tulee myös tiivistää aika ajoin täyttötöiden aikana. Ranta-alueiden muotoilu- ja pinnantasausvaiheessa on tärkeää varmistua, että pintavedet pääsevät valumaan pelloilta esteettä kosteikkoon.

Kiinteistön [REDACTED] omistajana vaadin että kaivumassat tiivistetään ja tuetaan koskemattomaksi reunakaistaleeksi ja tulvatasanteeksi kiinteistöni rajautuen sekä varmistetaan ettei täyttömaata missään vaiheessa leviä mailleni eikä aiheuta kiinteistölleni muutakaan haittaa mikäli hanke toteutuu.

4.1.1 Kosteikon rakenne- ja ominaisuustiedot

Kosteikko rakennetaan alueelle teknisesti patoamisen ja kaivun menetelmiä yhdistäen. Perustettavan kosteikon kokonaispinta-ala 2,32 hehtaaria ja rakenteista vapaa vesipinta-ala 1,98 hehtaaria. Kosteikkoa ympäröiville ranta-alueille muodostettavia ja avoimena ylläpidettäviä suojavyöhykkeitä ei ole määritelty, eikä laskettu kosteikon pinta-aloihin.

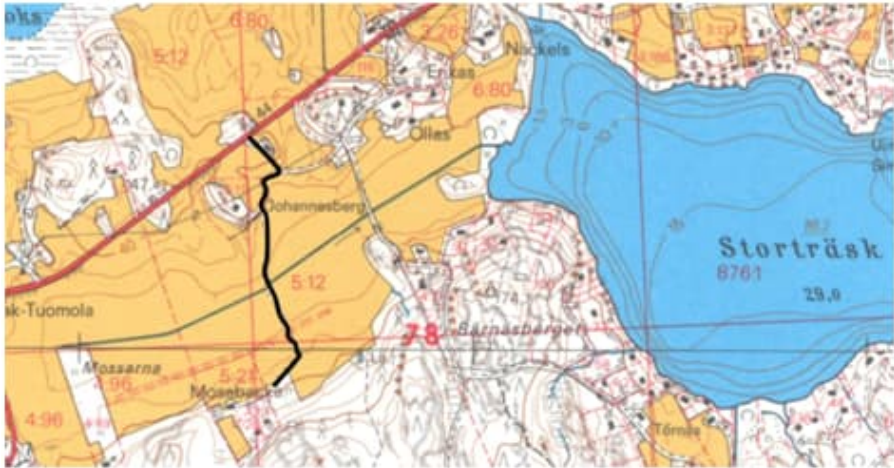
<https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/luonnon-monimuotoisuus-maatilalla/maatalousluonnon-monimuotoisuuden-oppaat/kosteikot/kosteikot/>

Suunnitellun kosteikon pinta-ala on huomattavan alimitoitettu ottaen huomioon nykyiset sade- ja sulamisvesimäärät. Koko ei myöskään missään määrin vastaa lintujen muuton aikaista tarvetta.

5. Hankkeen riskit ja työnaikaiset muutostarpeet

Vesienhallintarakenteisiin kohdistuvat merkittävimmät toteutusriskit ja epävarmuustekijät liittyvät alueen pohjamaan yleiseen vakavuuteen ja kantavuuteen tilanteessa, jossa rakenteiden lähiympäristössä on tarkoitus toteuttaa mittavia maantäyttötöitä. Epätasapainotilanteessa pohjamaan kantavuus ylittyy ja muodostuu maanliukuma, jolloin liikkeelle lähtenyt massa saattaa nousta altainen tai kosteikon pohjalta ylös.

Pellonparannuksen pohja on liejua, savea ja saraturvetta ja stabiloimaton maa-aines tulee painumaan ja liikkumaan sulamisvesien ja rankkasateiden aikaan. [REDACTED] yksityistietä korotettiin vuonna 2006 metrillä, jotta se olisi tulvimisen aikanakin ajokelpoinen. Alle tuli suodatinkangasta ja päälle 600 tonnia soraa, mutta se vajosi muutamassa vuodessa hyvästä perustamisesta huolimatta. Tämän jälkeen paikalla käynyt ELY-keskuksen edustaja teki arvion ettei alueella ole kantavuutta millään toimenpiteillä ja alue tulee painumaan jatkossakin. Tätä ei ymmärtääkseni ole huomioitu Evitskogin pellonparannushankkeen käsittelyssä.

Nyt kyseessä olisi 630.000 m3 ylijäämämaata painoltaan noin miljoona tonnia. Lisäksi alla oleva savi ja lieju tulee epävakaiseksi mittavista rakennustoista.

Kosteikot toimivat välivarastona tulvavesille ja viivyttävät vettä valuma-alueilla. Niiden ansiosta alavirrassa tulvii vähemmän, koska vesi valuu valuma-alueelle pikkuhiljaa. Kosteikon poistaminen/merkittävä pienentäminen saattaa siis lisätä Törnäsintien tulvimisriskiä. Vaarana on myös että täyttömassat lähtevät luisumaan laskusuuntaan kohti Storträskin järveä, katkaisevat Törnäsintien yhteyden ja pilaavat vesistön aina Itämereen saakka.

Stabiliteettimittausta ei ole uusittu täyttöalueen aluemuutoksen jälkeen.

Arviointiselostusta ja hanketta koskeva avoin yleisötilaisuus pidettiin 11.12.2024 Övidsborgin seuratalolla Evitskogissa kello 17:00. Yleisötilaisuuden materiaali oli pienellä fontilla jota siihen osallistuneet eivät pystyneet näkemään ja pyynnöstäni aineisto luvattiin julkaista tarkasteltavaksi muun hankemateriaalin ohella. Tätä en ole toistaiseksi löytänyt pyynnöstä huolimatta.

Olen pahoillani siitä että hankevastaava antoi puhelimitse harhaanjohtavaa tietoa kun hän ennen hankkeen aloitusta kyseli kantaani. Tällöin hän kuitenkin nosti esiin seikan että hanke olisi kaikille siihen osallistuville taloudellisesti kannattava. Hanke on täten tuottoisaa liiketoimintaa eikä ole kyse pellonparannuksesta. Hankkeen osalliset eivät ota vastuuta alueelle tuotavan ylijäämämaan laadusta vaan toteavat että on toimittajan asia varmistaa ettei maa ole saastunutta. Toimenpidelupaan kuuluisi siksi vastuuttaa hankkeen

päähenkilöt asian takaamiseksi. Ei voi olla etuja ilman vastuuta.

Yleisötilaisuuden materiaalissa oli myös arvioitu hankkeen vaikutus viihtyvyyteen pieneksi mutta kielteiseksi. Arvioinnin on tehnyt hankevastaavan edustaja joten arviointimateriaali on mielestäni puolueellinen tältä ja monelta muultakin osin.

Toteutuessaan hanke aiheuttaisi suoranaista haittaa viihtyvyydelle 7-14 vuotta melun ja pölyn muodossa, kiinteistöjen huomattavaa arvonalennusta, liikennekuormitusta jota maantie 1130 ei kestä muiden edellä mainittujen lisäksi, mutta tosiasiassa vaikutukset ovat tätäkin suuremmat ja pitkäaikaisemmat. Lintujen muutonaikainen levähdyspaikka olisi hävitetty ja tärkeä kaunis lintukosteikko olisi kadonnut loppuelämäni ajaksi. Asukkaiden, lintujen ja lintuharrastajien iäiseksi menetetyn luonnon arvoa ei voi laskea millään mittareilla.

Tässä muutama kuva kosteikon laajuudesta 23.12.2024 kuvattuna [REDACTED]. Tämä olisi alue joka täytetään ylijäämämaalla.

Yt.
[REDACTED]

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Viite: UUDELY/14587/2023

Lausunto Evitskogin pellonparannushanketta Kirkkonummella koskevasta
ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Lausunnon kanta VE0, hanketta ei tule toteuttaa.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua Evitskogin pellonparannushankkeen ympäristövaikutusten
arviointiohjelmasta.

Perhekuntamme on omistanut torpan ja tontin osoitteessa [REDACTED] jo yli [REDACTED] vuoden ajan.
Evitskog on mitä kaunein ja viihtyisin läntisen Uudenmaan kylämiljö, jonka luonnosta ja erityisesti
virkistysarvoltaan merkittävästä Storträsk-järvestä nautimme paitsi me, myös tuhannet muut.
Esimerkiksi Evitskogin julkiselle uimarannalle tullaan kaukaakin.

Tarkasteltuamme esitettyä arviointiohjelmaa haluamme tuoda esiin seuraavat huomiot ja
huolenaiheet:

1. Hankkeen todellinen motiivi ja tarpeellisuus

Arviointiohjelmassa esitetty hankkeen päätavoite vaikuttaa kyseenalaiselta. On syytä epäillä, että
todellinen motiivi hankkeelle on ensisijaisesti taloudellinen hyöty maa-aineksen vastaanottamisesta,
eikä niinkään lisäviljelyalueen saaminen tai kosteikon rakentaminen luonnonsuojelutarkoituksessa.
Nykyisen tasapainotilanteen valossa hanke vaikuttaa tarpeettomalta, sillä alueella on jo olemassa
oleva kosteikko.

2. Hyötyjen ja haittojen epätasainen jakautuminen

Hankkeen hyödyt näyttävät koituvan pääasiassa yhdelle taholle ja rajalliselle joukolle osallisia, kun
taas haitat koskettavat laajempaa yhteisöä.

Tämä epätasapaino tulisi huomioida arvioinnissa perusteellisemmin. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää
hankkeen vaikutuksiin alueen asukkaisiin, mökkiläisiin, ympäristön rauhaan, tiestöön, maisemaan,
järveen ja luontoon.

3. Pitkäaikaiset vaikutukset ja riskit

Katsomme, että riskit näin massiivisessa projektissa ovat liian suuret.

Arviointiohjelmassa ei ole riittävästi painotettu hankkeen mahdollisia pitkäaikaisia ja mahdollisesti
peruuttamattomia vaikutuksia lähiluontoon, erityisesti järveen. Tulevien sukupolvien kokemat
seuraukset ja epävarmuudet tulisi ottaa tarkemmin huomioon. Lisäksi hankkeen seurantasuunnitelma
ja vastuunjako mahdollisten ongelmien ilmetessä ovat epäselviä ja kaipaavat tarkennusta.

On epäselvää, kenen vastuulla on maa-aineksen laadun seuranta. Kenen vastuulla on tarkkailla
maa-aineksen laatua koko prosessin ajan? Kuka valvoo ja vastaa mahdollisista vahingoista, joita
aiheutuu esimerkiksi luonnolle ja tiestölle?

Olisi selvitettävä, kuinka kauan kestää ennen kuin on mahdollista nähdä haitat järven vedenlaadussa.
Haitat saattavat ilmetä vasta vuosien kuluttua – kuka silloin vastaa? Entä jos järvi muuttuu
uimakelvottomaksi?

Kun 10 vuoden aikana yhteensä 600 000 m³ erilaatuista kaivu- ja jätemaata läjitetään ja tasoitellaan Storträskin valuma-alueelle, on itsestään selvää, että valumaveden mukaan lietty ja kulkeutuu merkittävä määrä vedenlaatua heikentävää ainesta. Esitetyn kokoinen valuma-allas ei pysty pidättämään tätä lietteiden, ravinteiden yms. kulkeutumista järveen, varsinkaan rankkasateiden aikana.

Olisi esitettävä suunnitelma siitä, miten hankkeen toteuttajat toimisivat riskien toteutuessa.

4. Vaikutukset kiinteistöjen arvoon

Arviointiohjelmassa tulisi huomioida hankkeen mahdolliset vaikutukset alueen kiinteistöjen arvoon. Hankkeen aiheuttamat häiriöt ja mahdollinen imagohaitta voivat vaikuttaa negatiivisesti ympäröivän alueen kiinteistöjen arvoon.

5. Hankkeen todellinen luonne

On syytä arvioida kriittisesti, onko kyseessä aidosti pellonparannushanke vai pikemminkin maankaatopaikka, joka on naamioitu pellonparannukseksi taloudellisen hyödyn saavuttamiseksi.

Edellä mainittuihin seikkoihin vedoten vastustamme hanketta. Esitämme, että ympäristövaikutusten arviointiohjelmaa täydennetään ja tarkennetaan huomioiden esittämämme näkökohdat. Erityisesti pyydämme kiinnittämään huomiota hankkeen todellisen motiivin arviointiin sekä pitkäaikaisten ympäristövaikutusten perusteellisempaan selvittämiseen.

Kunnioittavasti,

omistajat perheineen

13.1.2025

UUDELY/14587/2023

KOMMENTTI JA MIELEIPIDE, EVITSKOGIN PELLONPARANNUSHANKE YVA

Hankkeen nimi, tausta ja luvat

Huomioiden hankkeen taloudelliset motiivit olisi hanketta kutsuttava maanlajityshankkeeksi ja toimintaa ammattimaiseksi jätteen käsittelyksi. Pellonparannus on mielestäni peitenimi tosiasialliselle maanlajitystoiminnalle, koska pääosa hankkeen tulovirrasta syntyisi ylijäämämaan tuontikorvauksesta. Esimerkiksi Rudus/Espoon Kulmakorpi veloittaa 5-9€/tn sinne tuotavasta ylijäämämaasta, maalajista riippuen. Tässä hankkeessa läjitetään arviolta n. 1 miljoona tonnia rakennustyömailta tulevia ylijääneitä maa-aineksia. Yleisötilaisuudessa 11.12.2024 eräs paikallaolija esitti arvionaan, että peltoviljelyllä tämä investointi maksaisi itsensä takaisin aikaisintaan 30v kuluttua. Ylijäämämaan tuontikorvauksilla laskettuna hanke maksaisi itsensä jo hankkeen alkuvaiheessa.

Hankkeen YVA raportti jättää ilmeisen tarkoituksellisesti mainitsematta KHO päätöksen 2021:95, jossa identtisen oloisessa, mutta volyymiltään pienemmässä ”pellonparannushankkeessa” katsottiin alueelle tuotava maa-aines jätteeksi ja toiminta ammattimaiseksi jätteen käsittelyksi. Mielestäni tämä päätös olisi kuulunut mainita myös YVA raportissa olennaisena taustatietona. Sitä vastoin maa-aineksen ei-jäteluonnetta perusteltiin perinpohjaisen oloisesti. YVAn luvut 5.2.1 ja 5.2.3 yrittävät perustella ratkaisua, jossa ympäristölupia, vesilupaa tai juuri muitakaan lupia ei tarvittaisi. Vantaan Östergårdin tapauksessa AVI hylkäsi YITn ympäristölupahakemuksen, mistä YIT valitti oikeusasteisiin (jossa lopuksi KHO päätös 2021:95). Ympäristöluvan anomista nyt siis halutaan tässä hankkeessa välttää.

Ympäristöministeriön muistiossa Kaivetut maa-ainekset, jäteluonne ja käsittely (3.7.2015) on todettu että: *Suunnitelmalla myös osoitetaan, että maa-ainekselle on aito tarve, ts. maa-aines korvaa aidosti kyseiseen tarkoitukseen käytettävää muuta ainesta. Tässä tarkastelussa voi olla merkitystä esimerkiksi sillä, saako vastaanottaja korvauksen maa-aineksen vastaanotosta. Korvauksen saamista voidaan yleensä pitää vahvana osoituksena siitä, että maa-aineksen tarve on toissijaista maa-aineksen vastaan otosta saatavaan taloudelliseen hyötyyn nähden.*

Tämän kohdan täyttymistä ei ole YVAssa perusteltu, vaikka se on yllä mainitun KHO päätöksen ydintä ja kohta on yksi välttämättömistä ehdoista jos tuotavan aineksen jäteluonne halutaan välttää. Olen vakuuttunut, ettei vastaavaa määrää neitseellistä maa-ainesta kaivettaisi, hankittaisi ja tuotaisi paikalle pellonparannuksen takia. Saapuvan maa-ainekseen liittyvä korvaus (tai GRKn säästynyt jätemaakulu) on hankkeen pääasiallinen tarkoitus,

tulevaisuuden peltoviljelytulo ei millään kata syntyvää kulua hankkeen edellyttämistä massiivisista maansiirtotöistä.

YVAN kohdan 5.2.1. lopuksi hypätään suoraan hankkeen toivomaan lopputulokseen: ***Mikäli Evitskogin pellonparannushanke toteutetaan laadittujen suunnitelmien ja laaditun aikataulun mukaisesti, ei hyödynnettävä maa-aines ei ole jätettä, eikä hanke edellytä ympäristölupaa jätteen ammattimaiseen tai laitospäätöseen hyödyntämiseen. Hanke kuitenkin edellyttää tällöin rakentamislainsäädännön mukaista toimenpidelupaa (vuodesta 2025 lähtien rakentamislupaa).*** Miljoonan ylijäämämaaston läjitys herkälle järviolueelle ja lintukosteikolle ei edellyttäisi ympäristö- tai vesilupia?? Käsittämätöntä.

Allekirjoittamalla ei ole tiedossa, miten maanomistajat, GRK ja [REDACTED] (maanomistajien yhdysmies) ovat projektista keskenään sopineet ja miten maanlajityksestä syntyvä tuotto (tai GRKn säästö sen omiin maa-aineksiin liittyen) jaetaan. Kuitenkin on aika selvää, että GRK saa hankkeesta merkittävän taloudellisen hyödyn, se on hankkeen rakennusvaiheen toteuttaja ja näin ollen sen on oltava hankkeesta vastaava taho ja tarvittavien lupien anoja. Käsittääkseni GRK ei harjoita peltoviljelyä, joten hanketta olisi kutsuttava jätteen ammattimaiseksi tai laitospäätöksi käsittelyksi eikä peltoviljelyn kehittämiseksi.

Vesistövaikutusten arviointi

YVA: ”Vesistöön kohdistuva kiintoaine- ja ravinnekuormituksen arvioidaan olevan 7 vuotta kestävä hankkeen aikana sekä sen päättymisen jälkeen pienempi kuin nykytilassa.” Tätä epäuskottavalta vaikuttavaa väitettä ei kovin moni 11.12.2024 yleisötilaisuudessa uskonut ja se tulisi ehdottomasti tarkastaa riippumattomien vesiasiantuntijoiden toimesta.

Storträskin vesistökuormitus

KVVY Tutkimus Oy on tehnyt hankkeeseen liittyen suunnitelmat Törnäsintien itäpuolista kosteikkoa koskien (YVA LIITE 2. KIRKKONUMMEN OLLAKSEN JA BAKTUOMOLAN TILOJEN VESIENHALLINTASUUNNITELMA). Suunnitelmassa on laskettu/simuloitu kosteikon vaikutusta hankealueelta tulevaan Storträskin vesistökuormitukseen. Fosforin osalta KVVY arvioi reduktion olevan 38% ja typen 25%. Kiintoaineen reduktio on arvioitu rakennettavassa kosteikossa olevan 50% keskimäärin.

Kuitenkin YVAN kohdassa 12.3.3. on todettu että:

Hankevaihtoehtojen VE1-VE2 rakentamisen vaiheissa 2–4, vesistöön kohdistuva kuormitus on fosforin osalta 56–60 % pienempi kuin vaihtoehdossa VE0, typen osalta 54–61 % ja kiintoaineen osalta 63–70 % pienempi.

Huomioitava on, että vaiheissa 2-4 koko läjitysalue on suurimittakaavaisten maansiirtotöiden vallassa ja mm. nykyiset peltomaat on siirretty samalle valuma-alueelle varastoaumoihin. Eroosiolle on tarjolla runsaasti paljasta maapinta-alaa, jolla ei ole sitovaa kasvipeitettä. Lisäksi Törnäsintien itäpuolelle olisi juuri kaivettu kosteikko, joka saattaa rakennusvaiheessa olla vielä päästölähde kiintoaineen ja kosteikon kohdalla olleen liejun historiallisen fosforikuorman vuoksi. En ole vesiasiantuntija, mutta vaikuttaa siltä, että KVVYn ja YVAN luvut

eivät oikein täsmää ja mahdollisesti kiintoaineen ja muiden vesistö päästää läjityksen rakennusaikana on merkittävästi aliarvioitu.

YVAssa on ohitettu kokonaan se riski, että Storträskiin tuleva rakennusaikainen kiintoainekuorma leviää Bysån kautta Stora Lonoksiin ja samentaa siellä vettä entisestään. Veden samentuminen haittaa pohjan kasvillisuutta ja sen varassa olevaa eläimistöä ja niiden turvin ravintoa saavia lintuja.

YVA toteaa luvussa 12.3.3. seuraavaa : *Valtaosa vuotuisesta valunnasta ja sen mukana tulevasta ainehuuhtoumasta eli kuormituksesta tulee lyhyinä tulvahuippukausina, jotka painottuvat kevääseen lumien sulamisvaiheeseen sekä syksyyn, jolloin valunta kasvaa haihdunnan vähentyessä ja sateiden lisääntyessä. Valunnat ovat kesään ja talveen verrattuna suuria. Kesällä valunnassa voi olla lyhytaikaisia rankkasateisesta johtuvia piikkejä.*

Talvitulvien mahdollisuus on ohitettu YVAssa kokonaan. On huomioitava, että talvitulvan aikana rakennettu suojakosteikko on jäässä, eikä se voi toimia suunnitellusti. On merkittävä riski, että rakennusaikainen talvitulva aiheuttaa läjitettyjen maiden eroosiota ja aiheuttaa merkittävän kiintoaine- ja ravinnepäästön Storträskiin ja mahdollisesti hankealue tulvisi Storträskin jään päälle. Talvitulvat ovat osoittautuneet valitettavan yleisiksi, miltei jokatalvisiksi. Viimeksi sellaista todistettiin 30.12.2024, jolloin vesisateet sulattivat kertyneen lumipeitteen hankealueella kokonaan.

Talvitulva hankealueella 30.12.2024

Vesitöihin kohdistuvat vaikutukset olisi kokonaisuudessaan arvioitava uudelleen riippumattoman asiantuntijan toimesta.

Läjitysalueen savikerrostumien stabiilisuus

Läjitysalueen alla on paksu savikerros (5-20m), jonka stabiilisuutta on arvioitu ja mallinnettu Pohjatekniikka Oy:n toimesta 31.10.2017. Vuoden 2017 jälkeen hankkeen suunnitelmat ovat kuitenkin olennaisesti muuttuneet (mm. lisätty kosteikkoalue, ja suunniteltu aiempaa mittavampi täyttö Törnäsintien länsipuolelle ja lisätty suunnitelmaan työaikaiset saostusaltat läjityksien vieressä. Jo 2017 laskelmassa on päädytty hyvin lähelle turvarajaa ns. Fos luvun osalta (alimmillaan laskettu tulos 1,09, kun vaadittu minimi on 1,00 ja Fos lukujen hajonta lasketuissa tilanteissa on iso). Muunnettu suunnitelma on mielestäni riskialttiimpi savikerrosten stabiilisuuden kannalta, sillä läjitys on korkeampaa Törnäsintien länsipuolella ja näin ollen savikerrokseen kohdistuva paine alkuperäistä suunnitelmaa isompi. Täyttöalueen savipohjan pettäminen aiheuttaisi todennäköisesti maanluisuman Storträskin suuntaan, mahdollisesti Törnäsintien yli. Tällä olisi dramaattiset negatiiviset vaikutukset hankkeen työturvallisuuteen, Törnäsintiehen ja Storträskin veden laatuun.

Myös KVVY Oy kiinnittää huomiota samaan riskiin, Liite 2, luku 5 : *Vesienhallintarakenteisiin kohdistuvat merkittävimmät toteutusriskit ja epävarmuustekijät liittyvät alueen pohjamaan yleiseen vakavuuteen ja kantavuuteen tilanteessa, jossa rakenteiden lähiympäristössä on tarkoitus toteuttaa mittavia maantäyttötöitä. Epätasapainotilanteessa pohjamaan kantavuus ylittyy ja muodostuu maanliukuma, jolloin liikkeelle lähtenyt massa saattaa nousta altaiden tai kosteikon pohjalta ylös.*

Linnusto

YVAssa on ohitettu kokonaan se riski, että Storträskiin tuleva rakennusaikainen kiintoainekuorma leviää Bysån kautta Stora Lonoksiin ja samentaa siellä vettä entisestään. Veden samentuminen haittaa pohjan kasvillisuutta ja pieneläimistöä merkittävästi. Tällä on haitallinen vaikutus järven arvokkaaseen linnustoon, varsinkin järven pohjasta ravintoa hakevien lajien osalta.

Perustuen allekirjoittaneen ja muiden lintuharrastajien havaintoihin alueelta v. 2024, on YVAn lintuselvitystä pidettävä pääosin oikeansuuntaisena ja uskottavana. Laskentakertoja on ollut riittävästi, mutta viimeisin kevätmuuton lepäilijälaskenta on tehty jo 2.5.2024, mikä on ollut liian aikainen lopetus. Lintuharrastajat ovat jatkaneen havainnointia 3.5.-13.5.2024, jolloin havaittiin vielä merkittäviä hanhi- ja kahlaajamääriä (tundrahanhia, liroja, **suokukkoja**, ym), joita ei YVA selvityksessä ole mukana. Liron muuton huippu osui 5.5. – 10.5.2024, eli YVA laskennan jälkiselälle ajalle.

YVAn Mossarna lintutiedoissa on siis joitakin puutteita, joista olennaisimpia kevätmuuttajia koskevat ovat seuraavat: **Suokukko on äärimmäisen uhanalainen (CR)** ja sitä havaittiin peltotulvalla 5.5. **70 lintua** (Roland Sundström) ja 28.4. **75 lintua** (Turo Ketola).

Heinätavipari(VU) havaittiin 28.4. (Owen Fowley, Turo Ketola, Markku Jämsä). **Liroja (NT)**, **I-**

liite, 5.5. 250 (Roland Sundström) ja 13.5. 80 (Kai Hällsten). 27.4. tulvalla on lepäillyt yhteensä **3400 hanhea** (Turo Ketola), joista 2000 valkoposkihanhea ja 1400 harmaahanhea (Ans alb/fab) Ansfab =**VU**

Heinätavipari ja suokukkoja Mossarna tulvalla 28.4.2024

Joutsenia, sorsia, valkoposki-, tundra- ja metsähanhia Mossarnalla 28.4.2024

Pesimälinnustoon täydennyksinä seuraavat:

Tulvanotkon ojanvarressa ja pensaikossa pesii normaalivuosina **pajusirkku (VU)**. **Nokikanan (EN)** parimäärä on ollut 2024 mainittua suurempi Stora Lonoksilla, n. 5-7 paria, havaittu 11-17 aikuista lintua 4 eri havaintokerralla huhtikuussa 2024.

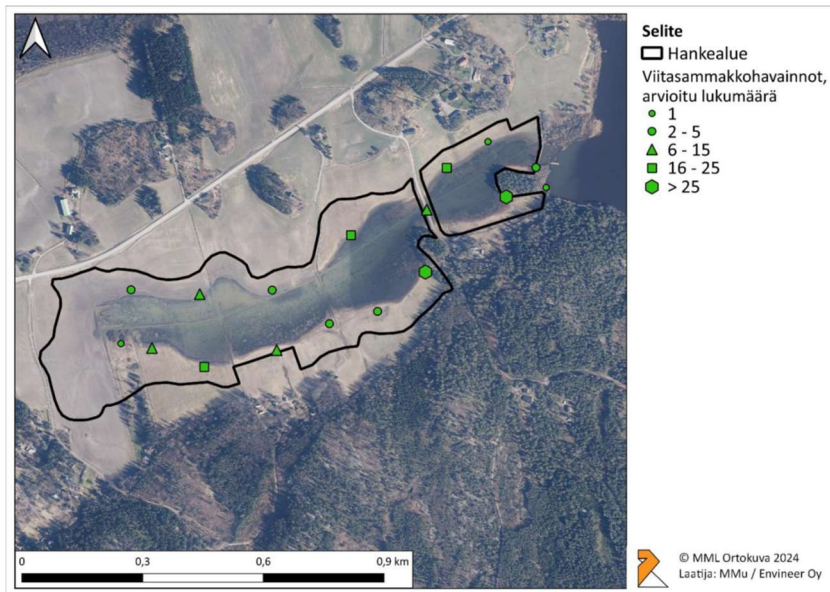
Kommentti YVA Taulukkoon 48. Peltoalueella keväällä 2024 havaitut lajit. LC=elinvoimainen, VU=vaarantunut, EN=erittäin uhanalainen, NT=silmälläpidettävä, I-liite=EU:n lintudirektiivin erityistoimin suojeltavat lajit. Selitteestä puuttuu suomennus luokalle CR=äärimmäisen uhanalainen, joka on alueella esiintyvän suokukon uhanalaisuusluokitus.

Stora Lonoxilla on pesinyt 2011 alkaen vuosittain naurulokkikolonia, jonka parimäärä on ollut pienimmillään 30 ja korkeimmillaan jopa 230 paria. Vuonna 2024 naurulokit tulivat muutolta Mossarnan peltotulvalle huhtikuussa (90-100 lintua). Jostain syystä ne eivät jääneet pesimään Stora Lonoksille lukuunottamatta 2-3 paria järven pohjoisosassa. Syytä tähän ei varmuudella tiedetä, mutta veden pinnan korkeus saattoi estää pesinnän (pesämättäät veden alla toukokuun alussa). On toiveissa, että tilanne palautuisi normaaliksi jo 2025, jää nähtäväksi. Normaalivuonna Mossarna peltotulva tarjoaa naurulokeille lepäily- ja ruokailualueen huhtikuussa kun Lonoks järvet ovat vielä jäässä. Naurulokkikolonia suojaa muita pesiviä lintuja petoja vastaan (kettu, minkki, supikoira, varis jne).

Nykytilan herkkyys muuttolinnuston osalta on luokiteltu kohtalaiseksi luvussa 16.4.1. Tämä on **virheellinen luokitus**, sillä kriteereissä on mainittu, että herkkyys on suuri, mikäli vaikutusalueella esiintyy vaikutuksille herkkiä uhanalaisia (EN, CR, VU) tai erityisesti suojeltavia lintulajeja. Esimerkiksi suokukon (CR), lapinkirvisen (EN), naurulokin (VU) ja metsähanhen (VU) osalta **suuren herkkyyden kriteerit täyttyvät**, alue on merkittävä muutonaikainen lepäilyalue.

YVA raportissa on useammassakin kohdassa viitattu VA2 lievempiin vaikutuksiin liittyen hankkeen keston, esimerkiksi: *Vaihtoehdossa VE2 pesimälinnuston kohdistuvien vaikutusten suuruus on arvioitu **pieneksi**, koska pitempiaikainen rakentamien antaa linnustolle enemmän aikaa sopeutua muutokseen.* Toisaalta VE2 altistaa alueen 14 vuotta kestäville maanrakennustöille, mikä mielestäni kasvattaa vaikutusta häiriölle herkille lajeille. Mielestäni ilman tutkimusviiteitä ei voida väittää, että VE2 olisi kokonaisuudessaan mitenkään vaikutuksiltaan pienempi kuin VE1.

Kokonaisuudessaan hanke on erittäin haitallinen sekä keväällä tulva-alueella lepäileville muuttolinnuille että paikalliselle pesimälinnustolle Stora Lonoks järvellä, joka on alueen paras lintujärvi ja kuuluu FINIBA alueeseen.

Viitasammakon esiintyminen 2024 YVA kartoituksessa. Todellisuudessa maansiirtotyöt jyräävät vaiheittain koko esiintymän yli ja hanke peittää reviirit paksun läjityksen alle ja itäpäässä koko esiintymän alue kaivetaan auki kosteikon rakennuksen yhteydessä. Esiintymä tuhoutune kokonaan.

Kuitenkin vaikutukset alueen viitasammakkoon on rankattu YVAssa vain **keskisuureksi/kielteiseksi**. Mielestäni käsittämätöntä, miten perusteellisesti esiintymä pitäisikään tuhota jotta saataisiin suuri vaikutus YVA papereihin?? Tämä on hyvä esimerkki tämän YVAn vaikutuksia aliarvioivista johtopäätöksistä.

Viitasammakon levähdys- ja lisääntymispaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty Suomen luonnonsuojelulaissa.

Yhteenveto

Oma motivaationi tälle lausunnolle liittyy hankkeen negatiivisiin vaikutuksiin linnustoon ja muuhun ympäristöön. En asu hankealueella, mutta tarkkailen hankealueella lintuja ja muuta alueen luontoa säännöllisesti. En sinänsä vastusta asianmukaisesti luvitettuja ja suunniteltuja maankaatopaikka-alueita mahdollisine liikevoittoineen, niitäkin tarvitaan.

Arvioni mukaan tässä hankkeessa tuhottaisiin herkkää ympäristöä arvokkaine linnustoineen, aiheutetaan vesistöjen pilaantumisriskiä ja häiritäisiin kohtuuttomasti suurta osaa paikallisista asukkaista. Lisäksi hankkeeseen liittyy merkittäviä ympäristöriskejä, joiden vaikutukset ovat ennakoimattomia ja mahdollisesti vakavia. Suunnitellun ylijäämämaan läjitysalueen sijainti on tässä tapauksessa väärä ja liian riskialtis.

lintuharrastaja ja luonnon ystävä

Lähettilä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
 Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
 Annankatu 29 A 16
 00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
 PL 36, 00521 Helsinki
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Lausunto Evitskogin pellonparannushanketta koskevasta YVA-selostuksesta (UUDELY/14587/2023)

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 4350 jäsentä loppuvuonna 2023) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toimintaalue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa kiittää Uudenmaan ELY-keskusta lausuntopyynnöstä. Yhdistys on perehtynyt Evitskogin pellonparannushanketta koskevaan YVA-selostukseen ja selostuksen liitteisiin ja lausuu mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Evitskogin pellonparannushankkeen tarkoituksena on korottaa noin 30 hehtaarin kokoista peltoaluetta 1–4 metriä (keskimääräinen korotus selostuksen mukaan 2 m) läjittämällä korotettavalle alueelle yhteensä n. 630 000 m³ rtr ylijäämämaata tarkemmin yksilöimättömiltä rakennustyömailta. Lisäksi tarkoituksena on tehostaa pellon salaojitusta ja muuttaa pellon itäinen osa kosteikoksi, jonka kokonaispinta-alaksi on kaavailtu 2,32 ha ja rakenteista vapaaksi vesipinta-alaksi 1,98 ha.

Nyt nähtävillä ollut ympäristövaikutusten arviointiselostus on suurelta osin hämmästyttävän heikkolaatuinen, puutteellinen ja harhaanjohtava, eikä tuo oleellisia vastauksia ja avoimuutta ohjelmavaiheessa esiin nousseisiin lukuisiin epäselvyyksiin ja merkittäviin ongelmakohtiin. YVA-selostuksen keskeinen ongelma ja puute on se, että hankkeeseen käytettävän maa-aineksen suurta määrää ei edelleenkään perustella riittävästi, eikä käytettävän ylijäämään laadun ja puhtauden suhteen onnistuta esittämään minkäänlaista luotettavaa valvonta- ja tarkistusmenetelmää. Maa-ainesten viljelytekniistä tarvetta ei selostuksessa kyetä vakuuttavasti osoittamaan. Toisin sanoen perusteita sille, että hankkeessa ei olisi kyse ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:ssä tarkoitettusta ja kyseisen lain liitteen 1 mukaisesta ympäristölupaa edellyttävästä maankaatopaikkatoiminnasta, ei ole esitetty. Kaikki edellä mainitut ongelmat ovat olleet hankkeesta vastaavan sekä tämän edustajan ja YVA-konsultin tiedossa koko ympäristövaikutusten arviointimenettelyn ajan. Maa-aineksen viljelytekniisen tarpeen riittävän perustelun ja alueelle tuotavien

maamassojen laadun ja puhtauden valvonnan sivuuttaminen viittaa epäpätevyYTEEN tai asioiden tahalliseen, vilpilliseen peittelyyn. Lisäksi tämä aiheuttaa sen, että arviointiselostus ei täytä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 19 §:n ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (277/2017) 4 §:n vaatimuksia. Katsomme, että näiden puutteiden osalta yhteysviranomaisen tulee harkita arviointiselostuksen täydentämisen edellyttämistä ja huolehtia täydentämisen jälkeisestä uudelleen kuulemisesta YVA-lain 24 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Hankkeesta vastaava ei myöskään näkemyksemme mukaan ole toiminut arviointimenettelyn aikana YVA-lain 12 §:n edellyttämällä tavalla.

Pellonparannushankkeen luonteesta

Hankkeen käsittely pellonparannuksena on arviointimenettelyn alusta saakka lisännyt voimakkaasti epäluottamusta arviointimenettelyn puolueettomuuteen, sillä ympäristölupaa edellyttävän maankaatopaikkatoiminnan kriteerit täyttyvät sekä oikeuskäytäntöä että ohjekirjallisuutta vasten arvioituna selkeästi. Hankevastaava ja YVA-konsultti esittävät edelleen ohjelmavaiheen tapaan perustelematta, että hyödynnettävää maa-ainesta ei voida pitää luonteeltaan jätteenä eikä hanke tämän vuoksi edellytä ympäristölupaa jätteen ammattimaiseen tai laitospäiseen hyödyntämiseen. Tämä väite ei kestä lähempää tarkastelua.

Ympäristöministeriön 3.7.2015 julkaisema muistio *Kaivetut maa-ainekset – jäteluonne ja käsittely*, johon sekä arviointiselostus että ELY-keskus arviointiohjelmasta antamassaan lausunnossa viittaavat, sisältää tulkin kaivettavien ja hyödynnettävien maa-ainesten jäteluonteesta ja ympäristöluvan tarpeesta. Muistiossa tarkastellaan eräänä esimerkkinä luvanvaraisuutta nimenomaan pellonparannushankkeiden kohdalla ja hahmotellaan kriteerit sille, milloin pellonparannus edellyttää ympäristölupaa jätteen ammattimaisena ja laitospäisenä käsittelynä. Viranomaisen on noston lausunnossaan UDELY/14587/2023 keskeiseksi kriteeriksi maa-aineksen todellisen, viljelyteknisen tarpeen ja todennut, että arviointiselostuksessa tulee hankesuunnitelmaan pohjautuen esittää arvio siitä, miten ympäristöministeriön muistiossa esitetyt kriteerit täyttyvät. Korostamme, että kriteerien täyttymistä arvioitaessa kyse ei ole aste-eroista ja siitä, täyttyykö jokin kriteeri määrän x ja toinen kriteeri määrän y verran. **Kyse on kokonaisarviointista, jossa kaikkien kriteerien on täytyttävä.** Tämä on oikeuskäytännössä vahvistettu ennakkoratkaisussa KHO:2021:95. Perusteita sille, että pellonparannukseen käytettävä pilaantumaton maa-aines ei ole jätettä, voivat muun ohella olla seuraavat seikat (muotoilut lisätty):

- *kaivettu maa-aines aidosti korvaa kyseiseen tarkoitukseen käytettävää muuta ainetta; ts. pellon korotus esitettyssä määrin on oikeasti tarpeen ja maanviljelijä hankkisi maa-aineksen muualta, ellei kyseistä rakennustoiminnan sivuvirtana syntyvää maa-ainesta olisi tarjolla; tässä tarkastelussa voi olla merkitystä esimerkiksi sillä, saako maanviljelijä rakennusyhtiöltä korvauksen maa-ainesten vastaanotosta; korvauksen saamista voitaneen yleensä pitää vahvana indikaationa siitä, että maa-aineksen tarve on toissijaista maa-aineksen vastaanotosta saatavaan taloudelliseen hyötyyn nähden*
- *maa-aineksen käytöstä on suunnitelma, jossa muun muassa määritellään maa-aineksen käytön tekniset edellytykset sekä tarvittavien maa-ainesten määrä ja toiminnan kesto ja jonka avulla osoitetaan, että maa-aineksen käytölle on todellinen tarve ja että maa-aines tulee hyödynnetyksi jokseenkin välittömästi*
- *maa-aines vastaa laadultaan sellaisia maa-aineksia, joita muutoinkin - ilman nyt tarjolla olevaa rakennustoiminnan sivuvirtana syntyvää maa-ainesta - voitaisiin käyttää mainittuun tarkoitukseen kyseisellä peltoalueella*

- **kaikkien pellolle toimitettavien maa-ainesten pilaantumattomuus varmistetaan riittävällä laadunvarmistusjärjestelmällä**
- *maa-aineksen käyttö täyttää kaikki asiaankuuluvat kyseistä tuotetta sekä ympäristön- ja terveydensuojelua koskevat vaatimukset sekä*
- *toiminnasta ei kokonaisuutena arvioiden aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle.* (YM 2015, s. 20)

Objektiivisesti arvioiden on selvää, että kaikki mainitut kriteerit eivät hankkeessa täyty. Räikein puute koskee kriteeriä kaikkien pellolle toimitettavien maa-ainesten pilaantumattomuuden varmistamisesta riittävällä laadunvarmistusjärjestelmällä: missään vaiheessa arviointimenettelyä, nyt nähtävillä ollut YVA-selostus mukaan lukien, tällaista laadunvarmistusjärjestelmää ei ole esitetty. YVA-selostuksessa todetaan asiasta seuraavaa:

”Täyttöihin käytettävälle maa-ainekselle tehdään silmämääräinen laadunvarmistus hankealueella. Varsinaisia laadunvarmistusanalysointia ei enää hankealueella tehdä, ellei massojen laadussa epäillä poikkeavuutta normaaliin tilanteeseen. Kaikki maamassat tulevat alueelle pilaantumattomien alueiden rakennushankkeista. Mikäli laadun selvittämistä tehdään, tapahtuu se rakennustyömaalla ennen massojen kuljetusta hankealueelle.” (s. 46)

Toisin sanoen käytettävän maa-aineksen laatua ei lähtökohtaisesti edes pyritä millään tavoin varmistamaan, mutta **mikäli** näin poikkeuksellisesti tehtäisiin, tapahtuisi se rakennustyömaalla. Muutoin laadunvarmistus on arviolta reilun 800 000 tonnin maa-aineksen ”silmämääräistä laadunvarmistusta” hankealueella ja sitä, että sanotaan vailla mitään perusteita maa-aineksen tulevan pilaantumattoman maan rakennustyömailta. Paitsi täysin ala-arvoista ja hyväksymätöntä, ei selostuksessa esitetty käytännössä täytyä edes laadunvarmistusjärjestelmän kriteereitä, riittävästä järjestelmästä puhumattakaan. Pilaantumattomuuden kriteereinä kyllä muodollisesti käytetään valtioneuvoston asetuksen 214/2007 mukaisia kynnysarvoja, mutta tämä yksin ei ilman minkäänlaista laadunvarmistusta ja valvontaa merkitse mitään. **Koska kaikki edellytetyt kriteerit eivät näin ollen täyty, on hanketta varten käytettävän maa-aineksen katsottava olevan luonteeltaan jätettä ja toiminnan edellyttävän ympäristölupaa jätteen ammattimaisena ja laitospäivä käsittelynä.** Laadunvarmistusjärjestelmän olemattomuus tekee myös osaltaan tyhjäksi kaikki haitallisten vesistövaikutusten estämistä koskevat suunnitelmat ja toimenpiteet.

YVA-selostus ei myöskään onnistu esittämään riittäviä ja vakuuttavia perusteluja sille, että maa-aineksen käytölle on todellinen tarve ja että pellon korotus esitettyssä määrin on oikeasti tarpeen. Selostuksen mukaan ”pengerrettävän maa-aineksen määrää ei voi suunnitelman mukaisesta pienentää, koska alueelle pitää saada riittävä pituuskaltevuus länsi-itäsuuntaisesti” (s. 41), sillä salaojitukselle ja alueen tasaisuudelle esitetyt mitoitusvaatimukset edellyttävät tiettyjen kaltevuuksien täyttymistä. Näitä vaatimuksia ei kuitenkaan avata eikä asiaa perustella sen pidemmin. Suurempi ongelma koskee maa-aineksen käytön todellista tarvetta: selostus havainnollistaa puhtaan kehäpäättelöllisesti sen, kuinka maa-ainesta hankittaisiin ilman rakennustoiminnan sivuvirtana syntyvän maa-aineksen tarjolla oloa muualta, sillä ”hyödyntämisellä korvataan maa-aineksia tai muuta materiaalia, joita olisi muutoin käytetty kyseiseen tarkoitukseen.” (s. 52)

ELY-keskus on selvyiden vuoksi todennut lausunnossaan, että hankkeen ensisijaisella tarkoituksella ei ole merkitystä arvioitaviin ympäristövaikutuksiin. Huomioimme kuitenkin, että tarkoituksella on merkitystä arvioitaessa sitä, tuleeko käytettävää maa-ainesta pitää luonteeltaan jätteenä ja hanketta maankaatopaikkana esitetyn pellonparannuksen sijaan. Hankevastaavan ja rakennusyrityksen (joka tässä tapauksessa on myös edustaja ja hankkeen toteuttaja) olisi helppoa osoittaa maa-aineksen tarpeen ensisijaisuus maa-aineksen vastaanotosta saatavaan taloudelliseen hyötyyn nähden käsittelemällä avoimesti sitä, saavatko maanomistaja ja hankevastaava korvausta rakennusyrityltä. Tämä on toki ilmeisen

mahdotonta, sillä näin toimiminen paljastaisi kiistatta hankkeen ensisijaisen tarkoituksen, jota on läpinäkyvästi yritetty peitellä koko prosessin ajan.

Linnustoselvityksistä ja hankkeen linnustovaikutuksista

Toteutuessaan hanke tulisi oleellisesti heikentämään etenkin levähtävän ja ruokailevan linnuston elinolosuhteita alueella, ja tämä on tunnistettu asianmukaisesti suurena kielteisenä vaikutuksena vaihtoehdon VE 1 kohdalla. Vaihtoehdon VE 2 kohdalla selostus sen sijaan pitää kielteistä vaikutusta keskisuurena pidemmän sopeutumisajan ja alueelle rakennettavan kosteikon kehittymisen vuoksi. Kosteikkojen merkitys levähtäville, ruokaileville ja pesiville linnuille riippuu merkittävästi kosteikon kokonaispinta-alasta ja kasvaa voimakkaasti pinta-alan kasvaessa. Noin kahden hehtaarin kosteikko on aivan liian pieni vaikuttaakseen millään tapaa lieventävästi tai myönteisesti kosteikkolinnuston tilaan, etenkin huomioiden moninkertaisesti suuremman nykyisen kosteikkoalueen hävittämisen negatiivisen vaikutuksen. Koska lähistöllä ei ole vastaavan kokoisia ja tasoisia kosteikkoalueita, ei linnuilla käytännössä ole pidemmästä sopeutumisajasta huolimatta mahdollisuutta siirtyä muille alueille. Näin ollen myös vaihtoehdon VE 2 negatiivisia vaikutuksia on pidettävä suurina.

Hankealueen itäosaan suunnitellun kosteikon osalta selostuksessa ei myöskään oteta kantaa siihen ohjelmavaiheessa esitettyyn kysymykseen, onko rakennettavaa kosteikkoa tarkoitus käyttää riistakosteikkona hankealueella harrastettua metsästystä varten. Tämä vähentää avoimuutta ja lisää epävarmuutta hankkeen linnustovaikutusten kokonaisarviointia ajatellen, sillä tähän tarkoitukseen käytettynä kosteikko lisäisi haitallisia vaikutuksia sekä hankealueella että sen ympäristössä merkittävästi.

Hanketta varten tehdyt linnustoselvitykset eivät ole riittäviä. Levähtäjälaskenta on toteutettu kevätmuuton osalta viiden kerran pistelaskentana aikavälillä 11.3.–2.5.2024, syysmuuton osalta levähtäjälaskentaa ei ole tehty lainkaan. Hankealueella sijaitseva Mossarnan luontainen kosteikkoalue on linnustollisesti merkittävä ensisijaisesti siksi, että se toimii tärkeänä tuki- ja ruokailualueena Lonoks-järvillä pesivälle kosteikkolinnustolle. Lisäksi Mossarnalla on laajemmin merkitystä kevät- ja syysmuuton aikaisena levähdysalueena. **Alueen merkityksen huomioiden levähtäjälaskentaa varten olisi tullut varata vähintään kymmenen kartoituskertaa sekä kevät- että syyspuolella kosteikkolinnuston kartoitusohjeiden mukaisesti, jotta eri lajien muuttokaudet tulevat asianmukaisesti huomioiduksi.** Selostuksen mukaan on ilmeistä, ettei alue ole syysmuuton aikaisena levähdysalueena niin merkittävä kuin keväällä. Pelkän havaintoaineiston pohjalta tällaisen johtopäätöksen tekeminen on kuitenkin mahdotonta, sillä havaintoaineisto koostuu systemaattisen havainnoinnin sijaan satunnaishavainnoista ja antaa puutteellista tietoa alueen syyslevähtäjistä, aivan kuten selostuksessaan heti edellä mainitun johtopäätöksen tekemisen jälkeen ristiriitaisesti todetaan.

Selostuksessa ei myöskään riittävästi huomioida linnustovaikutuksia Pohjois-Kirkkonummen lintujärvien FINIBA-alueeseen kuuluvien Lonoks-järvien osalta. Vaikutukset arvioidaan pieniksi, vaikka samaan aikaan tunnistetaan todennäköiseksi se, että alueen merkitys levähdysalueena tullaan hankkeen toteutuessa lopulta menettämään kokonaan. Edelleen selostuksessa todetaan, että peltotulvan eli luontaisen kosteikon katoaminen voi jossain määrin heikentää järvien lintujen elinolosuhteita alueella ruokailualueiden vähenemisen myötä. Edellä esitetyn levähtäjälaskentojen puutteellisuuden sekä Mossarnan ensisijaisen linnustollisen merkityksen huomioiden selostuksessa esitetty arvio hankkeen linnustovaikutuksista Stora Lonoksin ja Lilla Lonoksin pesimälinnustoon on selkeä aliarvio. Linnustoselvitysten esittäminen ansaitsee kritiikkiä myös siitä, että pesimälinnustoselvitysten (sekä hankealueen että järvien pesimälinnusto) päivämääriä, kellonaikoja ja sääolosuhteita ei ole esitetty hyvän käytännön mukaisesti lainkaan. Näin ollen niiden riittävyyden arviointi on käytännössä mahdotonta. Tämä vaikuttaa muun ohella vaikutusten arvioinnin luotettavuuteen erityisesti naurulokin kohdalla. Vuoden 2024

kevätkaudella tehdyissä Lonoks-järvien pesimälinnustoselvityksissä ei ole havaittu naurulokkien pesintää järvillä, mutta naurulokkien on havaittu ruokailevan Mossarnan kosteikon alueella. Naurulokkiyhdyshenkilö on pesinyt Stora Lonoksilla vuosina 2016–2023 runsaimmillaan yli 300 pesivän parin voimin (Mettinen 2024). Naurulokki on kosteikkojen ja rehevien järvien avainlaji, jonka pesintä tarjoaa suojaa useille uhanalaisille kosteikkolinnuille, kuten nokikanoille ja sotkille. Stora Lonoksilla pesivien naurulokkien lukumäärä voi vaihdella voimakkaastikin vuosittain, mutta Mossarnan kosteikon hävittäminen käytännössä varmistaisi yhdyskunnan häviämisen järveltä ja heikentäisi merkittävästi Lonoks-järvien linnuston tilaa.

Selostusta on täydennettävä riittäviin, sekä kevät- että syyspuolella toteutettaviin levähtäjälaskentoihin perustuvalla linnustovaikutusten arvioinnilla.

Lopuksi

Se, ettei perusteltuun kritiikkiin ja palautteeseen ole arviointimenettelyn aikana reagoitu mitenkään ja hankkeesta vastaava sekä YVA-konsultti ovat pyrkineet toistuvasti lakaisemaan hankkeen ongelmat maton alle, on huolestuttavaa ja kertoo ennen kaikkea hankkeen syvistä valuvioista.

Tringa toistaa aiemman kantansa siitä, että Evitskogin aluetta ja Mossarnan luontaista kosteikkoa olisi suotavaa kehittää edelleen lintukosteikkona. Tämä parantaisi kosteikkolinnuston tilaa Uudellamaalla, ei vaatisi merkittäviä investointeja ja kosteikon kehittämiseen, rakentamiseen ja kunnossapitoon on mahdollista hakea esimerkiksi ei-tuotannollisen investoinnin korvausta.

Molemmilla vaihtoehdoilla VE1 ja VE2 olisi Mossarnan kosteikon hävittämisen kautta suuria, kielteisiä ja peruuttamattomia vaikutuksia Pohjois-Kirkkonummen lintujärvien kansallisesti tärkeän lintualueen linnustoon ja selostuksen mukaisesti ilman mitään laadunvarmistusjärjestelmää toteutettuna myös ympäröiviin vesistöihin. Arviointiselostusta ei ole laadittu YVA-lain 19 §:n ja VNa 277/2017 4 §:n edellyttämällä tavalla eikä hankkeesta vastaava ole arviointimenettelyn aikana toiminut YVA-lain 12 §:n vaatimusten mukaisesti. Edellä esitetyn vuoksi Tringa katsoo, että hanketta ei tule toteuttaa.

Helsingissä 13.1.2025

[Redacted signature]

[Redacted signature]

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Lähteet

Mettinen, A., Stora Lonoks ja Lilla Lonoks järvien pesimälinnusto 2022. Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n raportti 13/2024.

Ympäristöministeriö, Kaivetut maa-ainekset – jäteluonne ja käsittely. Muistio 3.7.2015.

LAUSUNTO

13.1.2025

Uudenmaan ELY-keskus

kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry

Inkoon-Siuntion ympäristöyhdistys ry

ASIA: Lausunto maanomistajan ja GRK Suomi Oy:n Evitskogin pellonparannusta koskevan hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta

Viite: UUDELY/14587/2023

Yhteystiedot allekirjoittaneiden yhdistysten puolesta:

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

[Redacted signature line]

[Redacted signature line]

[Redacted signature line]

uusimaa@sll.fi

Lausunto ”Evitskogin pellonparannushankkeen” YVA-selostuksesta

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry ja Inkoon-Siuntion ympäristöyhdistys ry (jäljempänä yhdistykset) lausuvat seuraavaa.

Hankkeessa on kyse ympäristönsuojelulain liitteen 1 Taulukon 2 kohdan 13 f) mukaisesta ammattimaisesta tai laitospäivästä jätteen käsittelystä, joka tarvitsee ympäristöluvan (YSL 27 §). Nyt on jo nähtävissä, etteivät edellytykset ympäristöluvalle ja tarvittavalle poikkeusluvalle täyty. On kaikkien edun mukaista siirtyä 0+ vaihtoehtoon mukaiseen suunnitteluun. Toivomme, että ELY-keskus ja hankkeesta vastaavat näkevät nämä realiteetit tässä vaiheessa, eikä vasta enemmän turhan suunnittelun ja oikeusprosessien jälkeen.

Jo hankkeen aikaisemmissa vaiheissa on syntynyt riittävästi aineistoja näyttämään hankkeen ammattimaisen tai laitospäivästä jätteen käsittelyn luonteen ja sen, etteivät edellytykset ympäristöluvalle täyty (lausunnon loppuun on koottu linkkejä aineistoihin). Kun hankealueen kosteikko eli "pelto" on ollut viljelemättä viimeiset 20 vuotta, niin voiko enää olla edes kysymys pellon parantamisesta. Pikemminkin on kyse kosteikon muuttamisesta maankaatopaikaksi ja sen jälkeen pelloksi.

Tässä lausunnossa ei käsitellä hankkeen vaikutuksia liikenteeseen ja liikenteen kautta tai naapurussuhdelain piirissä oleviin asioihin eikä kaavan vastaisuuteen. Myöskään ei käsitellä kattavasti tulviin, pellon stabiliteettiin ja täytön liukumisen riskeihin liittyviä asioita tai sitä, että toiminta ammattimaisena jätteenkäsittelynä on yleiskaavan vastaista. Näitä tulevat varmasti esittämään muut hankkeesta lausuvat ja mielipiteensä antavat tahot, joten kertaamme vain olennaiset kohdat ja keskitymme YVA-selostuksessa esitetyn arvioimiseen.

Ammattimaista tai laitospäivästä jätteen käsittelyä Mossarnalla vastaan puhuvat monet muutkin seikat kuin tässä esittämämme ja niiden osalta viittaamme omiin aikaisempiin ja mm. Törnesholmen tiekunnan, paikallisten asukkaiden, Tringan ja Kirkkonummen rakennus- ja ympäristölautakunnan aikaisempiin ja mitä ilmeisemmin myös tähän arviointiselostukseen tuleviin lausuntoihin ja mielipiteisiin.

YVA-selostuksen massiiviseen kokoon uhkaa hävitä se, ettei monia merkittäviä asioita ole selvitetty tai esitetty perusteellisesti. YVA-selostuksesta puuttuvat mm. varsinainen luontoselvitys kasvilajistoinen ja luontotyyppiselvityksineen. Selvityksiä ei ole tehty mm. kosteikon hyönteisistä, lepakoista, loppukevällä (havainnointi lopetettiin jo 2.5.2024) ja syksyisin levähtävistä muuttolinnuista eikä Evitskogintien kestävydestä rekkaliikenteelle.

Kuva. Peltoa ja kosteikkoa suunnitellun maankaatopaikan alueella. Kuva: Markku Jämsä

1. Ammattimaisen jätteiden käsittelyn kriteerit täyttyvät

YVA-selostuksessa ei ole edelleenkään esitetty perusteluita sille, miksi mittavassa hankkeessa olisi kyse pellon parannuksesta eikä ammattimaisesta jätteiden käsittelystä. Sekä hankkeen laajuus että taloudellisen hyödyn painottuminen maa-ainesten sijoittamiseen pellon kasvavan tuoton sijaan kertovat selkeästi ylijäämämaiden sijoittamisen olevan hankkeen ensisijainen tarkoitus.

Korkeimman hallinto-oikeuden 1.7.2021 antama vuosikirjapäätös (KHO:2021:95)

<https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/vuosikirjapaatokset/1624952197145.html> koskien

pilaantumattoman maa-aineksen hyödyntämistä peltoviljelyn kasvuolosuhteiden parantamisessa Vantaan Östergårdissa sisältää varsin selvää ja Evitskogin hankkeeseen sovellettavaa tekstiä [hakasulkeissa lisäyksemme]:

“Kysymyksessä olevan kaltaisten maa-ainesten käyttö välttämättömään pellon kasvualustan vahvistamiseen ei ole jätteen ammattimaista tai laitospaikkaa käsittelyä, mikäli käytetty määrä on vähäinen ja käyttöaika suhteellisen lyhyt. Tällöin kysymys ei olisi luvanvaraisesta jätteen käsittelystä. Lupahakemuksessa tarkoitetut maa-ainesten määrät [215 000 m³ maa-aineksiä], toimintaan käytettävä aika [5 vuotta], pellon korkeussuhteiden muuttaminen sekä toiminnan laajuus [12 hehtaaria ja enintään 3 metriä] peltoviljelyn olosuhteiden parantamisen käyttötarkoitus huomioon ottaen kysymyksessä olevaa toimintaa on kuitenkin pidettävä laitosmaisena toimintana.

Kun lisäksi otetaan huomioon, että luvan hakijana oleva yhtiö harjoittaa laajamittaista maarakennustoimintaa [kuten Evitskogin hankkeen toteuttaja GRK tekee] ja hakee siinä toiminnassa syntyvän jätteen käsittelyyn ympäristölupaa, kyse on myös ympäristönsuojelulain tarkoittamasta ammattimaisesta jätteen käsittelystä.

Koska kysymyksessä olevat maa-ainekset ovat edellä esitetyin perustein hallinto-oikeuden käsityksen mukaan jätettä ja koska toiminnassa on lisäksi kysymys jätteen laitos- tai ammattimaisesta käsittelystä, toiminnalle on haettava ympäristölupa ympäristönsuojelulain 27 §:n 1 momentin ja ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukon 2 kohdan 13 f nojalla.”

KHO:n päätöksessä 2021:95 käsiteltyyn hankkeeseen verrattuna Evitskogin hankkeessa maa-ainesten määrä on kolminkertainen, toimintaan käytettävä aika hieman pidempi tai kaksinkertainen ja pinta-ala lähes kolminkertainen.

YVA-selostuksen luvussa 5.2.1 “Hyödynnettävän maa-aineksen jäteluonne ja luvanvaraisuus” (s. 52) on selkeä yritys johtaa harhaan, kun ympäristöministeriön 3.7.2015 julkaisemien ohjeiden *Kaivetut maa-ainekset - jäteluonne ja käsittely*

(https://ym.fi/documents/1410903/38439968/YM_Maa-ainesmuistio_FINAL_03072015-5E488047_B25B_45E4_AAE2_6495FBB53B5B-110447.pdf/aa0eabe6-e39e-8efd-ea31-ca44915333d7/YM_Maa-ainesmuistio_FINAL_03072015-5E488047_B25B_45E4_AAE2_6495FBB53B5B-110447.pdf?t=1603260906297) pohjalta esitetään

arviointiperusteita, joiden perusteella kaivettu maa-aines ei ole jätettä. YVA-selostuksen tekstistä on jätetty kokonaan pois YM:n ohjeiden sivulla 9 mainittu, jatkokäytön suunnitelmallisuuteen liittyvä korvauksen merkitys asiaa arvioitaessa (lihavointi lisätty): “**Suunnitelmalla myös osoitetaan, että maa-ainekselle on aito tarve, ts. maa-aines korvaa aidosti kyseiseen tarkoitukseen käytettävää muuta ainesta. Tässä tarkastelussa voi olla merkitystä esimerkiksi sillä, saako vastaanottaja korvauksen maa-aineksen vastaanotosta. Korvauksen saamista voidaan yleensä pitää vahvana osoituksena siitä, että maa-aineksen tarve on toissijaista maa-aineksen vastaanotosta saatavaan taloudelliseen hyötyyn nähden.**” Vaikka yhteysviranomaisen lausunnossa YVA-ohjelmasta ei ole kiinnitetty tähän huomiota, se ei poista sitä, että hakijan tulisi luotettavasti osoittaa, että maa-aineksilla korvataan aidosti neitseellisiä maa-aineksia hakemuksessa esitetty määrä ja että maa-aines hankittaisiin muualta, jos hakemuksessa kyseessä olevia maa-aineksia ei olisi tarjolla, kuten KHO:n päätöksellään 2021:95 vahvistamassa Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätöksessä 8.7.2016 nro 185/2016/1 edellytetään. Taloudelliset hyödyt pitäisi luotettavasti avata, jotta voitaisiin osoittaa maa-aineksen tarpeen ensisijaisuus verrattuna maa-aineksen sijoittamisesta saatavaan hyötyyn. YVA-selostuksessa ei ole mitenkään avattu ylijäämämaa-ainesten sijoittamisen taloudellista arvoa. Vaikuttaa siltä, että maiden

sijoittamisen tuottama vähintään noin 2 miljoonan euron (laskelmat:

<https://www.sll.fi/uusimaa/kannanotot/lausunto-evitskogin-pellonparannushankkeen-yva-ohjelmasta/>) arvo on haluttu häivyttää. **Näin ollen YVA-selostuksessa ei ole sellaista tietoa, jonka perusteella voitaisiin päätellä, ettei kyse ole ensisijaisesti jätteen laajamittaisesta ja ammattimaisesta käsittelystä.**

Peltoviljelyn parantunut tuotto ei selvästi ole hankkeen ensisijainen tavoite, kun vertaillaan tuottoja, joita maankaatopaikan täytöllä ja peltoviljelyllä saadaan. Peltomaan vuokra oli Uudellamaalla v. 2023 keskimäärin 256 €/ha/vuosi (<https://www.luke.fi/fi/uutiset/vuonna-2023-peltomaa-oli-kalleinta-etelasuomessa>) ja korvauksen määrä kosteikkojen hoitosopimuksessa oli 500 €/ha (<https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tuet/maatalous/oppaat/hakuoppaat/peltotukiopas/peltotukien-tukiehdot-2024.pdf>). Tekemällä kosteikosta - joko nykyään viljelemättömästä alueesta n. 16 ha tai koko hankealueesta n. 30 ha - kosteikon hoitosopimuksen, voisi viljelijä tämän tuotolla vuokrata kaksinkertaisen määrän peltoa. Kosteikkojen suunnittelu, parantamis- ja hoitotoimia Siuntionjoen vesistöön olisi todennäköisesti mahdollista tehdä yhteistyössä Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry:n (LUVY) kanssa, joka tekee Siuntionjoen vesistöön kosteikkoja ja kaksitasouomia hankerahoituksella, eikä maanomistajalle tule kuluja kunnostuksen toteuttamisesta (Kirkkonummen Sanomat 9.1.2025 https://www.kirkkonummensanomat.fi/neo/?app=NeoDirect&com=6%2F159%2F77613%2F9d73bfb3c8&fbclid=IwY2xjawHrJntleHRuA2FlbQlXMQABHY8LnoZ4vVG_om9bEsPU2kiMV9YXknI4SLAJfrTLI7nW1rbsGhiKOEKBqA_aem_KFpzBUjhWikP6RuwfGxU7A). Peltoja on tarjolla sekä ostettaviksi että vuokralle Evitskogin ympäristössä, Siuntiossa sekä muualla Länsi-Uudellamaalla. Naapurien mukaan kyseisellä maanomistajalla on peltoja muuallakin, joten ei ole syytä epäillä, etteikö liikenteellisesti jonkun niiden lähellä olisi peltoa ollut tarjolla viimeisen parin kymmenen vuoden aikana, kun kosteikko on ollut viljelemättä.

YVA-selostuksesta puuttuu tieto paljonko satotaso voisi nousta ja paljonko tämä nostaisi tuloja. Todennäköisesti viljelijän itse maksamana hankkeen suunnittelun ja toteutuksen kulut eivät tulisi katettua pellon tuoton lisäyksellä vuosikymmeniin, jos koskaan. Huomattavaa on, että itäosan kosteikko on ollut viljelemättä vuodesta 2004 ja Törnäsintien länsipuoli, naapurien mukaan, sitäkin kauemmin. Viljelijä on ruvennut suunnittelemaan ”pellonparannusta” vasta, kun GRK on tullut hankkeeseen mukaan.

Koska YVA-selostuksen tiedoista puuttuvat maa-aineksen vastaanotosta saatava läjityskompensaatio tai muu taloudellinen hyöty, käytimme laskelmissa esimerkkinä maa-aineksia koko pääkaupunkiseudulta vastaanottavan Rudus Kulmakorpi/Espoon hinnastoa <https://www.rudus.fi/Download/35444/Hinnasto%20Espoo%20Kulmakorpi%20-%20Puhtaat>

[%20maa-ainekset%202025-tammi-maaliskuu.pdf](#) Jos kosteikon alue siirtyisi viljelyyn, olisi tulon lisäys luokkaa 7 000 € /v. Kosteikko lienee jo tällä hetkellä tukien piirissä. Lisäksi 10 hehtaarilla ennestään viljelyssä olevaa aluetta viljelyn tuotto saattaa parantua, mutta tukien määrä ei muuttuisi. Ylijäämämaan vastaanottomaksun suuruusluokka olisi VE1:ssä noin 400 000 €/v ja VE2:ssa noin 200 000 €/v. Vaikka huomioidaan ammattimaisesta jätteen käsittelystä aiheutuvat kulut, on laitospäivä jätteenkäsittelyn kate suuruusluokaltaan 30- tai 60-kertainen verrattuna peltoviljelystä odotettavissa tuloihin. (Tarkemmat laskelmat aiemmassa lausunnossamme: <https://www.sll.fi/uusimaa/kannanotot/lausunto-evitskogin-pellonparannushankkeen-yva-ohjelmasta>)

Ei voida pitää uskottavana, että maanomistaja tai hankevastaava olisi maksanut YVA-prosessia, jos ainoa tuotto siitä olisi pellon viljelyolosuhteiden parantuminen. GRK maksaakin YVA-selvityksiä (esimerkiksi GRK on merkitty tilaajaksi YVA-selostuksen liitteessä 2: *Kirkkonummen OLLAKSEN ja Baktuomolan tilojen vesienhallintasuunnitelma*).

Ei myöskään ole uskottavaa, että pelkkien viljelyolosuhteiden parantumisen hyöty riittäisi hankkeessa maanomistajan osuudeksi, kun alueelle tuotavan jätemaa-aineksen arvo on yli 2 milj. €. Hankevastaava [REDACTED] vahvistikin yleisötilaisuudessa 11.12. 2024, että hänen ja toteuttaja GRK Suomi Oy:n välillä on voimassa ”taloudellinen yhteistyö”.

YVA-ohjelman esittelytilaisuudessa Evitskogin Övidsborgissa 22.11.2023 kävi ilmi, että hankevastaava on pyrkinyt saamaan kaikki 4 Mossarnan alueen maanomistajaa mukaan hankkeeseen markkinoimalla sitä edunsaajille niin, että ”siitä maksetaan”. Näistä 3 nyt julkaistua maanomistajaa lähti mukaan, mutta neljäs kieltäytyi ja selvitti koko tilaisuuden yleisölle läjityksen todelliset taustasyt.

1.1. Vaikutukset luonnonvarojen hyödyntämiseen

YVA-selostuksen luvun 23 otsikko ”Luonnonvarojen hyödyntäminen” johtaa täysin harhaan. Luvussa käsitellään muualla syntyvien ylijäämämaiden käyttöä ja otetaan annettuina tilaajan antamat väitteet, kuten väite ”*vettyvän pellon kuivatuspumppauksesta voidaan luopua*”.

Naapureiden mukaan pumppausta ei ole tehty eikä pumppauksesta esitetä YVA-selostuksessakaan mitään todisteita. Myöskään pellon parannuksen tarvetta ei ole osoitettu (ks. edellä).

*”Hankealueen nykytilan herkkyys luonnonvarojen eli maa-ainesten hyödyntämisen kannalta arvioidaan edellä esitetyn perusteella kokonaisuutena **suureksi**.”* Yhtä mieltä voimme olla siitä, että hankkeen vaikutus on suuri. Toisin kuin YVA-selostuksessa esitetään, vaikutus ei kuitenkaan ole myönteinen vaan kielteinen (perusteella *”Toiminnassa tarvitaan huomattava määrä luonnonvaroja.”* – ei perusteella *”Toiminta korvaa luonnonvaroja pitkällä aikavälillä (yli 5 vuotta)”*).

Herkkyysasteikko on asetettu niin, että se tukee hankkeen hyväksyttävyyttä ja se on täysin absurdi, kun sitä käyttää alueen muiden mahdollisten käyttömuotojen vertailuun.

Koska tämä hanke täyttää jätteiden ammattimaisen käsittelyn kriteerit, kyse on maankaatopaikasta. Hankkeessa ei siis ole kyse kiertotalouden edistämisestä, koska jokin vaihtoehtoinen maankaatopaikka korvattaisiin uudella maankaatopaikalla, eikä hankkeella siten voida katsoa olevan myönteisiä vaikutuksia *”Luonnonvarojen hyödyntämiseen (Kiertotalouteen)”*.

2. Perusteita ympäristöluvalle ei ole

Hanke ei täytä ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaisia ympäristöluvan myöntämisen edellytyksiä:

”Ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa:

- 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; ja*
- 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasiutusta.”*

YSL 49 §:n kohdan 5) osalta viittaamme Törnäsintien tiekunnan, paikallisten asukkaiden ja muiden tahojen lausuntoihin ja mielipiteisiin YVA-selostuksesta ja hankkeen aikaisemmissa vaiheissa.

Kuva. Mossarnan kosteikkoa käyttää mm äärimmäisen uhanalainen suokukko (2024 keväällä yhteensä yli 100 lintua), joka kuuluu EU:n lintudirektiivin I-liitteen lisäksi ns. kiireellisesti suojeltaviin lajeihin. Lista päivitettiin vuonna 2020. Valinnan ovat tehneet ympäristöhallinnon apuna toimivien eliötyöryhmien lajasiantuntijat Suomen ympäristökeskuksen koordinoimana. Kuva: Markku Jämsä (ei Mossarnalla kuvattu).

2.1. Linnut

Kosteikko on merkittävä keväisen ja syksyisen muuton levähdyspaikka useille uhanalaisille ja lintudirektiivin liitteen 1 lajeille. YVA-selostukseen liittyvän luontoselvityksen lintuhavainnointi on puutteellinen. Viimeinen kevätmuuton lepäilijälaskenta on tehty jo 2.5.2024, mikä on liian aikainen lopetus. Lintuharrastajat havainnoivat alueella ainakin 13.5. asti, jolloin havaittiin vielä merkittäviä hanhi ja kahlaajamääriä (tundrahanhia, liroja, ym). Itse asiassa liron kevätmuuton huippu osui n. 5.5. – 10.5. jaksolle ja jäi siten selvityksessä huomioimatta.

Kaikkia lajeja ja suurimpia yksilömääriä voi olla vaikea saada havaituksi yksittäisen laskijan voimin. Tietojemme mukaan merkittävimmät puutteet ja liian pienet yksilömäärät YVA:n kevään 2024 linnustohavainnoissa ovat:

- **suokukkoja (CR)** on havaittu peltotulvalla 5.5. 70 (R. Sundström) ja 28.4. 75 (T. Ketola).
- **heinätavi (VU)** 28.4. 1 pari (Fowley, Ketola, Jämsä)
- **Liro (NT, I-liite)**, 3.5. 105 (M. Jämsä), 5.5. 250 (R. Sundström) ja 13.5. 80 (K. Hällsten)
- 27.4. on tulvalla lepäillyt yhteensä **3400 hanhea** (T. Ketola), joista 2000 valkoposkihanhea ja 1400 harmaahanhea (**tundrahanhi** *Anser albifrons*, **metsähanhi** *Anser fabalis* ja sen alalaji **taigametsähanhi** *Anser fabalis fabalis* (**VU**)). Tämä on 2-3 kertaa YVA-selvityksessä havaittua enemmän, vastaten aiempien vuosien määriä.
- **nokikana (EN)**, parimäärä oli Stora Lonoksissa todellisuudessa kesällä 2024 isompi kuin YVA taulukossa, n. 5-8 paria eli 11-17 aikuispukuista lintua 4 eri havaintokerralla (9.4. - 23.6. Jämsä, Ketola).

Syysmuuton aikaista havainnointia linnustosta ei ole YVA:n puitteissa tehty. YVA-selvityksen tiedot perustuvat Tringalta saatuihin Tiira tietokannan havaintoihin.

Kuva. Tundrahanhia, valkoposkihanhia ja naurulokkeja Mossarnalla 25.4.2021. Kuva: Markku Jämsä

Stora Lonoksilla on pesinyt 2011 alkaen vuosittain naurulokkikolonia (VU), jonka parimäärä on vaihdellut 30 ja 230 parin välillä (Tiira- ja Kimpari Bird Projects/Juhani Ahola -aineistot). Vuonna 2024 naurulokit ilmestyivät järvelle ja Mossarnan tulvalle n. 100 linnun voimin huhtikuussa. Jostain syystä vuonna 2024 ne eivät jääneet pesimään kuin 2-3 parin voimin järven pohjoisosaan. Syytä tähän ei tiedetä, mutta veden pinnan korkeus saattoi estää pesinnän (pesämättäät veden alla). On mahdollista, että kolonia palaa järvelle 2025 tai myöhemmin. Naurulokin kannalta Mossarnan tulva on olennainen levähdysalue Stora Lonoksin kolonialle. Naurulokki on hyvä suoja pesimälinnustolle pienpetoja ja varislintuja vastaan.

Uhanalaiset ja lintudirektiivin lintulajit pysähtyvät Mossarnalla, koska yli 16 hehtaarin laajuinen tulvakosteikko tarjoaa niille soveltuvan levähdys- ja ruokailuympäristön. Tätä ei voi korvata reilun 2 hehtaarin rakennetulla kosteikolla.

Lintudirektiivin 3 artikla edellyttää myös suojelualueiden ulkopuolisten alueiden linnustolle merkittävien elinympäristöjen ylläpitämistä. Mossarnan kosteikko on tärkeä ruokailupaikka Lilla ja Stora Lonoksin linnustolle. Kyseiset järvet kuuluvat FINIBA- ja MAALI-alueisiin ja ne on suojeltu Kirkkonummen yleiskaavassa. Mossarnan merkitys Lonokseilla pesiville linnuille korostuu keväisin, koska se sulaa ennen Lonoks-järviä.

Tulvakosteikon hävittäminen haittaisi myös ennallistamisasetuksen toimeenpanoa.

Sen pienentyessä habitaatti ei olisi enää sopiva arimmille lajeille eikä nykyiselle määrälle lintuja. Jo nyt kaikki aremmat linnut viettävät aikaa laajan tulva-alueen keskiosassa. Ratkaisuna ehdotettu maa-ainesten tuonnin siirtäminen levähdys- ja pesimäajan ulkopuolelle ei lievennä habitaatin menetyksestä aiheutuvaa haittaa

YVA-selostuksessa todetaan oikein: *”Tosiasiassa hankkeella voi olla merkittävimmät vaikutukset kevätkaikaisen muuttolinnuston levähdysalueen katoamiseen. Tulviva peltoalue tulee katoamaan kokonaan alueelta, eikä rakennettava kosteikko voi korvata tätä muutonaikaista levähdysaluetta kuin enintään pieniltä osin.”* Mutta johtopäätös *”Levähdysalue on kuitenkin luokiteltavissa korkeintaan vain maakunnallisesti tärkeäksi levähdysalueeksi ja siten arviointityökalujen perusteella vaikutusten merkittävyys jää vain luokkaan ”kohtalainen”, vaikka kevätmuutonaikaisen levähdysalueen katoaminen voidaan asiantuntija-arvion perusteella **laskea yhdeksi hankkeen merkittävimmistä kielteisistä vaikutuksista.**”* kertoo enemmän arviointityökalujen soveltumattomuudesta tehtävänsä kuin merkityksen pienuudesta.

YVA-selostuksen arviointikriteereiden arvokkaimpiin luokkiin mahtuisi niin vähän alueita, ettei ainoastaan niiden mukaisten alueiden säilyttäminen riitä täyttämään Suomen sitoumuksia luontokadon pysäyttämiseksi. Lisäksi taulukosta 48 puuttuu suomennos luokalle CR, joten kiireinen tai vähemmän perehtynyt lukija ei havaitse suokukon olevan äärimmäisen uhanalainen.

YVA-selostuksen arviointikriteeristön asteikkoa on myös tulkittu väärin. Suuren herkkyyden kriteeri on: *"Vaikutusalueella esiintyy vaikutuksille herkkiä uhanalaisia (EN, CR, VU) tai erityisesti suojeltavia lintulajeja"*. Useiden vaikutuksille herkkien uhanalaisten ja erityisesti suojeltavia lintulajien, kuten suokukon (CR, I-liite), vuotuisessa elinympäristöjen kierrossa alue on merkittävä, todennäköisesti joillekin jopa välttämätön. Yhtä laadukkaita paikkoja on rajallisesti ja niihin mahtuu kerrallaan rajallinen määrä lintuja. Ei voida ajatella, että Mossarnan linnut voisivat siirtyä levähtämään muuttomatkoillaan muille kosteikoille. Lisäksi on mahdollista, että muutolta tulevat linnut ovat jo käyttäneet muuttoravintonsa, kun ne saapuvat tutulle levähdyspaikalle. Mikäli tuttu levähdyspaikka on tuhoutunut, niillä saattaa olla liian vähän energiaa uuden paikan etsintään, joten ne kuolevat.

Mossarna on yksi lenkki siellä muutolla levähtävien uhanalaisten (CR, EN, VU) ja erityisesti suojeltavien lintulajien vuotuisessa elinkierrossa, jossa niiden usein kaukanakin toisistaan sijaitsevat elinympäristöt kytkeytyvät ajallisesti toisiinsa. Yhdenkin ajallisesti toisistaan eroavan elinympäristön heikentyminen tai tuhoutuminen voi merkitä lintuyksilöiden kuolemaa ja heikentää uhanalaisten lajien kantaa. Äärimmäisen uhanalaisten lajien jokaisen yksilön elämä on merkittävä lajin säilymiselle.

Vaikutusten suuruus -taulukossa s. 188 indikaattori suurelle vaikutukselle on mm. *"Vaikutukset ovat pitkäaikaisia tai pysyviä"*. YVA-selostuksessa luvussa 16.5 todetaan oikein: *"Peltoalueella levähtävien lintujen määrät tulevat mitä ilmeisimmin vähenemään tulvan puuttuessa ja todennäköistä on, että alueen merkitys muuttolintujen levähdysalueena menetetään lopulta kokonaan."* **VE1:tä ja VE2:ta arvioidaan** omissa alaluvuissaan 16.5.2 ja 16.5.3: *"Levähtävään linnustoon vaikutus on arvioitu pellon muuttumisen ja työmaaliikenteen osalta **suureksi** ja **kielteiseksi** etenkin kevätmuuton osalta."*

Luvussa 16.5.5 *Yhteenveto ja vaikutusten merkittävyys* on VE2 vaikuttavuus muuttunut luvun 16.5.3 suuresta keskisuureksi perusteluna *"Levähtävän linnuston osalta vaikutukset arvioidaan **keskisuureksi**, koska pitempiaikainen muutos antaa paremmin aikaa levähtävällekin lajistolle sopeutua muutokseen. Lievempiin vaikutusten suuruuksiin vaikuttaa myös se, että kosteikko ehtii kehittyä pitempiaikaisessa muutoksessa paremmin lajistolle sopivaksi elinympäristöksi."* Perustelu

on ekologisen tiedon vastainen: kosteikossa levähtävä linnusto ei voi sopeutua kuivalla pellolla levähtämiseen pidentämällä ”sopeutumisaikaa”, eikä siirtyä ongelmitta muihin kosteikoihin levähtämään, koska niitä ei ole lähietäisyydellä ja ne ovat jo muiden lintuyksilöiden käytössä. Lisäksi kuten YVA-selostuksessa todetaan: *”Rakentamisen aiheuttama alueen menetys muuttolinnuston levähdysalueena tulee kuitenkin tapahtumaan vaikkakin hieman pitemmällä aikajänteellä, eikä rakennettavan kosteikon toimivuudesta muuttolinnuston levähdysalueena voi etukäteen pitää merkittävänä myönteisenä tekijänä.”* On kuin luvun kirjoittaja ei olisi ymmärtänyt, että vaikutusten merkittävyyttä levähtäville linnuille tulee tarkastella uhanalaisimpien ja herkimpien lajien näkökulmasta. Näyttää siltä, että YVA-selostuksessa merkittävyyden arviointi on tehty levähtävien lintujen kärsimisen keskiarvosta.

Edellä esitetyn perusteella vaikutukset linnustoon ovat sekä vaihtoehdossa VE1 että VE2 suuria ja kielteisiä toisin kuin luvussa 16.5.5 *Yhteenveto ja vaikutusten merkittävyys* esitetään.

2.2. Vaikutukset suojelualueisiin

YVA-selostuksessa todetaan: *”Peltoalueella levähtää myös lajeja, jotka oletettavasti pesivät läheisillä järvillä. Stora ja Lilla Lonoksilla havaittiin mm. laulujoutsen ja kanadanhanhi, jotka myös levähtivät peltoalueella. Lisäksi järvillä havaittiin pellolla levähtävistä lajeista sorsia ja kahlaajia. Täyttä varmuutta kaikkien lajien kohdalla ei ole siitä, että peltoalueella ja järvillä havaitut linnut olisivat samoja yksilöitä. Peltotulvaa voidaan silti pitää merkittävänä levähdysalueena joillekin järvillä pesiville lajeille. Näin ollen peltotulvan katoaminen voi jossain määrin heikentää myös järvien lintujen elinolosuhteita alueella ruokailualueiden vähenemisen myötä.”* Stora ja Lilla Lonoks kuuluvat Pohjois-Kirkkonummen lintujärvet FINNIBA -alueeseen, ne ovat MAALI-alueita ja suojeltuja Kirkkonummen yleiskaavassa. Niiltä on kattavasti havaintotietoja.

Erityisesti ajallisen kytkeytyneisyyden takia osalle Stora ja Lilla Lonoksin linnuista Mossarna saattaa olla jopa täysin välttämätön. Vastaavaa ajallista kytkeytyneisyyttä on todennäköisesti muihinkin luonnonsuojelualueisiin: niillä pesivät uhanalaiset ja erityisesti suojeltavat lintulajit, kuten suokukko (CR, I-liite), eivät selviä ilman levähdyspaikkoja muuttomatkoillaan.

YVA-selostuksen arviointikriteeristön *”Vaikutusalueella esiintyy vaikutuksille herkkiä uhanalaisia (EN, CR, VU) tai erityisesti suojeltavia lintulajeja”* -kriteeri täyttyy ja samat linnut elävät myös luonnonsuojelualueilla muualla Suomessa ja mahdollisesti muissakin maissa. Näin ollen muutokset Mossarnalla vaikuttavat myös suojelualueiden lintuihin ja siten suojelualueiden herkkyyks on kriteerin mukaisesti suuri kummassakin vaihtoehdossa VE1 ja VE2.

Koska vaikutukset suojelualueille ovat *”pitkäaikaisia tai pysyviä”*, ovat ne YVA-selostuksen arviointikriteeristön mukaisesti suuria kummassakin vaihtoehdossa VE1 ja VE2. Jos arviointikriteeristön aikamääreitä ei ole tarkoitus tulkita yksinään, vaikutusten tippuminen luokkaan *”keskisuuria”* kertoo vain kriteeristön heikkoudesta tunnistaa merkittävät vaikutukset suojelualueille suuriksi – ei vaikutusten merkityksettömyydestä.

Varovaisuusperiaatetta noudattaen on katsottava, että vaikutukset luonnonsuojelualueisiin ovat sekä vaihtoehdossa VE1 että VE2 suuria ja merkittäviä.

2.3. Vaikutukset kasvistoon, hyönteisiin, lepakoihin ja luontotyyppeihin

Luvussa 17.3.5 määritellään nykytilan herkkyys kasvillisuuden ja luontotyyppien suhteen vähäiseksi perusteena se, että alue ei ole luonnontilainen ja hankealueen kasvillisuus on tavanomaista. Arviointiselostuksesta puuttuu kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen raportti ja mm. lajilista ja kasvupaikkakuviot puuttuvat, joten esim. lajistosta ja luontotyypeistä ei saa kattavaa kuvaa. Kerrotaan ainoastaan lajimäärä 91, joka kertoo pidemmän aikaa kehittyneestä monimuotoisesta kasviyhteisöstä, vaikka sen lajit eivät olekaan uhanalaisia. Mahdollisuutta, että alueella olisi kostean maan perinnebiotooppi tai -biotooppeja ei käsitellä ollenkaan ja ilman lajilistoja arvioiminen on YVA-selostuksen perusteella mahdotonta.

Hyönteisiä ja niille soveltuvia kasveja ei ole selvitetty ollenkaan. Sudenkorentoihin ja lepakoihin hankkeella on vähintään välillinen vaikutus, estäisihän se toteutuessaan koko nykyisen kosteikon kunnostamisen sudenkorennoille ja/tai lepakoille sopivaksi ruokailu ja/tai lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Lepakkojen lisäksi sudenkorentojen leviäminen olisi todennäköisesti mahdollista: luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista lummelampikorennosta ja sirolampikorennosta on laji.fi:n mukaan havainto 3 kilometrin päässä. Tämä on yksi syistä miksi 0+ vaihtoehto olisi tullut selvittää.

Selvitys on riittämätön kasvistoon, hyönteisiin, lepakoihin ja luontotyyppeihin kohdistuvan herkkyden ja vaikutuksen suuruuden arviointiin.

Viitasammakkoa käsitellään **kappaleessa 3.**

2.4. Vedet

Lain mukaan pohjaveden pilaamiskielto on ehdoton. Hankkeessa esitetään pohjaveden tilaa seurattavaksi naapureiden kaivoista. Toki seuranta on tarpeen, mutta pohjavesivaikutuksia ei lain mukaan saa olla. YVA-selostuksessa ei esitetä mitään toimenpiteitä niiden välttämiseksi tai häiriötilanteissa toimimiseksi.

Talvitulvien mahdollisuutta ei ole erikseen arvioitu YVA:ssa. Sadanta on käsitelty jonkinlaisina keskiarvoina. On kuitenkin huomioitava, että talvitulvan tilanteessa rakennettu suojakosteikko toimii huonosti. Hankalin on tilanne kun talvitulvan aikaan ei ole routaa ja maaperästä irtoaa kiintoainetta sekä ravinteita. Talvella kosteikossa ei ole enää virtaamaa hillitsevää kasvillisuutta, ja sen pidätyskyky on murto-osa kesäaikaisesta. On merkittävä riski, että rakennusaikainen talvitulva aiheuttaa merkittävän kiintoaine- ja ravinne päästön Storträskiin.

Haite-aineiden määrän kuvaaminen käyttämällä keskivirtaamaa johtaa huomattavaan aliarviointiin. Aineiden pitoisuus kasvaa virtaaman myötä. SYKE:n WSFS-Vemala -kuormitusmallissa esimerkiksi ali- ja ylivirtaamien fosforipitoisuuksien ero on Johannisberginojassa jopa kuusinkertainen. Tästä voi päätellä, että keskivirtaaman käyttäminen johtaa merkittävästi liian pieniin ainemääriin. YVA:ssa on esimerkiksi arvioitu vuoden fosfori summaksi 52 kg, WSFS-Vemalassa 122 kg. YVA-selvityksen vesimäärät ja niiden muutokset perustuvat yksinomaan sadannan vuosittaiseen vaihteluun (781 mm/a - 998 mm/a).

Valuntaa on arvioitu vuosisadannasta valuntakertoimen avulla. Valuntakerroin ei kuitenkaan ota huomioon haihdunnan vaihtelua. Se on myös tarkoitettu yksittäisten sadetapahtumien valunnan arviointiin sulan maan aikaan. Määrittäminen on siis tehty edellämainitun kaltaisiin tilanteisiin, eikä ole otettu huomioon maankosteutta tai mahdollista routaa, jotka vaikuttavat oleellisesti siihen, minkä verran maaperään voi imeytyä vettä.

Selvityksessä sateisen vuoden sademäärä ja tästä saatu vuosivalunta oli 27,7% suurempi kuin 2010-23 keskivuosivalunta. WSFS-Vemala -mallissa suurin vuosivalunta 2000-2024 on 45,1% suurempi kuin 2010-23 keskivuosivalunta. Jo tällä perusteella voidaan arvioida sateisen ja keskimääräisen vuoden valuntojen suhteen olevan selvityksessä selvästi liian pieni. Laskennassa on huomioitu vain hankealueen valunnan muutos. Myös hankealueen yläpuolisen valuma-alueen vedet kulkevat hankealueen läpi ja lisäävät alueelta lähtevää kuormaa. Valinta aliarvioi haitta-ainekuorman lisäystä.

Selvityksessä on havaittu Storträskin sisäinen kuormitus pohjan pintaa suuremman fosforipitoisuuden kautta. Pohjan fosforipitoisuus on suurimmillaan loppukesällä, kun vesi on lämpimimmillään. Ilmastomuutoksen myötä ilmiö voimistuu ja pidemmälle jatkuessa heikentää järven pohjaeläinten elinoloja. Vastaavalla tavalla talviaikaiset rankkasateet heikentävät pohjan happitilannetta tuodessaan orgaanista ainesta järveen.

Kosteikon viipymäksi ilmoitetaan 17,75 h. Tämä on selvästi pienempi kuin vuorokausi, jota selvityksessä siteerattu Puustinen (2007 <http://hdl.handle.net/10138/38401>) suosittelee. Kosteikon kyky pidättää kiintoainesta ja ravinteita riippuu voimakkaasti myös siitä, onko kosteikossa kasvillisuutta ja miten täynnä kosteikon altaat ovat. Talvitulvilla kosteikon pidätyskyky on huomattavasti heikompi kuin kesäaikaan, koska kasvillisuus puuttuu ja kosteikko saattaa olla jäässä, jolloin sen tilavuuskin on pienempi.

Puustinen (2007) yliarvioi kosteikkojen retentiota, eli näiden lukujen perusteella saatu ravinteiden ja kiintoaineen pidättyminen on sittemmin havaittuja suurempi. Esimerkiksi Rantamo-Seittelin kosteikolla, joka on suunnitellun kosteikon kanssa samaan tapaan noin 1,5% valuma-alueen pinta-alasta ja josta pellon osuus on noin puolet, fosforin pidättyminen oli vain 22%, kiintoaineen osalta 6% ja kokonaistypen 14%. Kosteikon merkityksen yliarviointi on saanut VE1 ja VE2 näyttämään kuormaltaan VE0:aa pienemmältä.

WSFS-Vemalan perusteella Storträskin fosforipitoisuus on ilmastomuutoksen myötä kasvamassa. Vaikka pitoisuus on tällä hetkellä selvästi hyvän ja tyydyttävän luokan rajan alapuolella (= tila on hyvä), on tilanne muuttumassa heikompaan suuntaan ilmastomuutoksen myötä. Hankealueelta tuleva fosforikuorman lisäys saattaa tulevaisuudessa viedä pitoisuuden tyydyttävään luokkaan. Hanke on heikentämässä myös pohjaeläinten tilaa. Harvsån vesimuodostuma on tyydyttävässä luokassa ja lisäkuorma hankealueelta uhkaa vesimuodostuman hyvän tilan saavuttamista. Hankealueen lisäkuorman on arvioitu sekoittuvan täydellisesti Storträskiin, vaikka alueen purkuoja on lähellä järven luusuaa. Todennäköistä on, että pitoisuus luusuassa on suurempi kuin järvessä keskimäärin.

Kun edellä esitetty huomioidaan YVA-selvityksen arviointikriteeristön mukaan, vaikutusten suunta on kielteinen – ei myönteinen – ja suuruus on suuri: *“Haitallisten aineiden pitoisuudet muuttuvat selvästi ja muutokset aiheuttavat ympäristölaatunormien ylittymistä tai alittumista.”*

Koska sekä virtaaman että pitoisuuksien osalta arviot sisältävät todella suuria epävarmuuksia, YVA-selvityksessä olisi tullut esittää myös herkkyystarkastelu, jolla voitaisiin nähdä, mikä merkitys näillä epävarmuuksilla on Störträskin ja Harvsån tilaan.

3. Perusteita viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämistä koskevalle poikkeusluvalle ei ole

YVA-selostuksesta selviää, että koko kosteikkoalue on viitasammakoille merkittävä lisääntymis- ja levähdyspaikka. Hanke hävittäisi viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikan pysyvästi noin 13 hehtaarin alueelta Törnäsintien länsipuolelta. Alueen täyttäminen vaatisi poikkeusluvan, jonka perusteet eivät täyty.

YVA-selostuksessa katsotaan vaikutusten viitasammakkoon olevan keskisuuria, vaikka on tarkoitus hävittää yli 13 hehtaaria eli 80 % lajin lisääntymis- ja levähdyspaikoista Mossarnalla. Jäljelle jäisi vain runsaat 2 hehtaaria, joka sekin olisi kosteikon rakennustyön aikana ainakin osittain viitasammakolle huonosti soveltuvaa.

Tämä kertoo selkeästi, että YVA-selostuksen arviointikriteerit (s.187) on tehty käyttökelvottoman tiukoiksi. Sillä vaikka: *"Vaikutukset [viitasammakkoon] ovat pitkäaikaisia tai pysyviä."* arviointikriteerit tunnistavat "suureksi" vain lajin tai luontotyyppin täydellisen häviämisen "seudulta" sekä luonnonsuojelualueen suojeluperusteen häviämisen. Toisaalta, jos *"Vaikutukset ovat pitkäaikaisia tai pysyviä"* on tarkoitettu itsenäiseksi kriteeriksi, on arviointikriteereitä tulkittu väärin.

Viitasammakko on mainittu luontodirektiivin liitteessä IV a ja on siten tiukkaa suojelua edellyttävä eläinlaji, johon kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Hankkeen toteuttaminen edellyttäisi näin lupaa poiketa luonnonsuojelulain 78 §:n kiellosta.

Luonnonsuojelulain 83 §:ssä määritellään perusteet, joilla ELY-keskus voi myöntää poikkeuksen (lihavoinnit lisätty)

Poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 70, 73, 74, 77, 78 ja 79 §:ssä säädetystä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle.

[...]

*Edellä 78 §:ssä tarkoitettujen tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, **ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua**, ja että poikkeus on tarpeen:*

- 1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;*
- 2) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta tai vesistöjä taikka muuta omaisuutta;*
- 3) kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka **muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt**, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;*
- 4) näiden eliölajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- tai uudelleenistuttamistarkoituksessa taikka näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.*

Näistä poikkeamisen edellytyksistä vain kohdassa 3) mainitut voisivat edes teoriassa tulla tässä hankkeessa kyseeseen. Koska Evitskogissa ja Siuntiossa on tarjolla viljelymaata ostettavaksi ja vuokrattavaksi, lisäpellolle ei alueella ole tarve. Lisäksi viljelijän on mahdollista saada tukia kosteikosta, eikä taloudellista haittaa näin voida pitää merkittävänä. Huomattavaa on, että itäosan kosteikko on ollut viljelemättä vuodesta 2004 ja Törnäsintien länsipuoli naapurien mukaan sitäkin kauemmin. Todennäköisesti tänä aikana kosteikosta olisi ollut mahdollista saada ympäristötukea. Viljelijä on ruvennut suunnittelemaan "pellonparannusta" vasta, kun GRK on tullut hankkeeseen mukaan.

4. Hiilitase ja ilmastonmuutos

YVA-selostuksessa ei ole arvioitu hankkeen vaikutuksia kosteikon kasvihuonekaasutaseeseen. Kosteikon maaperä on saraturvetta ja sen alla on liejua. Näiden maa-aineisten suunniteltua sijaintia tai turvemaiden määrää ei ole esitetty. Hiilitaselaskennassa ei myöskään ole esitetty turpeen ja mahdollisesti liejun hajoamisessa vapautuvan hiilidioksidin määrää, jos ne sekoitettaisiin viljelymaakerrokseen, eikä turpeen ja liejun mahdollisesta jäämisestä savikerroksen alle seuraavan metaanin muodostumisen määrää.

Lopuksi

Allekirjoittaneet yhdistykset toivovat, että Mossarnan tulevaisuuden suunnittelussa fokukseksi otetaan kosteikon parantaminen ja sen mahdollistamat hyödyt erityisesti luonnon monimuotoisuuden lisäämisessä ja vesien hyvän tilan edistämisessä, sekä maanomistajan ansainta kosteikon hoitoon liittyvien tukien kautta.

Lisätietoja sisältökysymyksistä:

Kirkkonummella, Sipoossa, Siuntiossa ja Inkoossa 13.1.2025,

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry

[REDACTED]
[REDACTED]

Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry

[REDACTED]
[REDACTED]

Inkoon-Siuntion ympäristöyhdistys ry

[REDACTED]
[REDACTED]

Lähteitä ja lisätietoja:

- [Korkeimman hallinto-oikeuden 1.7.2021 antama vuosikirjapäätös](#) (KHO:2021:95)
- [Ympäristöministeriön muistio "Kaivetut maa-ainekset – jäteluonne ja käsittely"](#) 3.7.2015
- [Vuonna 2023 peltomaa oli kalleinta Etelä-Suomessa | Luonnonvarakeskus](#)
- [Peltotukien tukiehdot 2024](#)
- [Kirkkonummen Sanomat](#) 9.1.2025
- [Ruduksen vastaanottamien maa-ainesten hinnasto](#)
- [Puustinen \(2007\) Maatalouden monivaikutteisten kosteikkojen suunnittelu ja mitoitus](#)
- [Päästöjen määrän arviointi pro gradu -työ /esimerkkiselvitys Vantaanjoelta](#)

Mossarnan lintukosteikosta annettuja aikaisempia lausuntoja

- Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Kirkkonummen ympäristöyhdistys ry sekä Inkoon-Siuntion ympäristöyhdistys ry: [Lausunto Evitskogin pellonparannushankkeen YVA-ohjelmasta](#) 20.12.2023
- [Lausunto Kirkkonummen rakennus- ja ympäristölautakunta](#) (12.12.2023)
- [Lausunto Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Tringa ry](#) (14.12.2023)
- [Tringan lausunto Kirkkonummen kunnalle](#) 25.2.2019

Lähettilä: [redacted]
Lähetetty: maanantai 13. tammikuuta 2025 20.18
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Uusimaa
Aihe: UUDELY/14587/2023

Luokat: [redacted]

Hei,

Kiitoksia mahdollisuudesta antaa näkemyksemme suunnitellusta pellonparannushankkesta. [redacted]
[redacted]

1. Katsomme hankkeen heikentävän [redacted] viihtyvyyttä asuinympäristössä. Menettäisimme mahdollisuuden seurata rikasta luontoja ja kaunista maisemaan. [redacted] ympäristön monipuolinen luonto on [redacted] erittäin tärkeä ja hankkeen myötä se häiriintyy merkittävän pitkäksi aikaa ja esim. linnusto tulee köyhtymään huomattavasti sekä viitasammakkon kannan häviäminen alueelta.
2. Katsomme mahdollisen hankkeen melusaateen olevan merkittävämpi kuin mallinnuksessa näkyyn. Mallinnoksessa ei käynyt ilmi mm. mikä on meluhaitta [redacted] pellonpuoleisella osiolla jossa sijaitsee mm. [redacted] Olemme myös huolissamme mahdollisen hankkeen aiheuttamasta pölysaasteesta.
3. Epäilemme Evitskogintien kestävyyttä raskaanliikenteen lisääntymisen myötä. Tiedossa on, että tien kestävyydessä on merkittäviä haasteita ja selvityksessä ollut arvio ei vakuuttanut meitä.
4. Pienikin mahdollisuus kaivovesien pilaantumiseen tulisi estää hankkeen toteutumisen. Nyt hankkeen omaistan tilaaman selvityksen mukaan kaivovesien pilaantumisen uhka on keskisuuri ja kohtalainen. Mielestämme aivan liian suuri hankkeen jatkumiselle tästä eteen päin.

Terveisin,

[redacted]
[redacted]
[redacted]

Vastine koskien Evitskogin Pellonparannushankkeen YVA selostusta.

Aivan miten päin tätä asiaa väännetään niin totuus on se että GRK ei voi antaa takuita siitä että maa-aines olisi pilaantumaton sekä sen että sulfaattimaiden laajuudesta ei ole tehty mitään tarkkaa selvitystä.

Olemme olleet paikalla kaikissa yleisötilaisuuksissa ja Envineerin konsulttien mukaan palaute näissä tilaisuuksissa on antanut kuvan että alueen läheisyydessä kokevat vaikutusten olevan pieniä ja kielteisiä. Ollaan nähtävästi oltu ihan eri tilaisuuksissa, asukkaiden huolien vähättely on ollut toimintatapa koko tämän hankkeen aikana.

Luin muistion yleisötilaisuudesta 11.12.2024. seuraava asia on kokonaan jäänyt pois siitä. Kuormien lukumääristä keskusteltaessa [REDACTED]/Envineer Oy ja [REDACTED] sanoivat että on kyse kasettikuormista jolloinka on kyseessä ajoneuvoyhdistelmä eikä raskas ajoneuvo tällöin puhumme todella huomattavasta liikennemäärien lisäyksestä sekä kuormien painosta. Väyläviraston tilastoissa liikennemäärät löytyvät jostain syystä näitämeidän m ei ole huomioitu selostuksessa. Evitskogintie ei tule kestäämään tätä liikennemäärää n. 3 vuotta sitten tietä korjattiin ja nämä 2 kohtaa tulevat näin raskaan liikenteen seurauksena rikkoutumaan jälleen. Vaihtoehtoinen reitti Lapinkylän suunnasta tuleville ajoneuvoille olisi Juusjärventie ja sieltä Solvikintien kautta ja kummatkin tiet ovat kapeita ja todella huonossa kunnossa.

Lisäksi liikkuminen jalkaisin, pyöräillen ja millä vaan ajoneuvolla olisi todella vaarallista etenkin Näckelsintien ja Johannesbergintien välillä, tietä käyttävät myös koululaiset joilla ei ole oikeutta koulukuljetuksiin. Tällä tiellähän on vain 2 suojatietä ja ne sijaitsevat Lapinkylässä.

Melumallinnuksen mukaan asukkaat jotka asuvat Bärnäsberget kohdalla ei olisi mitään meluhaittaa sopii kyllä kyseenalaistaa todella vahvasti.

Törnäsintie ei ole tärkeä tie vain asukkaille vaan se on myös ainoa tie jota pitkin pelastuslaitos, koulutaksit jne. voivat kulkea ja nythän tietä on tarkoitus käyttää alkuvaiheessa 4 kuukauden ajan minkä johdosta sekin tulee olemaan korjauskunnossa.

Selostuksessa käytetään paljon käsitettä siirtotalous joka tässä tapauksessa tarkoittaa suuren maakaatopaikan perustamista pellonparannushankkeen nimellä ja alueen läheisyydessä asuvilla ei ole mitään merkitystä.

Luonto ottaa omansa takaisin peltoalueella ja palauttaa sen alkuperäiseen muotoonsa.

Terveisin, [REDACTED]
[REDACTED]